

Naše města a evropské peníze

Potenciál urbánní dimenze strukturální a kohezní politiky
Evropského společenství

Květen 2009

Naše města a evropské peníze

Potenciál městské dimenze strukturální a kohezní politiky Evropského společenství

Květen 2009

Autorský kolektiv:

Mgr. Klára Dostálová

Ing. Ondřej Mátl, MPA, MSc. (eds.)

Mgr. Petr Pelcl

Ing. Oldřich Vlasák

Vydal:

Ing. Oldřich Vlasák ve spolupráci s Mezinárodním poradenským centrem obcí MEPCO

Redakční spolupráce a grafická úprava:

MCOM, s.r.o. ve spolupráci s DUKASE, s.r.o.

Tato publikace vznikla z podnětu a za významné podpory poslance Evropského parlamentu Ing. Oldřicha Vlasáka a je k dispozici v elektronické podobě také na <http://www.vlasak.eu/>.

Publikace je součástí informačních aktivit o Evropské unii poslaneckého klubu ODS v Evropském parlamentu (<http://eu.ods.cz>).

Publikaci finančně podpořila frakce Evropského parlamentu Evropská strana lidová – Evropští demokraté (<http://www.epp-ed.org/>).

Obsah

Předmluva	5
Slovo úvodem.....	8
Úvod.....	10
Evropský rozměr městské problematiky.....	11
Města a polycentrické uspořádání Evropy	11
Evropské instituce a politika měst	12
Historický vývoj městské dimenze regionální politiky	13
Budoucí směřování městské dimenze politiky soudržnosti	15
Městská dimenze politiky soudržnosti z pohledu ČR.....	18
Města a sídelní síť České republiky.....	18
Městská dimenze v Národním strategickém referenčním rámci.....	19
Integrované plány rozvoje měst	23
Analýza strategické podpory měst v ČR.....	28
Potřeby měst a jejich zohlednění v NSRR.....	28
ROPy a územně specifický rozvoj sídel.....	29
Vliv měst a obcí na rozvoj lidských zdrojů na svém území	31
Možnosti měst při budování technické infrastruktury.....	34
Města jako „ne“motory konkurenceschopnosti a růstu.....	37
Závěr	41
Příloha 1 - Zpráva Evropského parlamentu o městské dimenzi strukturální politiky	42
Usnesení Evropského parlamentu o městské dimenzi politiky soudržnosti v novém programovém období.....	43
Výsledky hlasování.....	51
Příloha 2 – Příspěvky představitelů obcí a měst	54
Brno.....	54
Hradec Králové.....	60
Jihlava	64
Karlovy Vary.....	69
Liberec	73
Olomouc.....	78
Opava.....	81
Pardubice.....	85
Plzeň	89
Uherský Brod	94
Ústí nad Labem	97
Příloha 3 – Regionální politika z pohledu EPP-ED.....	103
Vznik, cíle a vývoj	103
Nové náročné úkoly	104
Náš manifest	104

Předmluva

Co je to „město“?

Z historického hlediska to bylo sídlo biskupa, místo, kde byla katedrála, tržiště nebo bylo území, jehož vedení bylo držitelem „městských práv“. Dnes je město definováno podle velikosti své populace, v protikladu k zemědělské oblasti nebo svými socioekonomickými aktivitami.

V průběhu staletí, zejména v tom minulém, se města rozvíjela exponenciálně. Mnoho měst v Evropě má více obyvatel než některé státy. Spíš než omezené území uvnitř „městských hradeb“ zahrnují města celou oblast. Oblast města Londýna s jeho 7,5 miliony obyvatel je větší než státy jako Portugalsko, Dánsko nebo Irsko. Jeho socioekonomický vliv sahá dál než na hranice města a ovlivňuje životy a práci milionů lidí v celé oblasti jihovýchodní Anglie. Dalším příkladem je Brusel: studie bruselské regionální vlády ukazuje, že Brusel je motorem belgického hospodářství a že hranice jeho socioekonomického vlivu zahrnují dvě celé sousední belgické provincie. Jinde, například ve Francii, vidíme, že města jako Štrasburk nebo Cherbourg rozvíjejí urbánní sousedství „Communautés urbaines“, které pomáhají lépe plnit stále náročnější úkoly.

Dnes jsou města mnohem víc než „sídlem biskupa“ a vystupují jako regionální centrum inovací. Krajská města jako jiho-nizozemský Eindhoven jsou také středisky přeshraniční vědecké a inovační spolupráce dvou universit – v tomto případě belgické v Leuvenu a německé v Cáchách.

Ve světle zavádění nové strukturální a kohezní politiky od roku 2007 do 2013 a přijetí Lipské charty je velmi důležité podrobněji se podívat na potenciál evropských měst a jeho obklopujících oblastí právě z hlediska této politiky. Jak se města mohou stát socioekonomickým motorem celého regionu a jak je možné jejich roli politicky posílit?

Podstatná část evropských strukturálních fondů na léta 2007 – 2013 byla vyčleněna pro rozvoj měst a patřičná pozornost je záležitostí měst věnována také v 19 z 27 Národních strategických plánů. Avšak dnešní společenské problémy jsou čím dál složitější. Tyto problémy stojí v popředí socioekonomické politiky kteréhokoliv regionu a státu, ale také potřebují řešení na místní úrovni.

Protože tyto problémy nemůže řešit jen jedna země, region nebo město, musí se jimi zabývat „víceúrovňové vládnutí“. Víceúrovňové vládnutí nebo umění pracovat společně je to, co potřebuje dnešní společnost, země, regiony a města. Evropská unie a členské státy už nepůsobil „shora dolů“, ale spíš pracují nahoru, dolů a do stran s překrývajícími

Lambert van Nistelrooij

*Poslanec Evropského parlamentu
za skupinu EPP-ED
Koordinátor skupiny EPP-ED ve
Výboru pro regionální rozvoj
Předseda Evropské rady hranič-
ních regionů (AEBRD)
Člen dozorčí rady Evropské
sítě regionů výzkumu a inovací
(ERRIN)*

se úrovněmi vládnutí (místní a regionální samosprávy, státní správa). Pokud jde o města, už jsem se zmínil o nové rozhodující úrovni ve Francii „Communités urbaines“, ale také zájmové skupiny, které regiony vytvářejí, aby hájily své zájmy v Bruselu a Evropské unii, lze považovat za nové formy takovéto spolupráce.

Například Evropská komise v této oblasti podporuje Síť pro výzkum a inovace evropských regionů (ERRIN).

V Německu se „Initiativkreis Europäische Metropolregionen in Deutschland“ (síť evropských metropolitních oblastí v Německu) vztahuje k „Wissenregionen“ neboli „regionům znalostí“, protože ohniskem zájmu je spojování sil, a to jak uvnitř regionu, tak mezi regiony. Základní teze je, že věda, inovace a vzdělávání jsou nejdůležitějšími faktory hospodářského růstu.

Přestože účelem strukturálních a kohezních fondů je soustřeďovat fondy do regionů, které zaostávají za ostatními, věřím, že právě z důvodu pomoci nejméně rozvinutým regionům mělo by dojít k včasné kombinaci úsilí a fondů v seskupeních neboli klastrech nebo v oblastech měst, která významně ovlivňují celý okolní region. Více a lepší pracovní příležitosti, více inovací a více atraktivních regionů a měst, to jsou priority Strategických zásad politiky soudržnosti. Kde jinde než v evropských městech je možné tyto naléhavé úkoly řešit?

Je velmi důležité, aby se městské regiony rozvíjely na širší úrovni než je čistě zeměpisná. Současná technologie tomu napomáhá a virtuální klastry mezi univerzitami, vědou a průmyslem se také stanou budoucími středisky růstu. Možná že se definice městské oblasti v budoucnosti změní a bude ve větší míře obsahovat cíle rozvoje, které jsou společné řadě zeměpisných institucí a vlád, spíše než jedné velké a neustále se rozšiřující metropole.

Města podněcují ekonomický růst ale mohou plnit tuto úlohu jen tehdy, zařadí-li se do regionálních souvislostí. Okolní region dodává městu prostředky k plnění této úlohy, ale zároveň musí také mít z rozvoje města prospěch. Evropský strukturální fond podporuje takovýto „integrovaný přístup“ stejnou mírou pro velká i menší města.

Evropská unie může svými prioritami pro rozvoj měst tento vývoj silně ovlivnit. Také Evropská investiční banka a další nástroje, které má EU k dispozici, jako regiony znalostí a iniciativy URBAN, JEREMIE a JESSICA společně s členskými státy, regiony a městskými oblastmi, jsou prostředky k dosažení nejlepší kvality života v evropských městech a regionech pro jejich obyvatele.

Vím, že Oldřich Vlasák se svými zkušenostmi primátora, člena Evropského parlamentu a místopředsedy CEMR je velmi dobře vybaven, aby vedl diskusi v tomto duchu.

Lambert van Nistelrooij
Brusel, září 2008

30 let regionální politiky

Evropská unie už 30 let uskutečňuje regionální politiku, aby zmenšila velké rozdíly mezi jednotlivými regiony na svém území. Všechny studie a zprávy potvrzují, že tato regionální politika byla velmi úspěšná. V této souvislosti se na města už nějakou dobu pohlíží jako na hnací sílu rozvoje a růstu pracovních příležitostí. Komunitární iniciativa URBAN a program URBACT pro výměnu zkušeností mezi místními činiteli se staly příkladem úspěšné politiky soudržnosti. Rozvoj regionů do značné míry závisí na dynamičnosti svých měst. Víme ze zkušenosti, že rozvoj jednoho města má pozitivní vliv na celý region – města jsou motorem rozvoje celé oblasti. V Evropě není jediný úspěšný region, jehož jádrem by nebyla úspěšná města.

Dohoda, že se obnoví Lisabonská strategie zaměřená na to, aby se hospodářství Evropské unie stalo nejvíce konkurenčním a dynamickým na světě, nově přivedla do středu zájmu nejdynamičtější střediska rozvoje. Vzhledem k zeměpisu Evropy a jejímu hospodářskému a sociálnímu uspořádání těmito středisky jsou často města. Proto není možné dosáhnout cílů stanovených v Lisabonu bez posílení úlohy měst jako činitele dalšího rozvoje a růstu pracovních příležitostí i jako středisek inovací a ekonomických znalostí. Městské oblasti jsou zároveň ohnisky některých velmi závažných problémů, jimž musí čelit dnešní společnost – ekonomické a sociální vyloučení, zločinnost, rasismus a změny životního prostředí, proto si zaslouží zvláštní pozornost.

Kladné výsledky regionální politiky, nové evropské politické cíle a rostoucí sociální problémy určily, že urbánní rozměr politiky soudržnosti musel být posílen v programu pro období 2007 – 2013. Toto rozhodnutí je důležité zejména pro nové členské státy, protože v mnoha případech nerealizovaly žádnou urbánní politiku na národní úrovni. Program pro další období otvírá nové možnosti a umožňuje novým členským státům se více zaměřit na svá města.

Členové Evropského parlamentu se úspěšně ujali celé řady iniciativ zaměřených na posílení městského rozměru politiky soudržnosti pro léta 2007 – 2013. Věřím, že podpora rozvoje měst bude bezpochyby prospěšná nejen pro ten který region, ale i pro celou Evropu.

Jan Olbrycht
Brusel, září 2008

Jan Olbrycht

*Poslanec Evropského parlamentu
za skupinu EPP-ED
Místopředseda Výboru pro
regionální rozvoj Evropského
parlamentu*

Ing. Oldřich Vlasák

*Poslanec Evropského parlamentu
za skupinu EPP-ED
Výkonný prezident Rady evrop-
ských municipalit a regionů
Předseda Svazu měst a obcí České
republiky
Zastupitel města Hradec Králové*

Slovo úvodem

Vážené paní primátorky a starostky, vážení páni primátoři a starostové, milí přátelé,

právě jste otevřeli publikaci nazvanou Naše města a evropské peníze. Jejím cílem je posloužit Vám jako průvodce oblastí, která se nazývá městská dimenze strukturální a kohezní politiky, tedy složitou problematikou evropských fondů a možnosti jejich využití městy. Vydává ji dceřiná společnost Svazu měst a obcí ČR MEPCO za podpory frakce Evropské strany lidové – Evropských demokratů v Evropském parlamentu.

Evropská unie věnuje městům v novém programovacím období speciální pozornost. Je tomu tak proto, že města jsou motorem růstu regionů a závisí na nich ekonomický rozvoj státu. Zároveň však přitahují v největší míře negativní sociální jevy, jako jsou vysoká nezaměstnanost, opuštěné a zanedbané oblasti, vysoká kriminalita atp. Z těchto důvodů a na základě analýzy zkušeností měst s čerpáním finančních prostředků do roku 2006 legislativa EU přináší městům nové možnosti, jak fondy využít. V této souvislosti je třeba podtrhnout soustředěný a pevný tlak národních asociací samospráv, které v čele s Radou evropských obcí a regionů usilovaly o zohlednění speciální situace měst všech velikostí. Jsem rád, že velmi pozitivní roli v obraně zájmů měst v politice soudržnosti sehrál také Evropský parlament v čele s Regionálním výborem, jehož jsem členem.

Evropská unie propaguje takový způsob využívání peněz z fondů, který podpoří ekonomický rozvoj měst a současně jim pomůže vypořádat se s výše zmíněnými negativními faktory urbanizace. Jak se tento bohužel záměr podaří, nezávisí jen na Evropské unii, ale také na přístupu jednotlivých členských států.

Předpokládám však, že nejzajímavější bude pro Vás informace v příloze popisující naplnění urbánní dimenze politiky soudržnosti v České republice. Je smutnou pravdou, že systém čerpání, jaký si zpracovala naše země, patří k nejsložitějším v Evropské unii. Městská dimenze v českém pojetí není výjimkou. Její prosazení patřilo k nejsložitějším úkolům, na kterých Svaz měst a obcí ČR spolu s členskými městy pracoval. Nejvážnější překážkou byla neochota byrokratů na státní úrovni vzájemně spolupracovat, podpořit integrovaný přístup k řešení problematiky rozvoje měst a snažit se alespoň částečně překonat nesmyslnou roztříštěnost operačních programů. Díky usilovné práci Svazu měst a obcí a ČR a za odborného přispění kolegů z Plzně, Hradce Králové, Ústí nad Labem a Brna můžeme o urbánní dimenzi v ČR mluvit a v této kapitole najít, jak to

v České republice vypadá, co jsou to integrované plány měst a jak při jejich zpracování postupovat. Inspirující také určité jsou zkušenosti několika měst s tím, jak se na nové období připravovaly, s jakými problémy se nejčastěji potýkaly a co se jim v této souvislosti již podařilo.

Přestože se nové programovací období v ČR ještě ani nerozběhlo, Evropská komise usilovně pracuje na přípravě čerpání po roce 2013. Je jasné, že v tomto procesu musíme být zapojeni již od samého začátku. V první řadě musíme zohlednit naše zkušenosti a zkušenosti partnerských asociací samospráv s městskou dimenzí a jasně formulovat doporučení, kterými by se Komise měla řídit. O to jsem se pokusil jako zpravodaj Evropského parlamentu ve zprávě o městské dimenzi politiky soudržnosti v novém programovém období, na které se Evropský parlament usnesl v březnu 2009. Bez nadsázky si dovoluji tvrdit, že tato zpráva potěší nejen všechny primátory a starosty, ale také komunální zastupitele a všechny ostatní, kteří se v našich sídlech pokoušejí něco změnit k lepšímu. Podle usnesení Evropského parlamentu je třeba se přestat na města dívat pouze jako na konečné příjemce. Města a obce jsou totiž subjekty, které spravují svá území. Proto musí, po boku krajů a států, ve strukturální pomoci získat vyšší odpovědnost za programování a distribuci strukturálních fondů.

Věřím, že se nám společně podaří evropské peníze v našich obcích a městech smysluplně a efektivně využít tak, abychom zvýšili kvalitu života našich občanů.

Ing. Oldřich Vlasák
Hradec Králové, březen 2009

„Více decentralizace a jednodušší management jsou klíčové pro zefektivnění nástrojů evropské regionální politiky.“

*José Manuel Barroso,
předseda EK, 2006*

Úvod

Jedním z nejdůležitějších evropských nástrojů pro realizaci regionální politiky v členských zemích jsou tzv. Strukturální fondy. Politika soudržnosti, kterou se řídí možnosti používání evropských fondů, je považována za jednu z nejvýznamnějších politik v rámci Evropské Unie (EU), a proto na ni připadá více než jedna třetina prostředků z celkového rozpočtu Společenství. Prostřednictvím této politiky chce Unie přispět k rozvoji zaostávajících regionů, k restrukturalizaci průmyslových oblastí, které se ocitly v obtížné situaci, k ekonomické diverzifikaci venkovských oblastí, kde je zemědělství na ústupu, či k revitalizaci zanedbaných městských čtvrtí.

Jak je patrné z úvodního citátu předsedy Evropské komise José Manuela Barrosa, více decentralizace a jednodušší management jsou klíčové faktory úspěchu evropské regionální politiky. A decentralizace logicky znamená zapojení měst, neboť ty jsou občanům nejbližší.

Právě na problematiku měst a městskou dimenzi je zaměřena tato publikace. Zatímco v minulosti stála městská dimenze stranou hlavní části strukturálních operací, dnes by tomu mělo být jinak. Česká města však dosud nebojují jen s nedostatkem peněz na opravu sídlišť, stavbu silnic nebo rostoucím počtem nezaměstnaných. Ukazuje se, že denně narážejí na byrokratický jazyk, který jim brání v získání evropských dotací.

Cílem této publikace je proto popsat a analyzovat uplatnění městské dimenze politiky soudržnosti v České republice. Naší snahou je přiblížit tuto problematiku představitelům a úředníkům našich obcí a měst na konkrétních příkladech a ukázat, jak by evropské peníze mohly a jak skutečně pomáhají rozvoji našich měst. Tato publikace není ani vyčerpávající studií ani akademickou prací, usiluje o co největší srozumitelnost, což si v některých případech vyžádalo provést dílčí zjednodušení velmi komplikované a neustále se vyvíjející evropské problematiky.

Publikace se skládá z několika částí. První kapitola přináší základní informaci o evropském rozměru městské problematiky politiky soudržnosti, historickém vývoji v této oblasti a pravděpodobném budoucím směřování. Druhá kapitola se zaměřuje na popis uplatňování městské dimenze strukturální politiky v České republice. Popisuje specifickou sídelní strukturu v České republice, příslušné řídicí programové dokumenty i nově zavedený institut integrovaných plánů rozvoje měst. Třetí, analytická, kapitola nabízí zhodnocení zohlednění potřeb měst České republiky při spravování a rozdělování evropských fondů. Přílohu tvoří jednak zpráva Evropského parlamentu o městské dimenzi strukturální politiky a dále pak příspěvky představitelů obcí a měst. Ti byli koncem roku 2007 dotázáni jak v jejich městech plánují využít prostředky z evropských fondů v programovacím období 2007 – 2013, jaké jim toto programovací období nabízí příležitosti, jaké konkrétní projekty mají připraveny k realizaci, jaké kroky jejich město pro úspěšné čerpání prostředků podniklo a jak se magistrát připravuje na čerpání evropských prostředků (realizace studií proveditelnosti, zřízení oddělení, založení agentury, ...) a v neposlední řadě také jaká rizika či problémy očekávají.

Evropský rozměr městské problematiky

Města a polycentrické uspořádání Evropy

Města hrají při utváření hospodářství a území Evropy významnou úlohu. Otázky týkající se rozvoje měst jsou ústředním prvkem nového cíle územní soudržnosti i Lisabonské a Göteborgské strategie. Města jsou nespornou hnací silou hospodářského růstu celé Evropy. Prakticky ve všech evropských zemích jsou městské oblasti prostředím, v němž se rodí většina znalostí a inovací – jsou to střediska globalizovaného světového hospodářství. V městech a městských oblastech se nachází drtivá většina pracovních míst, podniků a středisek vyššího vzdělávání Unie. Mnoho měst se na druhé straně potýká s řadou závažných problémů a výzev. Proto existuje obecně rozšířený názor, že města a městské oblasti potřebují zvláštní pozornost v rámci politiky soudržnosti, protože na jedné straně představují centrum rozvoje, ale na druhé straně čelí řadě problémů hospodářské, environmentální a sociální povahy.

Evropská metropole Londýn je s trajnásbokem průměru HDP nejbohatším regionem v EU.

V Evropě je přibližně 5000 měst s 5000 až 50000 obyvateli a téměř 1.000 měst, v nichž žije více než 50000 obyvatel. Pro Evropu je charakteristická územní rozmanitost a polycentrický rozvoj, v relativně husté městské síti se nachází jen několik skutečně velkých měst. V Evropské unii žije ve městech s více než 5 miliony obyvatel jen 7% lidí

v porovnání s 25% ve Spojených státech amerických⁽¹⁾. Podle Zprávy o stavu evropských měst⁽²⁾ bylo největší tempo růstu obyvatelstva měst zaznamenáno ve Španělsku, kde byl v některých městských oblastech zaznamenán meziroční nárůst ve výši 2 a více procent. S jedním z největších temp růstu počtu obyvatel v EU se setkávají i města v Irsku, Finsku a Řecku. Oproti tomu bylo ve stejném časovém rámci mnoho městských oblastí ve střední a východní Evropě svědkem celkového poklesu počtu obyvatel. Prakticky ve všech městech se zvětšují předměstí a pokud je zde zaznamenán úbytek počtu obyvatel, je tento úbytek stále menší než v centrech měst.

Paříž se svými předměstími a satelitními městy dosáhla v roce 2007 populace 12,1 milionů obyvatel a je tak nejlidnatější metropolitní oblastí Evropské unie.

Z důvodu velkých rozdílů mezi státy neexistuje mezinárodní úmluva o společném vymezení pojmu „městský“, které by se mohlo uplatnit na všechny země, nebo alespoň na všechny země v rámci jednoho regionu. Bylo učiněno mnoho pokusů sjednotit chápání slova „městský“, existují definice OSN⁽³⁾, Světové banky⁽⁴⁾, OECD⁽⁵⁾ a pak také definice jednotlivých zemí. Tyto definice jsou ve své většině, ne-li všechny,

založeny na statistických informacích týkajících se počtu a hustoty obyvatelstva. Přestože nepochybně existují výrazné rozdíly v geografickém rozložení obyvatelstva jedné země oproti zemi jiné, evropské orgány a instituce doposud spoléhají na přístup, jež používá Eurostat⁶⁾ ve své referenční příručce pro evropskou regionální a městskou statistiku, která určuje čtyři úrovně územní jednotky, pro něž jsou prováděna šetření. Jsou jimi městský střed („core“), dále širší městské zóny (LUZ), „jádro“ („kernel“) v případě devíti hlavních měst, u kterých koncept správního města nepřinesl srovnatelné územní jednotky, a konečně městské čtvrti (SCD).

Historicky EU vnímala jako klíčové samosprávné partnery zejména regiony. Všichni ví, že hovoří-li se o Unii, používá se termín Evropa regionů. Důvod je nasnadě – zatímco regionů je v Evropě relativně málo a je možné s nimi přímo z Bruselu jednotlivě komunikovat (některé z nich jsou navíc sdruženy do NUTS II regionů), měst a obcí jsou desítky tisíc a dialog i uplatňování politiky soudržnosti na lokální úrovni je proto obtížnější.

Stávající smlouvy o založení Společenství i samotné Unie nehovoří o městech. Podle článku 158 Amsterodamské smlouvy (podle znění v Nice) je regionální politika jedním z nástrojů, které Společenství používá za účelem „snížení rozdílů mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů.“ Společenství proto nemá kompetenci uskutečňovat specifickou evropskou urbánní politiku. Evropská politika měst je však součástí regionální politiky EU a nepřímou je obsažena v dalších (životní prostředí, zaměstnanost, doprava, ...) politikách Unie.

Evropské instituce a politika měst

Důležité je se také podívat na hlavní aktéry, kteří ovlivňují evropskou městskou dimenzi. Paradoxně je potřeba zmínit na počátku poradní orgán - Výbor regionů. Je symbolické, že se tato instituce, které místopředsedá představitel našeho největšího města pražský primátor Pavel Bém (a řada dalších našich kolegů a primátorů), jmenuje Výbor regionů, nikoliv Výbor regionů a měst (případně obcí). Přestože tato instituce dlouhodobě prosazuje zájmy měst, její rozhodnutí mají pouze doporučující charakter. Z pohledu Evropské unie jsou proto klíčovými tři hlavní Unijní instituce - Komise, Parlament a Rada.

Začněme jako první Evropskou Komisi. V prvé řadě je to totiž Evropská komise, která má výsostné právo navrhnout evropskou legislativu, a tím determinovat jak bude evropská urbánní dimenze vypadat. V případě regionální politiky je to Generální ředitelství (DG) Regional policy, které je za tuto oblast zodpovědné. Jsou zde však další direktoráty, které jsou důležité pro rozvoj měst. DG Zaměstnanost a sociální věci má na starosti mimo jiné boj proti sociálnímu vyloučení, Evropskou strategii zaměstnanosti a její lokální dimenzi. V její kompetenci je také ESF (Evropský sociální fond). Toto DG je pro města důležité zejména proto, že většina sociálních problémů se soustřeďuje ve městech. Dále je to DG Doprava, které má na starosti strategii čisté městské dopravy, iniciativu CIVITAS (podpora inovativní intermodální dopravy) a transevropské sítě TENs. A jsou to opět velká města, která tyto sítě mají spojovat. V neposlední řadě je to DG Životní prostředí, které sice nerozděluje velké finanční zdroje, ale vydává řadu direktiv týkajících se emisí dopravních prostředků a průmyslu, kvality ovzduší, kvality pitné vody apod. Nemohu také nezmínit DG Vzdělávání a kultura, které svými programy podporuje obnovu kulturního bohatství a town twinning.

Druhým tělesem ovlivňující evropskou politiku měst je Evropský Parlament. Přes určitou skepsi k evropským institucím je třeba konstatovat, že Evropský parlament skutečně samosprávám naslouchá a dlouhodobě se problematikou měst zabývá. Uvědomuje si i specifické problémy nových zemí. O tom svědčí například Beaupuyho zpráva o strukturální politice ve světle rozšíření Evropské unie. Spolupráce v politice soudržnosti probíhá zejména prostřednictvím regionálního výboru, který má úzké vztahy také s Výborem regionů. Byla také založena parlamentní pracovní skupina Intergroup Urban / Housing, která se urbánní dimenzí přímo zabývá. Nicméně je třeba si uvědomit, že přestože úloha Evropského parlamentu ve strukturální politice sílí a vzrůstá, stále ještě není rozhodující silou. U zásadního nařízení pro provádění strukturální politiky (obecné nařízení pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti v Parlamentu známém jako Hatzidakisova zpráva) pořad platí jednomyslnost rozhodování Rady, a tak mají hlavní úlohu národní státy.

Tím se dostáváme ke třetí instituci a to je Rada ministrů. Hledání konsensu, rozhoduje-li se o určité legislativě jednomyslně, je obtížné, neboť je třeba sladit zájmy 27 států. To, že zájmy různých států jsou rozdílné a není vůbec snadné se dohodnout, dokazují obtížná jednání o finanční perspektivě. Proto je nesmírně důležité tlačit na národní státy k tomu, aby zohlednily při jednání v Radě také zájmy měst jako regionálních center. Proto je tak důležité, aby státy byly nuceny různými platformami na úrovni evropské i národní ke vzájemné dohodě.

Představitelům měst na evropské úrovni nesmírně pomáhá Rada evropských obcí a regionů (CEMR). Také prosazuje, aby bylo věnováno více pozornosti urbánním tématům v národních či regionálních operačních programech. Prosazuje, aby nařízení členským státům ukládala povinnost zohlednit urbánní dimenzi v jejich programech včetně alokace určitého procenta z objemu finančních prostředků na tuto oblast. Poukazuje na specifické problémy měst nových členských států s rozsáhlými a zdevastovanými panelovými sídlišti a zasazuje se o možnost čerpat finance na jejich revitalizaci ze strukturálních fondů. CEMR volá po tom, aby města byla považována za rovnocenné partnery při vytváření, implementaci specifických urbánních programů. Další takovou evropskou zájmovou organizací na evropské úrovni, hájící práva velkých měst, je organizace Eurocities.

Historický vývoj městské dimenze regionální politiky

V počátcích regionální politiky (až do konce 90. let) žádná urbánní dimenze neexistovala. Lze konstatovat, že politika měst v rámci regionální politiky se vyvinula pod tlakem Komise a za podpory Parlamentu, přes určitý odpor národních států. Komise tak postupně podpořila jednotlivé urbánní pilotní projekty, které se transformovaly do širěji pojaté iniciativy URBAN, jež se donedávna zaměřovala na urbánní regeneraci a kohezi. V rámci URBANU existuje také program URBACT, který si klade za úkol umožnit městům výměnu zkušeností a informací. Vedle toho vznikl dále tzv. URBAN AUDIT, který je jakousi benchmarkingovou aktivitou umožňující porovnávat statistické ukazatele informující o kvalitě života ve vybraných evropských městech. V programovacím období (2000 – 2006) dále řada finančních zdrojů Cíle 1 a 2 přímo nebo nepřímo směřovala do měst. Část cíle 2 byla třeba zaměřena na „městské oblasti čelící strukturálním obtížím“.

Zatímco během předchozího programového období byly jednotlivým iniciativám Urban přiděleny zvláštní finanční prostředky, v období 2007–2013 tomu tak není. Z pohledu Komise existovaly jasné návhy dále posílit roli měst ve strukturální politice v programovacím období (2007 – 2013). Cílem Komise bylo uvolnit z celkových zdrojů politiky soudržnosti na její urbánní dimenzi 10% prostředků. Byla zde jasná snaha opustit mikropřístup (na počátku tato iniciativa čítala aktivity zasahující cca 5,8 Km² tedy určitou čtvrt) za účelem pokrýt větší oblasti měst. Dále se urbánní dimenze neměla soustředit pouze na konkrétní problémy zaostávajících zón, ale měla poskytovat nové příležitosti při plánování měst. Obecně zde existovala snaha o větší zdůraznění role měst v politice soudržnosti.

Po přijetí nových předpisů upravujících strukturální fondy byla politika rozvoje měst začleněna do cílů Soudržnost a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, což podtrhlo význam, který tomuto aspektu politiky soudržnosti Unie přikládá. Proto se členským státům doporučilo, avšak neuložilo jako povinnost, aby do národních strategických referenčních rámců a operačních programů při jejich vypracovávání začleňovaly trvale udržitelný rozvoj měst jako strategickou prioritu. Nicméně pokud by tak neučinily, do značné míry by to vedlo – vzhledem k významu měst a městských aglomerací v hospodářské struktuře Evropy – k popření všech plánů, které by si případně stanovily, aby byly dynamickými subjekty podílejícími se na úsilí Unie o dosažení jejich cílů.

Stávající revidované předpisy dovolují řídicím orgánům využít při spravování fondů určených k financování rozvoje měst celou řadu partnerství veřejného a soukromého sek-

toru. Strukturální fondy tak mohou financovat operace finančního inženýrství, jako jsou fondy rizikového kapitálu, garanční fondy nebo fondy úvěrové. Evropská komise a EIB připravily tři finanční nástroje, kterými jsou JEREMIE, JASPERS a JESSICA. Na rozvoj měst se nejvíce zaměřuje JESSICA (anglická zkratka názvu: „Společná evropská podpora trvale udržitelných investic do městských oblastí“). Má za cíl dosažení pákového efektu pomocí dostupných finančních prostředků. Navrácené prostředky musí být znovu investovány do rozvoje měst nebo přiděleny řídicímu orgánu pro účely dalších městských projektů. Ve skutečnosti je Jessica v současné době stále v rané fázi.

Aglomerace Atén se skládá z 38 osad, kde dohromady žije 3,5 milionu obyvatel, z čehož pouhých 40% tvoří Řekové. Je zde mnoho Albánců nebo Poláků, kteří sem přišli počátkem 90. let, po pádu železné opony.

Tabulka – Historický vývoj regionální politiky a její městské dimenze

Období	Regionální politika EU	Městská dimenze
1. období 1975 – 1988	Formování Reg. politiky EU Vytvoření ERDF	Neexistovala
2. období 1989 – 1993	1. reforma fondů solidarity Vytvoření Kohezního fondu	Komise si začíná uvědomovat její potřebu Urbánní pilotní projekty (UPP)
3. období 1994 – 1999	2. reforma strukturálních fondů Zdvojnásobení prostředků	Komise prosazuje, členské státy zvažují potřebu UPP II, Iniciativa URBAN
4. období 2000 – 2006	Zjednodušení regionální politiky	Oficiální část regionální politiky Část Cíle 1 a 2 Iniciativa URBAN II
5. období 2007 – 2013	Zjednodušení regionální politiky	Snaha o větší význam, větší zdůraznění role měst Nástroje finančního inženýrství

Rozsah uplatňování městské dimenze v členských státech dosud nebyl komplexně zhodnocen. Prvotní postřehy však nejsou příliš povzbuzující. Například vnitrostátní orgány a regiony většinou nerozhodly o přenesení působnosti na městské orgány, neboť dávají přednost výzvám k předkládání návrhů v jednotlivých odvětvových politikách.

Bez měst přitom není možné plnit cíle Evropské unie a posilovat její konkurenceschopnost a územní soudržnost. Jsou to totiž města – regionální centra, která tomuto rozvoji dávají impuls či jej stimulují. Proto musí hrát důležitou roli i při tvorbě a realizaci strukturální politiky a dalších politik. Města neřeší problémy sektorově, EU proto potřebuje zastřešující urbánní politiku a jasnou urbánní dimenzi regionální politiky. Nová podoba strukturální politiky pro nové programovací období 2007 – 2013 posiluje význam měst, nicméně nabízí pouze neohrazenou podobu urbánní dimenze regionální politiky. Nové členské státy je stále málo slyšet. Vedeme málo dialogu, málo prosazujeme své názory, málo přijímáme memoranda. Staří matadoři cíle 1 Španělsko, Řecko, Portugalsko toto vše umí velmi dobře. Zvedli svůj hlas a v strukturální politice se objevily na rozdíl od našich potřeb ostrovy, málo osídlené regiony, vzdálená teritoria. Přestože v nových členských zemích máme mnoho vážných specifických problémů, nejsme schopni prosadit jejich řešení při klíčových jednáních. Proto musíme spojit síly a vyvíjet tlak na to, aby naše požadavky byly při zásadních rozhodováních vyslyšeny.

Budoucí směřování městské dimenze politiky soudržnosti

Jedním z prvních nástrojů možného budoucího vývoje v této oblasti je zpráva Evropského parlamentu o městské dimenzi politiky soudržnosti v novém programovém období, kterou připravil zpravodaj Oldřich Vlasák a na které se Evropský parlament usnesl v březnu 2009. Tato zpráva, která je v plném znění v příloze, přináší následující závěry.

Zpráva konstatuje, že pokud jde o rozvoj měst, mnohé se provádí na mezivládní a mezinárodní úrovni. Je však několik oblastí, které by potřebovaly pečlivější sledování, jemnější ukazatele a vývoj podobných metodik pro uplatňování integrovaného, trvale udržitelného rozvoje měst. Kromě toho, pokud by v budoucnu vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, bude územní soudržnost a její složka, rozvoj měst, převedena pod společnou odpovědnost členských států a Unie.

Programy rozvoje měst musí koncipovat a provádět na místní a regionální úrovni ti, kdo rozumí místním lidem a podnikatelskému prostředí. V této souvislosti je přenesení působnosti velmi důležitým nástrojem pro zvýšení správné kapacity řízení na místní úrovni i pro získání skutečné role při územním a evropském růstu. To, zda regionální a subregionální organizace skutečně získají vyšší odpovědnost za programování a poskytování strukturálních fondů, záleží nejen na vytvoření příznivého rámce na úrovni EU, pokud jde o nařízení a pokyny, ale také na míře, do jaké jsou národní a regionální správa a řídicí orgány připraveny se do těchto fondů prakticky zapojit a učinit příslušná opatření.

Praha je považována za jedno z nejkrásnějších měst v Evropě. Historické centrum města s Pražským hradem, největším hradním komplexem na světě, je památkovou rezervací UNESCO.

V této souvislosti je sporné, do jaké míry funguje dobrovolný rámec. V souvislosti s přístupem víceúrovňové správy by v budoucnu měla být vedle úlohy regionální a národní správy jako prostředníka přesně vymezena také úloha měst a městská dimenze by měla být povinná.

Často se stává, že se připraví nesouvisějící rozvojové plány předtím, než města dokončí integrované plány rozvoje měst. Mají-li být integrované rozvojové plány životaschopné, je velmi důležité, aby byla vytvořena reprezentativní struktura řízení a rozhodování. Myšlenka integrovaného městského rozvojového plánu navíc

představuje cestu vpřed pouze tehdy, pokud budou k dispozici dostatečné zdroje. Vyčlenění rozpočtových přidělů, jako tomu bylo v rámci iniciativ URBAN, by mělo napomoci zajistit, že městská dimenze získá dostatečné zdroje, a proto navrhuje povinné minimální finanční prostředky. Doporučuje, aby šlo o částku 1.000 EUR (u iniciativy Společenství Urban II byla minimální výdajová částka stanovena na 500 EUR na obyvatele).

Aby byl rozvoj měst účinný a Společenství dosáhlo v rozumné době lipských cílů, je nutné přesně stanovit významné finanční zdroje. Na zajištění rychlé konvergence městských oblastí v nejchudších zemích se musí významnou měrou podílet i soukromý sektor. Partnerství veřejného a soukromého sektoru soustřeďuje úsilí na výstavbu infrastruktury a bydlení. Mají-li dotace a půjčky dosáhnout požadovaného vlivu k zajištění rychlého a účinného rozvoje, je nezbytně nutné využívat účinné finanční nástroje a úvěrové facility. Velký rozvojový potenciál mají nástroje finančního inženýrství, jako je Jessica. Je třeba zdůraznit revolvingový princip nástroje JESSICA a jeho významný rozvojový potenciál. Jessica by měla být primárním nástrojem pro financování projektů trvale udržitelného rozvoje měst.

Zdá se, že zatímco je o myšlenke integrované politiky pro uplatňování opatření napřič

odvětvími pronášeno mnoho prázdných slov, správní struktury v členských státech jsou někdy nedostatečně přizpůsobeny k podpoře horizontální spolupráce. Vedle regionální politiky existují další finanční politiky Společenství, které mají na města vliv a také nabízejí finanční zdroje, jichž lze v rámci území měst využít. Nejvýznamnějšími se jeví evropská dopravní politika a evropská politika pro výzkum a vývoj. Výsledkem je pak nedostatečné přizpůsobení metodiky potřebám. Neexistence struktury řízení napříč odvětvími, která by byla oprávněna zajišťovat nezbytnou spolupráci a přijímat nezbytná rozhodnutí, může být vážnou překážkou. Tyto politiky by měly být v budoucnu lépe provázány s politikou soudržnosti.

Problémy měst a způsoby jejich řešení ve prospěch všech zainteresovaných stran se v jednotlivých zemích a městech liší. Síla Evropy spočívá v její kulturní rozmanitosti, v bohatství měst, vesnic a venkova a její kulturní krajiny. Města a regiony spolu soutěží, ale současně musí vzájemně spolupracovat, aby byly schopné obstát v celosvětovém měřítku. Obrovský význam má výměna zkušeností a osvědčených postupů v oblasti rozvoje a rekonstrukce evropských měst. Starší členské státy musí se státy, které do Unie vstoupily teprve nedávno, sdílet své nejúspěšnější zkušenosti, ale také je upozorňovat na úskalí, se kterými se setkaly. Významnou úlohu sehrávají v tomto ohledu instituce jako Rada evropských měst a regionů, Eurocities, Evropská síť informací o městech, QeC ERAN a mnoho dalších.

V neposlední řadě je nutné k problémům měst přistupovat v širším kontextu dělení na městské a venkovské oblasti a zajistit harmonizovaný rozvoj center, širších měst i příměstských oblastí.

⁽¹⁾ Komise Evropských společenství, *Zelená kniha o územní soudržnosti: Učinit z územní rozmanitosti přednost*, Brusel, 2008.

⁽²⁾ Zpráva o stavu evropských měst: Přidávání hodnoty k městskému auditu, 2007, k dispozici na http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/stateofcities_2007.pdf

⁽³⁾ http://unstats.un.org/unsd/demographic/sconcerns/densurb/Defintion_of%20Urban.pdf

⁽⁴⁾ http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/table3_10.pdf

⁽⁵⁾ <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6492>

⁽⁶⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-07-005/EN/KS-RA-07-005-EN.PDF

Městská dimenze politiky soudržnosti z pohledu ČR

Města a sídelní síť České republiky

Sídelní síť České republiky je poměrně stará; většina dnes existujících sídel pochází z období raného až vrcholného středověku, sídla v úrodných oblastech však mnohdy i z dob podstatně starších. Sídelní struktura České republiky se vyznačuje značnou roztržitostí, jež je dána dlouhým historickým vývojem sídelní sítě. Typický je velký počet relativně malých obcí. V roce 2001 existovalo v České republice 6.258 obcí, s celkovým počtem 10.230.060 obyvatel (průměrná velikost obce činila 1.635 obyvatel).

Podle zákona o obcích je za obec považováno sídlo s obecním nebo městským úřadem. Obec je zároveň nejmenší samosprávnou jednotkou, do které volí občané své zástupce. Město je pak definováno jako obec s městským úřadem. „Město“ se v zásadě liší

Nejmenší město v České republice Přebuz v okrese Sokolov, v Karlovarském kraji mělo v roce 2007 pouhých 87 obyvatel.

od „obyčejné obce“ (neboť i každé město je z hlediska zákona o obcích) pouze titulem, který lze v praxi poznat podle označení „městský úřad“. Nejmenší obcí, která je sídlem městského úřadu, je Přebuz v okrese Sokolov, v Karlovarském kraji. Zde počátkem roku 2007 žilo pouze 87 obyvatel. Status města tato obec získala 22. června 2007 rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny Miloslava Vlčka, poslance za ČSSD. Pouze malou část obcí v České republice tak lze na základě mezinárodních standardů označit za města.

Nicméně městské oblasti v České republice podobně jako jinde v Evropské unii hrají významnou roli v rozvoji celých regionů. Hustá síť malých a středních měst totiž brání vzniku silnějších rozvojových pólů, které by se mohly stát klíčovými póly rozvoje regionů a umožnily by vytvořit síť rovnoměrně pokrývající celé území. Pozice krajských center je ve srovnání se zahraničím slabší a tudíž při stimulaci regionálních rozvojových pólů je nutné zohlednit komplexní rozvoj urbanizovaných prostorů. Některé oblasti však nedisponují potřebnou kritickou masou a gravitační síla urbánních struktur neumožňuje integraci příslušného území. Pro přenos rozvojových impulsů z národního centra a z rozvojových center okolních států je potřebné stimulovat rozvoj vazeb mezi urbanizovanými prostory, které umožní vznik síťového efektu a přispějí k polycentrickému rozvoji. Při podpoře rozvoje městských oblastí je třeba zohlednit také řešení sociálních problémů, s nimiž se města v současnosti potýkají – sociální a ekonomický úpadek vybraných čtvrtí (restrukturalizace ekonomiky města, transformace dopravních služeb a infrastruktury, kultivace sídlišť).

Městská dimenze v Národním strategickém referenčním rámci

Úvodem stručně shrnutí toho, jak problematiku měst NRP a návazně i NSRR analyzuje: „V České republice je pouze 5 měst, které počtem svých obyvatel převyšují hranici 100.000 obyvatel (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc). Nicméně urbánní regiony hrají významnou roli v rozvoji celých regionů. Z hlediska funkčního lze vysledovat následující vysoce urbanizované prostory v ČR:

- a) *Pražská aglomerace*: Monocentrické uskupení, v jehož centru leží hlavní město Praha – metropole mezinárodního významu nižšího řádu. V bezprostředním okolí Prahy leží větší množství měst, jejichž přirozený rozvoj byl Prahou dlouhodobě brzděn a to oslabováním jejich růstového potenciálu (imigrace do Prahy). Přestože se v industriální etapě díky nalezišti surovin podařilo rozvinout nová průmyslová centra SZ od Prahy (především Kladno), jejich postupný úpadek doprovázený na druhé straně od 90. let ekonomickým rozmachem Prahy z nich postupně vytváří satelity metropole, které jsou plně zapojovány do prostorových sociálně ekonomických vazeb s Prahou. Omezený prostor, kterým disponuje hlavní město Praha, vede k relokaci socioekonomických aktivit i mimo území města. Zvláště významný je přesun řady průmyslových aktivit do středních Čech a prosazování se procesu suburbanizace v sídlech obklopujících hlavní město (přesídlování obyvatelstva z Prahy a imigrace z jiných regionů ČR). Praha výrazně ovlivňuje své okolí – funkčně je provázána s podstatnou částí Středočeského kraje. Bezprostředně sousedící okresy jsou již dnes plně zapojeny do metropolitní ekonomiky. Globální vliv Prahy, který lze pozorovat prostřednictvím denní a týdenní dojízdky, se však prosazuje v celém prostoru Čech a rovněž části Moravy.
- b) *Východočeská aglomerace*: Východočeská aglomerace je tvořena dvěma hlavními centry – Hradcem Králové a Pardubicemi, která jsou doplněna menším centrem funkčně propojeným především s Pardubicemi, a to Chrudimí. Toto seskupení vytváří základní urbanizační osu východních Čech, která je však kolmá na hlavní průběh osídlení mající východozápadní směr.
- c) *Severočeská konurbace*: Je urbánní systém tvořený funkčně provázanými městy Podkrusnohoří. K hlavním centrům patří především Ústí nad Labem, Teplice, Most, Děčín, Litvínov a Chomutov doplněný menšími sídly jakými jsou Kadaň, Jirkov, Bílina a Duchcov.
- d) *Liberec – Jablonec*: Liberec dominuje severovýchodní části Čech. Toto jádro je podporováno menším centrem, kterým je Jabloncem nad Nisou.
- e) *Ostravská aglomerace*: Je tvořena především dominující Ostravou, jejíž území bezprostředně souvisí s městy Bohumínem, Frýdkem – Místkem, Karvinou, Havířovem, Orlovou a dále navazuje na Český Těšín a Třinec. Industrializace, která vyvolala ekonomický rozmach regionu, vedla k extenzivnímu rozvoji uvedených měst a k vytvoření průmyslového urbánního komplexu. Existence malého množství větších měst byla ovlivněna i administrativním tlakem na slučování. V případě vlastní Ostravy, která vznikla adicí jednotlivých měst, doposud nedošlo k přeměně struktury do podoby moderní metropole. Ostravská aglomerace bezprostředně souvisí s evropsky významnou Hornoslezskou konurbací.
- f) *Brněnská aglomerace*: Je tvořena Brnem, regionální metropolí vyššího řádu, obklopené menšími centry Blanskem a Vyškovem. Pozice Brna, druhého největšího centra

ČR, se prohlubuje, a to bezprostředně v jihovýchodním prostoru ČR, v širších souvislostech pak i ve vazbě na urbánní systémy okolních zemí.

- g) *Plzeň*: Je hlavním rozvojovým centrem jihozápadních Čech, jedná se o mezoregionální centrum vyššího řádu, které dokázalo úspěšně přebudovat svoji ekonomickou základnu tradičně založenou na průmyslu. Toto centrum je podporováno výrazně menšími městy Rokycany a Starý Plzenec.
- h) *České Budějovice*: Dominantní přirozené centrum jižních Čech s možností dalšího rozvoje.
- i) *Karlovy Vary*: Mezoregionální centrum nižšího řádu, jehož funkce je v sídelní a správní struktuře výrazně podpořena mezinárodně uznávaným statutem lázní.
- j) *Středomoravské seskupení*: Tradiční moravský polycentrismus je reprezentován existencí Olomouce, v minulosti moravské metropole, jejíž postavení v sídelní struktuře bylo postupně oslabováno, a dalšími menšími centry v prostoru střední Moravy, zastupovanými především Prostějovem a Přerovem.
- k) *Zlín*: Průmyslové centrum stejnojmenného kraje, tvořící spolu s Otrokovicemi funkční celek. Zlín doposud nepřekonal potíže plynoucí z hluboké restrukturalizace své ekonomické základny.

V rámci osídlení existují v ČR rovněž periferní regiony v úrovni mikroregionů zejména v příhraničních a hornatých oblastech na severovýchodě republiky, případně na Českomoravské vysočině a rozptýleně po území celé ČR. Značné problémy způsobuje periferním regionům nedostatečné dopravní napojení na regionální centra. Odlehlost se podílí na udržování nadprůměrné nezaměstnanosti a celkovém útlumu ekonomických aktivit v území, který není plně kompenzován příjmy z cestovního ruchu a zemědělství. Periferní regiony trpí nezájmem investorů, kteří do nich neumísťují nové výroby.“

Tabulka - Vymezení měst a venkova z pohledu urbánního rozvoje

Velká města	Města s počtem obyvatel nad 50 tisíc. V rámci ČR se jedná o 21 měst. Urbánní rozvoj bude aplikován pomocí nástroje Integrovaný plán rozvoje města (IPRM) s min. finanční hranicí 10 mil EUR.
Střední města	Města s počtem obyvatel od 5000 – 50 000. Nástroj IPRM bude aplikován i pro města nad 20 tis. obyvatel v oblasti bydlení a dále pro ostatní města v této kategorii za podmínky finanční hranice 10 mil EUR.
Venkov	Obce pod 5000 obyvatel. Podpora bude pro obce nad 500 obyvatel realizována v rámci Regionálních operačních programů a pro obce do 500 obyvatel v rámci Programu rozvoje venkova.

Za základní zdroje regionálních disparit NSRR (respektive předtím Národní rozvojový plán) považuje⁽¹⁰⁾:

- *Výrazný pokles výroby a zaměstnanosti v těžkém průmyslu* – těžba uhlí, hutnictví, těžké strojírenství, chemie, který dominoval a nadále je nosným v ekonomické struktuře

regionů soudržnosti Moravskoslezsko a Severozápad. Nicméně lze předpokládat, že určitá míra zaměstnanosti v těžkém průmyslu bude i v budoucnosti zachována, zejména v oblasti chemie a v hutnictví.

- *Pokles výroby textilního a elektrotechnického průmyslu*, což se projevilo vážnými dopady zejména na ekonomiku a zaměstnanost v regionu soudržnosti Severovýchod (Liberecký a Královéhradecký kraj, v případě textilního průmyslu i v kraji Pardubickém) a *odvětví oděvního a obuvnického průmyslu* s dopady zaměstnanosti v regionech soudržnosti Severovýchod (Pardubický kraj - zejména oděvní průmysl), Střední Morava (Zlínský kraj) a Jihovýchod (Vysočina).
- *Snižování počtu pracovníků v zemědělství*, které bylo výrazné zejména v horských a podhorských oblastech a v oblastech s relativně vysokým zastoupením tohoto odvětví, zejména v regionech soudržnosti Jihovýchod a Střední Morava (Olomoucký kraj).
- *Rozvoj terciérního sektoru*, kterým byla absorbována podstatná část pracovníků uvolňovaných z neefektivních výrobních, ale s větší intenzitou, se koncentroval do velkých měst a aglomerací.
- *Nestejný rozvoj soukromého podnikání*, zejména malého a středního podnikání, kde se nepodařilo vytvořit dostatečně silný sektor malých a středních firem zaměřených na výrobu hmotných statků a na průmyslové služby.
- *Kvalita lidských zdrojů* (vzdělanost, podnikatelská tradice) a *místní samosprávy* (orientace na koncepční přístupy, strategické plánování apod.).
- *Nerovnoměrná vybavenost území technickou infrastrukturou*.
- *Nerovnoměrná územní dostupnost sociální infrastruktury* zejména pak zdravotnické infrastruktury a nerovnoměrná dostupnost jak standardní, tak i komplexní zdravotně-sociální péče.
- *Přetrvávající neuspokojivý stav životního prostředí* zejména v těžebních oblastech s kumulací starých ekologických zátěží – brownfields a v oblastech s nepříznivou strukturou průmyslové základny – Moravskoslezsko a Severozápad – a v důsledku kumulace různorodých škodlivých vlivů ve velkých městech – Praha, Brno, Plzeň, Ústí nad Labem, Pardubice-Hradec Králové a jejich okolí.

V rámci NSRR je urbánní rozvoj realizován prostřednictvím strategického cíle „Vyvážený a harmonický rozvoj celého území ČR“, dosažený prostřednictvím zmiřování disparit mezi regiony i uvnitř regionů. Bude posílen ekonomický růst a růst zaměstnanosti využitím přírodních, ekonomických a sociokulturních odlišností regionů a jejich diferencovaného vnitřního potenciálu. Zároveň bude posílena územní a sociální soudržnost respektováním variability prostorových struktur (sídelní struktura, hierarchie měst, typy venkovských oblastí).

Strategický cíl „Vyvážený a harmonický rozvoj celého území ČR“ naplňují dvě oblasti rozvoje - rozvoj městských oblastí a rozvoj venkovských oblastí.

Cílem priority rozvoj městských oblastí je posilování role měst jako akceleratorů růstu a rozvoje regionů a podpora revitalizací čtvrtí procházejících úpadkem. Intervence zaměřené na posilování měst a jejich seskupení jako tahounů růstu a center rozvoje regionů budou podporovat vytváření urbánních sítí schopných přenášet rozvojové a inovační impulsy. Podpora bude v souladu s místními podmínkami zaměřena na regi-

onální centra (zpravidla krajská města a města nad 50 000 obyvatel doplněná o Mladou Boleslav) a jejich funkční seskupení s cílem posílit jejich význam v regionální, národní a evropské prostorové ekonomice coby tahounů růstu. Pozornost se soustředí na rozvoj inovačního potenciálu, stimulaci podnikání a rozvoj služeb, včetně speciálních služeb poskytovaných výrobcům. Aktivita budou zaměřeny na přilákání talentů a vysoce kvalifikovaných pracovníků a na jejich motivaci setrvat v urbanizovaném území, což je klíčovým zdrojem konkurenceschopnosti měst. S tím bezprostředně souvisí řada opatření

Brno je druhé největší město v České republice, největší a historické hlavní město Moravy.

zvyšující nabídku a posilující dostupnost kulturních a sociálních služeb. Propojení hospodářsky nejsilnějších měst (coby motorů růstu) a středně velkých center prostřednictvím infrastrukturních sítí a dopravy (tradiční i ICT) a uzavření spolupráce mezi městy umožní distribuci rozvojových a inovačních impulsů v prostoru, integraci území a dosažení vyrovnanějšího, polycentrického rozvoje regionů, ČR a Evropy. Dále budou podporovány integrované projekty zaměřené na revitalizaci a změnu funkčního využití vybraných městských částí, na celkové řešení dopravy (infrastruktura, obslužnost, dopravní systémy, veřejná doprava), na péči o životní prostředí ve městech a na podporu zdravého způsobu života. Rovněž budou zaměřeny na podporu sociální soudržnosti městských komunit (prevence vzniku sociálně nepříznivého prostředí - kapsy chudoby v městských a příměstských lokalitách, především v panelových sídlištích). Rozvoj a obnova měst či jejich částí budou realizovány prostřednictvím komplexních (víceoborových) Integrovaných plánů rozvoje měst, které budou vycházet z programů rozvoje měst (obcí) a územních plánů. Prostřednictvím těchto dokumentů, které budou vytvořeny na základě široce uplatněného principu územního partnerství, budou koordinovány aktivity jednotlivých aktérů, včetně aktivit veřejného a soukromého sektoru. V oblasti bydlení mohou být podporována také města nad 20 000 obyvatel, pokud budou mít zpracovaný IPRM. Z důvodu zabránění rozmělnění poskytované podpory budou prostředky poskytovány pouze nejlepším projektům, které budou v rámci soutěže mezi jednotlivými městy, resp. integrovanými

plány rozvoje měst, předloženy.

Cílem priority rozvoj venkovských oblastí je udržitelný rozvoj venkovských oblastí v kontextu stabilizace osídlení venkovských periferních regionů, posilování mikroregionálních center, harmonizace vztahů mezi městem a jeho zázemím prostřednictvím posílení partnerství města a venkova a udržení a zlepšení kvality života na venkově prostřednictvím jeho zatraktivnění (pokles nákladů, zlepšení dostupnosti statků a služeb veřejného zájmu). Vzhledem ke skutečnosti, že v ČR je možné vymezit tři typy venkovských oblastí s odlišnými socioekonomickými trendy, budou při implementaci uplatněny diferencované formy podpory. Prvním typem jsou periferní venkovské oblasti s nutností stabilizovat osídlení těchto regionů, a to udržením a zvyšováním kvality života venkovské populace, zlepšením dostupnosti veřejných statků a služeb a posílením tradičních vazeb na přírodní hodnoty území. Naproti tomu venkovské oblasti v zázemí velkých měst jsou ovlivněny suburbanizací, vykazují významnou dynamiku rozvoje s požadavky na zvýšení kapacity technické i sociální infrastruktury a posílení dopravní dostupnosti. Dobře dostupné venkovské regiony mají potenciál úspěšně diversifikovat svou ekonomiku, stát

se rekreačním zázemím městských oblastí, se specifickými požadavky na kvalitu intervence (např. pro specializaci v oblasti cestovního ruchu, či rozvoj kulturně historického potenciálu).

Integrované plány rozvoje měst

Integrovaným plánem rozvoje města⁽¹¹⁾ (dále jen „IPRM“) se rozumí soubor vzájemně obsahově a časově provázaných akcí, které jsou realizovány ve vymezeném území nebo v rámci tematického přístupu ve městech a směřují k dosažení společného cíle či cílů města, obce či lokality. Příprava konceptuálního rámce pro využití Integrovaných plánů rozvoje měst byla výsledkem velmi dlouhých a komplikovaných debat, které mezi sebou vedli členové pracovní skupiny složené z úředníků MMR, zástupců SMO ČR a zástupců regionů soudržnosti. Ač byla původně očekávání jiná, podpora rozvoje měst prostřednictvím integrovaných intervencí postupně degenerovala pouze do jedné oblasti podpory v Regionálních operačních programech. Právě od ROPů a MMR Evropská komise přitom očekávala i metodické řešení problému zvaného integrovaný přístup rozvoje měst.

Základní podmínky pro IPRM jsou následující. Zpracovatelem IPRM je město, které je zodpovědné za jeho realizaci. IPRM musí vycházet ze strategických a rozvojových dokumentů města. Ve všech fázích přípravy, zpracování a realizace IPRM město respektuje princip partnerství a zapojení veřejnosti. IPRM musí být integrovaným řešením, které přinese synergické efekty. IPRM musí naplnit obsah a strukturu stanovenou tímto metodickým pokynem, doložit, povinné přílohy a dále doložit dodržení zásad pro přípravu a zpracování IPRM. Vymezená zóna pro IPRM musí splňovat kritéria dle metodického pokynu. V případě IPRM předkládaných v rámci ROP minimální podíl prostředků ROP na celkovém finančním objemu IPRM činí 10 mil. EUR. Tato hranice neplatí v případě IPRM směřovaných do oblasti podpory 5.2 IOP.

Město Kutná Hora je členem evropského projektu EUROMINT, jehož cílem je shromáždit informace o všech evropských středověkých a raně novověkých mincovnách.

Z obsahového hlediska IPRM obsahuje prezentaci souladu s nadřazenými strategickými dokumenty města včetně popisu vazby na územní plán. Dále pak analýzu současné ekonomické a sociální situace města, SWOT analýzu – na základě které budou identifikovány a vymezeny městské zóny popř. čtvrtě nebo tematické oblasti, do kterých se budou soustřeďovat intervence. Zdůvodnění výběru zóny/tématu na základě strategie rozvoje města a ekonomické a sociální analýzy situace města. Popis zóny/tématu, analýzu sociálně-ekonomické situace zóny (tématu) – analýza území. Popis problémů, které je nutno v území řešit, stanovení cíle a strategie řešení s ohledem na priority operačních programů. Popis opatření a aktivit, které vedou k dosažení cílů v jednotlivých prioritních oblastech – indikativní seznam projektových záměrů, včetně identifikace příslušných OP, prioritních os a opatření). Popis očekávaných výsledků a výstupů včetně relevantních indikátorů. Finanční plán včetně popisu způsobu financování, který zahrnuje kromě intervencí ze strukturálních fondů i ostatní finanční zdroje. Časový harmo-

nogram a návaznost jednotlivých aktivit. Popis administrativní kapacity a způsobu řízení IPRM. Popis realizace partnerství, zapojení partnerů při tvorbě a realizaci IPRM. Popis způsobu výběru dílčích projektů do IPRM – veřejné projednání, výběrové řízení. Doložení schopnosti obce realizovat IPRM – závazek kofinancování. Mapu území celého města s jasným vyznačením zóny. Vazbu na horizontální témata a analýzu rizik.

Příprava a realizace IPRM se řídí závaznými postupy a principy. Město ustaví řídicí strukturu IPRM při respektování principu partnerství (např. řídicí výbor a pracovní skupiny složené z hlavních partnerů IPRM). Partneři mohou být např. fyzické a právnické osoby, NNO, VŠ orgány státní správy, krajské a městské samosprávy s právní subjektivitou atd. Město uskuteční veřejné projednání návrhů IPRM. Bude informovat o strategických záměrech, cílech a prioritách, a oblastech aktivit a možnostech zapojení ve fázi přípravy, zpracování a realizace IPRM. Potenciální partneři budou osloveni transparentním způsobem. Město následně určí subjekt (manažera) pro IPRM, který bude odpovědný za administrativní zajištění přípravy, zpracování a realizace IPRM (jeho činnost bude hrazena samostatným projektem na koordinaci IPRM). Město může zřídit výbor a pracovní skupiny pro IPRM. Město zpracuje analýzy, strategie a další potřebné podklady pro předložení IPRM. Město/pracovní skupiny provádí identifikaci a sběr projektových záměrů, které nejlépe naplňují strategické záměry města a priority definované v IPRM. IPRM projedná a schválí zastupitelstvo města. Zapojení partnerů a výběr záměrů jsou prováděny transparentním způsobem, při respektování pravidel národního a komunitárního práva v oblasti veřejné podpory. Přitom bude město dbát na efektivní čerpání SF, na veřejný zájem, na zabránění neoprávněným ziskům a na dosažení synergického efektu. ŘO ROP vyhlásí výzvu k předkládání IPRM. Město může v návaznosti na SWOT vypracovat analýzu a při splnění kriteria minimálního finančního objemu 10 mil EUR předložit jeden nebo více IPRM. Město předkládá IPRM v termínu stanoveném výzvou řídicího orgánu Regionálního operačního programu a musí naplnit povinnou strukturu a obsah, povinné přílohy a musí doložit dodržování zásad pro přípravu a zpracování IPRM. Kritéria a systém hodnocení a schvalování budou předmětem Metodiky zpracování a hodnocení IPRM, kterou vydá MMR. IPRM schvaluje Řídicí orgán ROP popřípadě ve spolupráci s ŘO dalších relevantních OP, do kterých směřují aktivity z IPRM. Pro schválené IPRM vyčlení ŘO ROP indikativně z urbánní prioritní osy/oblasti podpory prostředky na financování IPRM z ERDF. Vláda ČR schválila pro projekty, vycházející ze schválených Integrovaných plánů rozvoje města a předkládané do jednotlivých operačních programů, bonifikaci ve výši 10%. Cílem IPRM je koordinace aktivit a soustředění zdrojů na řešení nejzávažnějších identifikovaných problémů a využití ekonomického potenciálu města. Efektivita spočívá především v smysluplné návaznosti a synergického efektu jednotlivých investic a opatření napříč všemi operačními programy. ŘO pravidelně vyhláší výzvu k předkládání projektů (případně vyhlásí permanentní výzvu). Příjemci podpory mohou být ty subjekty, které jsou uvedeny jako příjemci v jednotlivých oblastech podpory operačních programů. Město provádí výběr projektů transparentním způsobem, při respektování pravidel národního a komunitárního práva v oblasti veřejné podpory. Přitom bude město dbát na efektivní čerpání SF, na veřejný zájem, na zabránění neoprávněným ziskům a na dosažení synergického efektu. Městem schválené projekty jsou předloženy dílčími žadateli jednotlivým řídicím orgánům dle jejich zaměření. Jednotlivé projekty budou samostatně hodnoceny (formální kontrola, kontrola přijatelnosti a kvalitativní hodnocení) ŘO OP postupů příslušného OP. Projekty, které úspěšně projdou formální kontro-

lou a kontrolou přijatelnosti a splní minimální požadované kvalitativní hodnocení, jsou ŘO OP schváleny. ŘO OP může odmítnout projekt pouze na základě technických nedostatků a rozpočtových omezení. Město a další subjekty připravují a realizují projekty souladu s harmonogramem stanoveným v IPRM. Město s využitím řídicí struktury IPRM a manažera IPRM koordinuje aktivity jednotlivých projektů tak, aby bylo dosaženo cílů IPRM s maximálním využitím synergických efektů vyplývajících z koordinace mezi projekty. Město s využitím řídicí struktury IPRM a manažera IPRM provádí monitorování pokroku v realizaci jednotlivých projektů a IPRM jako celku. Současně monitoruje i celkový kontext IPRM a může navrhnout změny ve schváleném IPRM. Město každý rok zpracuje monitorovací zprávu, ve které zhodnotí postup realizace IPRM (dodržení harmonogramu a finančního plánu a dále návrh zamýšlených změn v plánu). Zprávu předkládá příslušnému ŘO ROP, který ji následně předá příslušným ŘO zainteresovaných v IPRM. ŘO ROP popř. v součinnosti s ŘO relevantních OP, do kterých směřují projekty z IPRM, provádí hodnocení realizace IPRM. Součástí zprávy bude přehled schválených a realizovaných projektů a plnění podmínek IPRM včetně plnění indikátorů. Monitorovací zpráva bude obsahovat hodnocení celkového kontextu IPRM v rámci města a regionu. Na základě hodnocení dosaženého pokroku v realizaci IPRM a hodnocení kontextu v rámci města a regionu může město navrhnout v roční monitorovací zprávě změny IPRM. ŘO ROP standardním způsobem provádí kontrolu a monitorování jednotlivých projektů naplňujících ROP a na základě prokázaných nákladů poskytuje platby městu, nebo partnerům, kteří projekty realizují v rámci indikativního limitu schváleného pro příslušný IPRM. V případě neuspokojivého průběhu realizace IPRM může ŘO ROP pozastavit příjem dalších projektů příslušného IPRM, dokud město nezjedná nápravu v procesu implementace IPRM, nebo nenavrhne přijatelné změny IPRM, zajišťující dosažení cíle IPRM.

Karlovy Vary, statutární město v západních Čechách, je významným lázeňským střediskem se známým sklářským a potravinářským průmyslem.

S využíváním institutu IPRM bylo rozšířeno několik **základních mýtů**. Integrovaný plán rozvoje města není projekt; není tedy přímým nástrojem pro čerpání euro-peněz. Je strategickou nadstavbou nad mnoha (nebo jen několika) projekty, které spolu souvisejí a poskytuje jim tak při schvalování dodatečnou argumentaci. V rámci integrovaného plánu nemusí být detailně popsány projekty, které budou na jeho základě později předloženy. Na druhou stranu, integrovaný plán musí stanovit finanční rámec a celkové výsledky, které se město zaváže zajistit a utratit ve stanoveném čase. Integrovaný plán nemůže být soustavou velkého množství projektů, které spolu sice věcně souvisejí, ale nijak se vzájemně nepodmiňují. Integrovaný plán rozvoje neslouží pouze k vyčerpání peněz určených v ROPech pro města nad 50 tis. oby. Je to nástroj pro čerpání ze všech operačních programů. Integrovaný plán není celkovou strategií rozvoje města, od dopravy, přes školství, po veřejná prostranství, cestovní ruch až k podpoře investorů a průmyslovým zónám. Integrovaný plán musí řešit nějakou jednoznačně definovatelnou souvislou zónu v intravilánu města nebo jeden jednoznačně definovatelný problém (Evropská komise dokonce obvykle mluvila o tématech spojených s nějakými liniovými stavbami, které nejde nacpat do jedné zóny a procházejí celým městem, např. MHD, ekologizaci rozvodů tepla a/nebo energií, vodovod a/nebo kanalizace). Integrovaný

plán není trhací kalendář, do kterého se dá napsat cokoliv a město má pak výhodu při hodnocení. Město bude muset prokazovat vazby mezi navrhovanými intervencemi a fakt, že se vzájemně podporují a jsou neseny jednou logikou, která vyplývá z důkladné analýzy socio-ekonomických podmínek. Město, které nemá obecný, celkový strategický dokument může připravit integrovaný plán jen s obtížemi. Je pravděpodobné, že bude potřeba nejdříve připravit obecnou a dlouhodobou strategii rozvoje města a poté z ní extrahovat podrobnější plán s jedním tématem/zónou pro období 2007-2015. Řízení integrovaného plánu nebude jednoduchou záležitostí, bude vyžadovat značné administrativní kapacity (audity, detailní sledování finančních toků, důsledná dokumentace každého rozhodnutí a kroku, pravidelné vypracovávání monitorovacích zpráv za všechny projekty).

Shrnutí základních nedostatků integrovaného přístupu je následující. Jakýkoliv pokus integrovat akce ve městech do souvisejícího a vnitřně provázaného celku musí nutně narazit na roztržitěnou strukturu českých operačních programů, která atomizuje jak peníze, které jsou k dispozici, tak zahušťuje počet orgánů, které peníze rozdělují. Systém přinese další zvýšení byrokracie ve městech a potřebu posilovat kapacity úředníků. Navíc půjde o složitou a specializovanou agendu a noví úředníci budou muset být velmi profesionální, a proto drazí. Pokud IPRM nezapojuje další operační programy, je otázka, jestli jsou náklady vynaložené na jeho přípravu efektivní. Pokud by měl řešit pouze projekty pro financování z jedné oblasti ROP, je to téměř plynutím časem a penězi (i když je jeho zpracování podmínkou pro čerpání dané oblasti podpory v ROP). Do ROP se podařilo prosadit jen málo peněz, které obvykle neodpovídají ekonomickému a sociálnímu významu příjemců – měst. Stále panuje velká nejistota, jak budou integrované plány hodnoceny a schvalovány a jaký bude mít skutečný efekt jeho schválení pro jednotlivé operační programy. Je tedy nejistý nejvládnější důvod, proč IPRM vůbec existují – finanční a věcná koordinace

Přestože Hradec Králové leží kromě Starého města na rovině, má nedaleko Orlické hory a Krkonoše.

většího objemu akcí pod vedením města. Navržený mechanismus není nastaven tak, aby umožňoval skutečnou flexibilitu a volnost při výběru témat nebo zón k řešení podle skutečných potřeb města. Vede ke standardizaci integrovaných plánů bez ohledu na místní podmínky (jeden příklad za všechny: ROPy a pak i metodický pokyn MMR převzal čl. 48 prováděcího nařízení – 1828/2006 ES pro definici „upadající zóny“ ve městě, ačkoliv v nařízení tento článek omezuje pouze přijatelnost výdajů pro bydlení a tudíž není vhodný pro všechny typy zanedbaných, opuštěných nebo nedostatečně využívaných území ve městě). Nepodařilo se prosadit předvedení většího množství kompetencí přímo na města. Ta ani v období 2007-2013 nebudou rovnějším partnerem krajům, regionům soudržnosti (NUTS II) a ministerstvům. V dlouhodobém horizontu se města pravděpodobně stejně nevyhnou roli zprostředkujícího subjektu. Strukturální fondy směřují k další regionalizaci a subsidiaritě. Přes všechny výše uvedené nedostatky, je ale mechanismus integrovaných plánů unikátní (a to i v evropském kontextu) a posiluje roli měst jako klíčových aktérů politiky regionálního a místního rozvoje. Výhodou IPRM je, že dovoluje městům navrhnout si střednědobou a specifickou rozvojovou strategii s jasným (pologarantovaným) finančním rámcem. Umožňuje reálnou časovou, věcnou

a finanční koordinaci více projektů a akcí. Zvyšuje jistotu, že bude k dispozici financování klíčových záměrů města – bonifikace projektů při hodnocení a jasně vymezené peníze v ROPech. Dosud byly vždy strategie spíše souborem zbožných přání a popisem potřeb a možností, teď může jít o skutečný plán. Je to formální nástroj, jak do řešení problémů ve městě vtáhnout další partnery. Projekty mohou předkládat i další subjekty, nejen město, které si ale přitom zachovává plnou kontrolu nad obsahem a rozsahem integrovaného plánu (nese ale za jeho realizaci i odpovědnost). Doufáme, že česká města všechny obtíže nakonec zvládnou a nasbírají spoustu zkušeností, které se budou hodit v období 2014-2020.

⁽¹⁰⁾ Uvádíme zde jen takové, které mohou být – alespoň částečně – řešeny prostřednictvím intervencí ze SF/CF EU

⁽¹¹⁾ Informace, které podáváme v této kapitole jsou založeny na Metodickém pokynu Ministerstva pro místní rozvoj k hlavním zásadám pro přípravu, hodnocení a schvalování Integrovaného plánu rozvoje města (na základě Usnesení vlády ČR ze dne 13. srpna 2007 č. 883), jak byl dne 17. září 2007 podepsán tehdejším ministrem pro místní rozvoj Jiřím Čunkem.

Analýza strategické podpory měst v ČR

Potřeby měst a jejich zohlednění v NSRR

Hodnocení programových dokumentů vychází z identifikovaných potřeb měst. Jednoduchý průzkum potřeb měst, který proběhl na sklonku 2005 mezi experty věnujícími se plánování udržitelného rozvoje přímo ve městech (obvykle zaměstnanci odborů strategického rozvoje v rámci magistrátů nebo jím zřízovaných organizací) na půdorysu pracovní skupiny Svazu měst a obcí ČR, identifikoval, že požadavky měst na podporu jejich rozvoje lze rozdělit do těchto oblastí:

- restrukturalizace hospodářské základny - podpora inovativního podnikání (příprava podnikatelských nemovitostí a související investice, propagace měst směrem k investorům, ale i posilování image atraktivního města pro vysoce kvalifikované pracovníky);
- zvýšení kvality ekonomicky a sociálně exponovaných území (historická centra měst, památkové zóny a rezervace)
- revitalizace zanedbaných a upadajících území (především panelová sídliště, brown-fields v intravilánech měst – průmyslové, vojenské areály);
- udržitelný rozvoj nových území - příprava nových rozvojových zón (pro podnikání a pro bydlení, ale především kombinace obou funkcí) včetně zázemí pro volný čas a rekreaci;
- dopravní problematika
- na úrovni veřejné dopravy (technické zázemí MHD, budování nových tras veřejné dopravy, investice do technických a organizačních opatření při řízení veřejné dopravy ve městech, doplnění a obnova vozového parku)
- na úrovni investic pro zvýšení využívání alternativních forem individuální dopravy (ekologická individuální doprava, cyklistické stezky apod.);
- zlepšení podmínek pro volnočasové aktivity, doplnění infrastruktury občanské vybavenosti a zajištění veřejných služeb v dostatečném rozsahu a kvalitě (zejména sociálních)
- zvýšení turistické atraktivity měst – tvorba integrovaných produktů cestovního ruchu včetně navazujících investic
- rozvoj využívání informačních technologií a moderních manažerských metod ve veřejné správě a
- zajištění bezpečnosti.

Výsledky průzkumu byly poté zpracovány do dokumentu „Urbánní politika a rozvoj měst - poziční materiál Svazu měst a obcí ČR v rámci přípravy programových dokumentů EU pro období 2007-2013“, který byl orgány SMO ČR schválen v květnu 2006. Tento dokument byl následně prezentován MMR ČR (koordinátorovi celé problematiky) a dalším ministerstvům odpovědným za přípravu sektorových programů. Pokud si porovnáme pozici SMO ČR s výslednými verzemi programových dokumentů, zjistíme, že drtivá většina návrhů v potaz zodpovědnými resorty vyslyšena nebyla.

V analýze Národního strategického referenčního rámce (NSRR) je regionálním disparitám, tedy problematice měst a venkova, věnováno cca 20% celého textu. Pod názvem „regionální rozvoj“ tvoří tato oblast jednu ze čtyř hlavních kapitol. Vzhledem k tomu, že na národní úrovni neexistuje v současnosti schválená koncepce rozvoje měst, nebo schválená městská politika, musí NSRR (alespoň v analytické části) tento deficit suplovat.

NSRR se vyznačuje podobnými nedostatky jako kdysi mívaly marxistické koncepce. Poměrně podrobná a kvalitní analytická část, která je v tomto případě završena i odpovídajícími závěry, je následována strategickou koncepční částí, která na závěry analýzy (adekvátně) nenavazuje. Navrhuje kroky, které jsou buď vedeny neznámou ideologií nebo jsou výsledkem jiných vlivů, než debaty odborníků s veřejností, jak na situaci popsanou v analytické části NSRR reagovat.

Městu Mikulov věvodí zámek, který se vypíná na skále, kolem níž se rozkládá městská zástavba.

Velmi kvalitně je současná situace městských center popsána v Národním rozvojovém plánu (NRP), který NSRR předcházela a stal se pro NSRR zdrojem informací a někdy i zdrojem konkrétních formulací (především v analytické části). Do samotného textu NSRR se ve výsledku dostaly jen úryvky původně komplexního přístupu NRP ke zhodnocení sídelní struktury v ČR a ještě menší prostor zbyl pro reflektování v NRP naznačené strategie.

Zde se pokusíme prozkoumat, do jaké míry NSRR naplňuje proklamovanou podporu vyvážené, polycentrické urbánní struktury v ČR v rámci evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti, jak se bude na půdorysu programových dokumentů v ČR realizovat.

ROPy a územně specifický rozvoj sídel

NSRR ve své strategické části diferencuje intervence do urbánního prostoru a do obnovy venkova; tedy snaží se rozlišovat mezi problémy, kterým v současnosti čelí větší sídla, a které se významně liší od problémů menších měst a obcí, kdy pak předpokládá určitou sumu intervencí jako potřebnou pro daný typ sídla. Podrobnější členění územních intervencí NSRR nepředpokládá – rozlišuje jen na úrovni město vs. venkov. Je tak fakticky vyloučena možnost specifické regionální intervence s ohledem na sídelní strukturu v daném území. Každé z regionálních center přitom hraje jinou roli s ohledem na své okolí.

Některá krajská města přirozeně dominují svému širokému okolí, neboť jiné obdobně silné sídlo v jejich blízkosti prostě nevzniklo a proto centrální sídlo přirozeně koncentruje regionální významný podíl ekonomické, sociální a správní síly. Jiná sídla díky nedávno určené roli krajského centra svoji ekonomickou a sociální roli teprve postupně budují. NSRR snahou o standardizaci do tzv. urbánního a venkovského prostoru neotevívá možnost územně specifických přístupů, kde by navrhované řešení odpovídalo roli jednotlivých sídel.

Městská problematika byla nakonec (po dlouhých diskuzích) koncentrována téměř výhradně do Regionálních operačních programů (ROP), což je sice částečně odůvodnitelné logikou, že územní intervence mají být řízeny z regionu, nicméně neodpovídá to zcela sídelnímu členění a správní tradici české a moravské reality. Krajské samosprávy jsou relativně mladé a Česká republika geograficky poměrně omezený prostor, kde je na každého dobře vidět a všichni se mezi sebou kontrolují. Pro regionální metropole v ČR by proto mnohem zdravější přístup bylo řešení, kdy by jejich potřeby byly saturovány v rámci centrálního programu. Byly by tak nuceny vztahovat se a poměřovat se s Prahou a nikoliv s obvykle menšími sídly na území kraje, kde se nacházejí. Krajské samosprávy, které byly ideovým nositelem při zpracování obsahu jednotlivých ROP, také často vnímají území svého kraje jako plochu se saturovaným bohatým městem uprostřed, kde se nalézá krajské město řízené městskou samosprávou (často politicky, profesionálně a finančně srovnatelné silné jako je krajská samospráva). Takové optice napomáhá i vymezení krajských kompetencí. Kvalita komunikací 2. a 3. třídy, středního školství a zdravotnictví je přitom obvykle nejproblematičtější mimo krajská centra, a proto je přístup krajských samospráv k rozvoji svého území soustředící se na všechno ostatní jen ne na regionální centrum do určité míry pochopitelný, ve vazbě na regionální centra však neadekvátní. Přestože to bylo původně vydáváno za důvod jejich existence, nakonec i Regionální operační programy pod tlakem centrální administrativy, ale i pod tlakem Evropské Komise, rezignovaly na územně specifický přístup k řešení svých regionálních problémů. ROPy byly donuceny ke standardizaci intervencí, což bylo v podmínkách od sebe odlišných regionů jistě mimořádně obtížné. ROPy se navíc psaly pod vedením vzájemně od sebe izolovaných politických reprezentací jednotlivých krajů, kdy tyto politické reprezentace měly samozřejmě přirozenou potřebu vtělit do připravovaného programu své (a navzájem často odlišné) představy o tom, jak by měla vypadat politika rozvoje regionu, který jim byl ve volbách svěřen. Možnost částečné standardizace ROPů byla proto z podstaty věci velmi omezená.

Do dnešní podoby se Praha vyvíjela jedenáct století; coby historická metropole Čech byla v minulosti sídelním městem českých knížat a králů, římsko-německých císařů.

Výsledkem uvedených tlaků – národního po standardizaci a regionálního po specifickém řešení – nemůže být program, který plně zohledňuje potřeby místních partnerů. Zájmy územních partnerů bylo při přípravě programu prostě nutné obětovat, neboť národnímu tlaku a tlaku Evropské komise je nezbytné alespoň v některých bodech vyhovět, a pokud má ROP alespoň částečně odrážet představu regionální politické reprezentace, není na vyjednávání s dalšími subjekty už mnoho prostoru. Jak bylo uvedeno výše, zájmy městských oblastí a regionálního přístupu jdou ze své podstaty často proti sobě a jen v málokterých NUTS 2 se je podařilo náležitě skloubit. Výsledkem je tak polostandardizovaný přístup, který do značné míry oslabuje vůbec důvod samostat-

né existence ROPů. Ve výsledku jde o obdobnou formu intervence ve všech regionech, která je výsledkem komplikovaného vzájemného přizpůsobování jednotlivých přístupů, a to navíc vše pod soustavným tlakem shora. Obvyklé vyústění je nejobecnější přístup k řešenímu problému, který alespoň minimálně a skrytě zachovává možnost regionálně specifického přístupu. Pro strategie územního rozvoje vnitřně koherentních a souvi-

sejících území však v rámci ROPů není a nemůže být prostor. ROPy jsou prostě nuceny rezignovat na fakt, že každý z krajů ČR je logicky a funkčně vnitřně členěn do omezeného počtu území, kdy by bylo možné stanovit pro každý typ území detailní strategii jeho rozvoje naplánovat ji na tělo podle jeho potřeb a poté transformovat do příslušných opatření ROP.

Největším spojencem místních aktérů (především měst) byla při přípravě ROPů Evropská komise, která vedle tlaku na jednotný přístup regionálních programů tlačila i na důslednou debatu odpovědných regionálních orgánů s partnery v území, a zároveň podporoval zohlednění role měst prostřednictvím tzv. integrovaných plánů rozvoje města.

Decentralizace intervencí v ROPech díky všem vlivům, o kterých jsme zde mluvili, nepostoupila níže než na úroveň NUTS 2. Kraje a regionální samosprávy potřebovaly obhájit svou existenci řešením, která posiluje jejich pozici i pro budoucnost. Je otázkou, co by se stalo, pokud by byl zachován přístup Společného regionálního operačního programu, který by byl řízen sice centrálně, ale umožňoval financování místních a regionálních strategií, které by jednak vytvořili přímo lokální hráči v území podle svojí síly a s ohledem na vlastní potřeby, ale především byli potom přímo odpovědní za řízení takové strategie ve vymezeném čase a s vymezenými zdroji (v rozvoji venkova je obdobným principem iniciativa LEADER). Možná bychom jednodušeji hledali odpovědi na komplikované otázky ohledně obsahu, rozsahu a manažerského přístupu k integrovaným plánům rozvoje měst.

Na druhou stranu musíme ocenit, že ve strategickém cíli „Vyvážený rozvoj území“ je v NSRR věnována největší část textu popisujícího strategii intervencí.

Vliv měst a obcí na rozvoj lidských zdrojů na svém území

Vzdělávání, vzdělávání, vzdělávání, to byly kdysi tři priority volebního programu Tonyho Blaira, se kterým ty volby vyhrál. Naše současná schopnost investovat do lidí nakonec rozhodne o tom, jak bude Česká republika vypadat za 20-30 let. Zřizovateli mateřských a základních škol jsou obce, zřizovateli středního školství kraje. Vysoké školy jsou samosprávné, řídí se zákonem. Veřejný systém na všech úrovních doplňují soukromé a neziskové subjekty. V tomto kontextu je velkým problémem, že města a obce jsou téměř vyloučena z vlivu na kvalitu lidských zdrojů na svém území (myšleno z vlivu na distribuci prostředků z ESF, ať už jde o Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost, ale především program Vzdělávání pro konkurenceschopnost). Tento problém je však založen už na úrovni NSRR. Jak sociální služby, tak školství je tradiční oblast, kterým se obce jako jedna z úrovní veřejné správy věnují a nesou za ně odpovědnost. Kvalita lidských zdrojů a systémy vzdělávání a zvyšování kvalifikace budou za několik let klíčovým faktorem udržitelnosti sídel. Množství energie investované městem (obcí) do systémových řešení, jak propojit základní, střední a vysoké vzdělávání na svém území a nastavit mezi nimi odpovídající koordinační mechanismy, je jedním z odrazů, jak jsou daná politická reprezentace a odborní pracovníci města připraveni čelit výzám nastupující znalostní ekonomiky.

V obou výše zmíněných programech města a obce degenerovaly do pozice žadatelů

mezi řadou různých neziskových organizací (byť nepochybňujeme jejich důležitost), různých vzdělávacích institucí a někde i podnikatelů. Opět je zde patrný centralistický přístup ministerstev, které mají ambici řídit každého jednotlivého ředitele základní, nebo střední školy a předpokládají, že všechna klíčová rozhodnutí musí být učiněna v ministerských kancelářích v Praze, kam se místní aktéři sjíždějí ze všech stran na jednání. Vychází to z Rakousko-Uherské představy, že je potřeba především zajistit jednotnou minimální úroveň vzdělanosti podle jednotného vzorce, aby bylo možné od každého člověka určitého věku očekávat, že disponuje standardizovanou sumou informací a základních dovedností.

Nový školský zákon, který mnohem více kompetencí ale i odpovědnosti vkládá do vedení jednotlivých škol nebyl v NSRR nijak významně zohledněn, nebo to alespoň není z jeho textu patrné. Řešení vzdělávacího kurikula s ohledem na místní nebo regionální podmínky není nijak akcentováno, přestože se na několika místech textu NSRR (a předtím i NRP) popisujících danou prioritu mluví o nutnosti podporovat těsnější spolupráci mezi vzdělávacími institucemi a podniky (praxí). Města, která se odpovědně starají

Do dnešní podoby se Praha vyvíjela jedenáct století; coby historická metropole Čech byla v minulosti sídelním městem českých knížat a králů, římsko-německých císařů.

o rozvoj lidských zdrojů na svém území, by mohla hrát roli facilitátora a integrujícího prvku při diskuzi mezi větším množstvím vzdělávacích institucí (škol a školských zařízení) a vzorku zaměstnavatelů. Bez takového facilitátora bude debata nutně roztržštěná a bude záviset na iniciativě jednotlivců. Struktura financujících programů a orgánů pro prioritu Vzdělávání svou roztržštěností ještě podporuje přístup, že na místní úrovni není třeba spojovat jednotlivé akce do logicky provázaného integrovaného celku. Regionální operační programy mají financovat budování vzdělávací infrastruktury, zatímco prostředky na samotné poskytování vzdělání (modernizace vzdělávacího systému s ohledem na potřeby zaměstnavatelů a nastupující ekonomiku založenou na

znalostech, zvyšování kvality vzdělávání, zvyšování kvalifikace učitelů, systémová opatření na národní úrovni) jsou rozdělena mezi OP Vzdělávání pro Konkurenceschopnost a OP Lidské zdroje a zaměstnanost. S integrovaným přístupem na regionálním nebo místním principu se nepočítá, což ovšem samozřejmě neznamená, že není dovolen, nicméně nastavený mechanismus financování k němu „přirozeně“ zainteresované hráče nenutí.

Mírně odlišná situace je v případě priority zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti, kde se výslovně praví, že „podporovány budou územní (regionální a místní) iniciativy zaměřené na aktivizaci sociálních partnerů, posílení sociálního dialogu pro řešení místních problémů trhu práce a vytváření sítí pro přenos a sdílení poznatků a zkušeností. Při realizaci této priority budou respektovány regionální odlišnosti a intervence nastaveny tak, aby rozvíjely potenciál jednotlivých regionů“ Ovšem i zde bez bližších podrobností a vysvětlení, jakou má tato podpora institucionální formu nebo jak bude zohledněna při financování jednotlivých projektů.

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost nese zhruba 7% všech pro-

středků ze strukturálních fondů pro ČR a polovinu všech „měkkých“ peněz v Evropském sociálním fondu (ESF). Rozhodně nejde o malý program. Svým způsobem je i nejvýznamnější ze všech. Přírozené vazby škol na místo jejich působení a obec však do určité míry ignoruje. Snaží se v duchu kurikulární reformy podporovat jednotlivé školy v jejich samostatnosti a pomoci financovat transformaci. Uzavírá však v prioritě 1 Počáteční vzdělávání a oblasti podpory 1.1. Zvyšování kvality ve vzdělání např. možnost síťových projektů více škol zaštitěných jejich zřizovatelem – obcí nebo městem. Příjemcem individuálních projektů je pouze kraj a výše. Prostředky, které směřují přímo do škol, jsou distribuovány prostřednictvím krajů (formou tzv. globálního grantu) s tím, že strop nákladů je stanoven na 400 tis. Kč na jeden projekt. Tím je role měst a obcí při využívání těchto peněz fakticky vyloučena, přestože jde o jednu z nejlapanějších kompetencí této úrovně veřejné správy. Z podstaty programu mizí prostor pro osvědčené primátory a starosty, kteří chtějí prostřednictvím zvyšování kvality svých škol jednak udržet populaci ve svém sídle na rozumné úrovni, ale především pomoci rozumných investic do dětí a jejich vzdělání zajistit konkurenceschopnost jejich sídla v dlouhodobějším horizontu. Je naopak velmi zajímavé, že např. neziskové organizace jako příjemce podpory plně respektuje. Program se jinak vyznačuje poměrně slušnou osvědčeností v přístupu k problematice. Tlačí např. na integraci osob s tzv. speciálními vzdělávacími potřebami „do běžného vzdělávacího proudu spolu se zabezpečením potřebných speciálně pedagogických a psychologických podpůrných služeb“.

Další velmi zajímavou skutečností na opačném konci vzdělávacího procesu je fakt, že ačkoliv připravilo tento program totéž ministerstvo, které je odpovědné za „tvrdé“ investice do výzkumu a vývoje, nejsou příliš patrné, neřkuli vyžadovány vazby mezi měkkými a tvrdými projekty. Např. ve formě pravidla „máš-li projekt na výstavbu laboratoří z VaVpl, musíš mít i projekt z VpK na jejich provoz a vědce“, nebo nějakého jiného koordináčního mechanismu. Další zajímavostí je existence oblasti podpory 2.5. Partnerství a sítě. Velmi podobná opatření totiž obsahuje jak OPPI tak OP VaVpl. Všechny tři programy deklarují poskytování podpory na tvorbu technologických platform, propagace technických a přírodovědných oborů a podporu spolupráce mezi veřejnými výzkumnými institucemi a průmyslovými podniky. Všechny programy směřují k módní podpoře vytváření tzv. clusterů, která se stala v posledních několika letech hitem veřejných eurozdrojů. Výsledkem je všeobecně sdílené přesvědčení, že právě tudy vede jedna z cest ke splnění Lisabonského programu. Problémem je ale roztržštění tématu mezi mnoho implementačních agentur, které se obvykle při poskytování podpory snaží naplňovat jednu strategii, jednu vizi např. toho, jak má podle jejího přesvědčení ten správný cluster vypadat. Pokud bude do stejného prostoru vstupovat několik financujících subjektů, nemůže být výsledkem nic jiného než zmatek, protože naše republika není zas tak velká, aby nabízela neomezené množství „clustrovatelných“ subjektů (ať už na straně podniků s vlastním vývojem, nebo výzkumných institucí, které jsou schopny takový vývoj na klíč dodat).

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost je druhým programem financovaným z ESF. Věnuje se tradiční oblasti financované z euro-peněz. Jedna z premis, kterých vychází OP LZZ je, že „průmyslové obory i sektor služeb procházejí celou řadou strukturálních změn – např. restrukturalizace chemického a textilního průmyslu, hutnictví, hornictví. Souběžně probíhá permanentní reorganizace středních a velkých podniků,

kteřá s sebou přináší uvolňování pracovníků v profesích, které již nenajdou odpovídající uplatnění na trhu práce.“ Program se věnuje následujícím tématům: adaptabilita, aktivní politika trhu práce, sociální integrace a rovné příležitosti, veřejná správa a veřejné služby a posilování mezinárodní spolupráce. Je velmi zajímavé, jak se OP LZZ snaží důsledně pracovat s decentralizací poskytování podpory a předpokládá v téměř všech prioritách využívání globálních grantů, kde odpovědnost deleguje na jiné subjekty. Je ale smutné, že subsidiarita se mnohde soustředí jen na subjekty přímo zřízené nebo řízené MPSV (např. Úřady práce, nebo různé sekce Správy služeb zaměstnanosti). Pokud už jsou předpokládány externí subjekty jako realizátoři globálních grantů, jsou jimi bezvýhradně kraje. Na úrovni měst zbyla v oblasti lidských zdrojů jen jednoduchá úředničina spojená s poskytováním sociálních dávek. Přitom by se mezi českými městy jistě našla některá, která by měla zájem připravit speciální grantový program pro podniky, neziskové organizace a další subjekty na svém území nebo samostatně naplňovat vlastní politiku rozvoje lidských zdrojů a věnovat se podrobněji tématu zaměstnanosti a sociálních služeb s ohledem na podrobnou znalost místních podmínek mj. i za využití globálního grantu.

Možnosti měst při budování technické infrastruktury

Je nepochybné, že stát musí reflektovat národní výzvy v budování technické infrastruktury celostátního významu – především té dopravní. Při omezeném množství zdrojů, které jsou k dispozici, je akceptovatelný tlak Evropské Komise na prioritní financování systému TEN-T.

Regionální dimenzi budování dopravní infrastruktury dokládá věta “Významnou prioritou s výrazným regionálním dopadem je úsilí o urychlené napojování krajských měst na dálniční síť, což povede k posílení integrity regionálního a sídelního systému a dále úsilí o kvalitní propojení se zahraničím.” (NSRR str. 60), tím však popis územních dopadů budovaného dopravního systému končí. Zásadním problémem jsou velmi omezené zdroje na řešení dopravních problémů v centrech, kde největší podíly dopravy vznikají a končí (především velká a střední sídla). Minimální pozornost je v současnosti věnována posilování hromadné dopravy ve městech a budování multifunkčních terminálů pro přepravu osob a zboží mezi městy a návazně i uvnitř měst. Investice do veřejné hromadné dopravy, které byly koncentrovány do Regionálních operačních programů, se díky tlaku Českých drah musí povinně soustředit na nákup kolejových vozidel pro jejich potřebu. Na budování (nebo posilování) integrovaných systémů veřejné dopravy uvnitř a v okolí regionálních center jde jen zlomek dostupných prostředků bez ohledu na opakovaně prezentované potřeby měst. V dopravní politice v České republice je důraz kladen na individuální automobilovou dopravu (což následuje i OP Doprava), místo aby drtivou většinu prostředků soustředil na modernizaci a posílení udržitelné formy hromadné dopravy např. na rozvoj železnice, když disponujeme jednou z nejhustších sítí železnic (nejen) v Evropském kontextu. Ve svém důsledku povede další budování dálnic jen k ještě větším dopravním problémům v sídlech, protože přirozené narůstání objemu individuální automobilové dopravy (a automobilové přepravy zboží) nebude bržděno veřejnými investicemi zvyšujícími pohodlí a spolehlivost hromadného cestování (přepravy) včetně městské a příměstské dopravy. To vše za situace, kdy sídla (rozuměj města) nemají ve veřejných programech prostředky, jak tomuto trendu čelit prostřednictvím posilování vnitřních mechanismů distribuce osob a zboží (zlepšování kvality

a výkonu MHD, logistická centra a terminály, systémy Park&Ride, Park&Go).

Operační program Doprava se soustřeďuje téměř výhradně na infrastrukturu ve vlastnictví státu a s drobnými přílepkami ve formě investic do pražského metra a budování tzv. multimodálních dopravních uzlů. Z hlediska dopravní infrastruktury nenabízí proto městům nic. Ministerstvo dopravy jako řídicí orgán programu tak dokončilo dlouhodobou snahu předat problematické místní a regionální problémy o úroveň níž – krajům. Ministerstvo si pro to půdu připravovalo delší dobu, jedním ze signálů mohla být např. doporučení při vyhodnocování předchůdce současného programu – OP Infrastruktura 2004-2006 (který mělo ještě společně s ministerstvem životního prostředí), který přesně tento posun navrhoval.

Investice do dopravy jsou přitom jednou z nejvyšších priorit ve městech – viz výše. Města se právě začínají dostávat do fáze, kdy musejí čelit čím dál většímu tlaku automobilizace. Tématem jsou komplexní systémy pro parkování, systémy Park&Ride a Park&Go, logistická centra a terminály pro přepravu osob a zboží, posilování výkonu a kvality veřejné městské dopravy, budování nových tras MHD, optimalizace řízení veřejné dopravy, a konečně i průtahy a obchvaty měst, aby nebyly přetěžovány historické komunikace v centru, které mají plnit i jiné než dopravní funkce. Všechna tato témata byla přesunuta k řešení do ROPů, a to přestože několik z mnoha dřívějších verzí OP Doprava obsahovaly prioritu týkající se veřejné dopravy ve městech.

Je překvapivé, že zůstaly zachovány investice na území hlavního města Prahy s odvodněním, že jde o přepravní uzel celé republiky. Program už ale neobsahuje investice alespoň do krajských center, i když právě s nimi Praha dopravně nejvíce komunikuje. Řešení dopravních problémů uvnitř měst je ponecháno na jejich schopnosti přesvědčit krajskou samosprávu, aby se investice ve prospěch měst řešily v ROPech jako silnice II. nebo III. třídy, a aby ještě vedle toho ROPy obsahovaly dostatečnou alokaci pro veřejnou městskou dopravu. Ponechat celou škálu městských dopravních problémů jen na řešení v ROPech lze jen obtížně považovat za systémový přístup, který by nabízel odpovídající nástroje pro řešení dopravy uvnitř měst (tedy tam, kde vzniká a končí většina dopravy na dálnicích a železnicích, kam OP Doprava směřuje drtivou většinu svých prostředků). Investice do infrastruktury veřejné dopravy ve městech se i díky tomu stala jednou z největších třecích ploch mezi regiony a Evropskou komisí, která se snaží poukazovat na fakt, že je tato oblast v českém rámci pro využití evropských peněz poddimenzována. Nutí tak regiony, aby přesně vyčíslily, kolik prostředků jsou sem připraveny investovat. Porovnáme-li předpokládané alokace do infrastruktury veřejné dopravy v ROPech s průměrným očekáváním měst, nemůžeme se dostat k jinému závěru, než že na tuto problematiku stát rezignoval. V řadě krajů vzniká integrovaný dopravní systém, obvykle s jádrovým komponentem v krajském centru, někde dokonce propojen s podniky provozujícími v daném krajském městě MHD. Teď je budování IDS ponecháno bez větší investiční podpory, a proto odsouzeno jen k přežívání.

Na druhou stranu jednou z potěšujících zpráv je, že se v rámci OP Doprava předpokládají investice i do modernizace železničních uzlů (alespoň na síti TEN-T v prioritních koridorech dle rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady), kde je jedním z parametrů i „moderní vybavení stanic, včetně požadavku zvyšování přístupnosti pro osoby s ome-

zenou schopností pohybu a orientace". Nádraží obvykle tvoří jeden z významných městotvorných prvků a investice do zvýšení jejich kvality bude jedním z mála příznivých efektů, které program českým a moravským městům přímo přinese.

Seznam velkých projektů, který OP Doprava obsahuje, je geograficky poměrně vyvážený, nicméně nemluví se mnoho o technické připravenosti vyjmenovaných akcí a samozřejmě součet nákladů všech velkých projektů dle příslušné přílohy OP často překračuje (i několikanásobně) množství peněz, které je v dané prioritě k dispozici.

Podpora technické infrastruktury životního prostředí se orientuje na řešení odpadů a vodohospodářských sítí, doplněná o možnost intervencí do kvality urbánního prostoru a řešení starých zátěží. Celková strategie je jistě v pořádku, významným problémem jsou však vyjednané podmínky. Ty ministerstvo životního prostředí totiž nastavilo, aniž by akceptovalo připomínky měst, obcí a krajů. Výsledná dohoda ministerstva životního prostředí s Evropskou komisí týkající se financování výstavby čističek předpokládá, že na dotace z evropských fondů budou mít šanci dosáhnout projekty, u nichž jsou uzavřené smlouvy nejdéle do roku 2022 a které jsou současně upraveny tak, aby byla zajištěna dostatečná kvalita poskytovaných služeb a vyšší efektivita. Podmínkou je rovněž, aby soukromý provozovatel na úkor dotace z veřejných prostředků neregeneroval nepřiměřené zisky na své straně. Výsledkem je, že města, která zásobují vodou třetinu obyvatel Česka, nemají nárok na evropské dotace na výstavbu čistíren odpadních vod.

V oblasti vodohospodářství se *operační program Životní prostředí* snaží řešit především dědictví minulosti, kdy jsou města a obce nevybavené odpovídající technickou infrastrukturou, jak vyžadují předpisy Evropské unie, ať už jde o čistou nebo odpadní vodu.

Městys Křivoklát se nachází v okrese Rakovník, kraj Středočeský.

Zde z podstaty věci není mnoho prostoru pro hledání jiného a neotřelého přístupu, než co nabízí operační program. Sám o sobě je obvykle tento typ projektů tak rozsáhlý a komplikovaný (podobně jako jiné liniové stavby v hustě zastavěném území), že propojovat jej s dalšími typy intervencí by přinášelo spíše problémy než synergetické efekty. Je politováníhodné, že si operační program nemůže dovolit vyslovit důraznější podporu přípravě technické infrastruktury pro rozvojová území, která by byla odůvodněna rozvojem strategii města a jeho urbanistickou koncepcí. Minimální rezervy v kapacitách technické infrastruktury se mohou velmi brzy stát významným limitem pro výstavbu bytů, ale i komerčních

objektů a objektů veřejných služeb a svou investiční náročností fakticky blokovat další rozvoj města. Důsledkem pak bude neobnovující se bytový fond, stagnace a následně úbytek obyvatel končící ztrátou sídla konkurovat v soutěži o lidi a zdroje vůbec.

Podobná situace jako v případě vodohospodářské infrastruktury panuje i v ostatních prioritních osách financovaných z Fondu soudržnosti, které se týkají odpadů, emisí nebo udržitelného nakládání s energiemi. V těchto opatřeních by už ale bylo na místě podporovat celoměstské integrované strategie, které by se například snažily řešit na jedinou energetickou efektivitu většího množství městských (obecních) objektů najed-

nou. V případě těchto projektů už obvykle neplatí těžkosti spojené s liniovými stavbami vodovodů a kanalizací, které nejčastěji brzdí majetkové poměry v území nebo spory s občany. Text operačního programu samozřejmě integrované projekty nezakazuje, nicméně je ani výslovně nezmiňuje jako jednu z vhodných aktivit k financování (a to dokonce ani v prováděcím dokumentu a kritériích pro výběr projektů). Na druhou stranu velmi zajímavým experimentem, se kterým operační program počítá, je nápad použít Fond soudržnosti na financování drobných akcí vlastníků objektů – bytových a dokonce rodinných domů při podpoře využívání obnovitelných energií a zvyšování energetické efektivity objektů.

Kromě výše uvedených infrastrukturních opatření je pro města a obce asi nejzajímavější oblastí podpory 6.5. Podpora regenerace urbanizované krajiny, jejímž cílem je „podporovat vznik a obnovu přírodně blízké zeleně v sídelním prostředí, která umožní existenci ostrůvků relativně nenarušené přírody v sídlech jako protíváhy umělého sídelního prostředí s převážně dekorační či izolační zelení, a tudíž vítaného rekreačního prostoru s významnou osvětovou a výchovnou funkcí, zejména pro mládež a děti školního a předškolního věku.“

Operační program (konec konců tak jako všechny ostatní) nepočítá s koordinací projektů mezi prioritami a oblastmi podpory, a to přestože u některých se kombinace více druhů projektů přímo nabízí, např. protipovodňových opatření a doprovázené zvyšováním urbanistické zeleně v nivách, která by byla součástí komplexního řešení zaplavovaného prostoru. Výslovně se s kombinací více nástrojů počítá pouze u priority věnující se energetické efektivitě, kdy se např. očekává, že změna systému vytápění bude doprovázena zateplováním, zde jde ale o koordinaci uvnitř jedné priority.

Města jako „ne“motory konkurenceschopnosti a růstu

NSRR se soustředí na vytváření horizontálních nástrojů: kapitálové posilování malých a středních podniků (prostřednictvím dotačních i úvěrových nástrojů) a rozvoj podnikatelské infrastruktury – průmyslové parky, inkubátory apod. S financováním městských nebo regionálně zaměřených strategií podpory podnikání se nepočítá, NSRR při popisu strategického cíle týkajícího se podpory podnikání a konkurenceschopnosti neprezentuje žádný názor na regionální zacílení podpory a snaží se tvářit, že v otázce prostředí pro podnikání je celá republika v podstatě homogenním prostorem. V sekci týkající se již vyváženého rozvoje regionů se pak stanoví, že „OPPI přispěje ke splnění cíle i koncentrací podpory v rámci prioritní osy Rozvoj firem do strukturálně postižených regionů Severozápad a Moravskoslezsko. Naopak, prioritní osa Inovace implicitně dále posílí konkurenceschopnost regionů s významnou podnikatelskou a inovační tradicí a potenciálem.“ V podřízené dokumentaci je však fakticky regionálně diferencován pouze program „ROZVOJ“, který směřuje podporu do výše uvedených postižených regionů. Zvýšené posilování inovačního potenciálu v regionech ostatních není v podrobnějších dokumentech patrné.

„Výraznou regionální a urbánní dimenzi obsahuje OP Výzkum a vývoj pro inovace, který se dominantně zaměřil na podporu omezeného počtu velkých projektů (evropská centra excelence) v souladu se sedmi prioritními oblastmi vymezenými Národním progra-

mem výzkumu. Tím se napomůže posílení role těchto center jako pólů růstu.“ Výslovně praví NSRR na str. 60, v sekci, kde se souhrnně popisují územní dopady tématických intervencí. Popis dané priority mluví o tom, že „systematicky budou podporována centra excellence a jejich zapojení do inovačních klastrů“. Vymezení toho, co se rozumí centry excellence a jaké to má územní důsledky, se však v NSRR nedočteme. Speciální linii, která by vylepšovala pozici českých měst a regionálních center v globální soutěži o přímé zahraniční investice s vyšší přidanou hodnotou v NSRR, bohužel nenajdeme.

Operační program Výzkum a vývoj pro inovace v gesci MŠMT ČR i *Operační program Průmysl a inovace* v gesci MPO ČR důsledně kráčí cestou vytyčenou Lisabonským programem. Oba vytvářejí plošné nástroje, které jsou výsledkem přesvědčení, že navrhované typy intervencí jsou bezchybně aplikovatelné v kterémkoliv regionu. Asi je to pravda u mikroinvestic do malých a středních podniků; nástroje, které zde používá MPO mohou skutečně být aplikovány téměř bez ohledu na místní specifika (nejlépe se to ilustruje na mírně inovovaných bankovních nástrojích Českomoravské záruční a rozvojové banky, které fakticky pokračují z předchozího programového období). Obdobně asi může být regionální hledisko potlačeno při podpoře investic do výzkumu a vývoje. Argumentem zde může být, že v tomto segmentu podpory tady je místní optika příliš úzká a je potřebné hledat špičková (nebo alespoň kvalitní) pracoviště a obory napříč celou republikou, která je z tohoto hlediska opravdu malá a její celková vědecká produkce ve srovnání s dalšími členskými státy jakbysmet.

V případě investic do výzkumu a vývoje (OP VaVpl) však místní a regionální hledisko zcela pominout nejde. Plánované intervence by měly důsledně vycházet z místního potenciálu a místní tradice. Česká populace je poměrně konzervativní, např. co se týče její mobility, a proto budou podporované instituce vřadycky do značné míry záviset na potenciálu generovaném přímo v místě podporované investice. Měl by se proto cíleně vytvářet prostor pro široce sdílené místní strategie, které se snaží zapojovat více místních aktérů najednou a koordinovat úsilí více subjektů v místním kontextu.

OP VaVpl (ale ani NSRR) s financováním místních strategií na podporu výzkumu a vývoje nepočítá a nepočítá výslovně ani s financováním většího množství projektů, které sice nesou různé subjekty, ale které jsou koordinovány v místě a čase. Ačkoliv to není nikde výslovně stanoveno, nastavení programu předpokládá předkládání individuálních projektů, které nemusí vazby na další projekty v místě nijak složité vysvětlovat. Program také předpokládá financování pouze investic přímo spojených s výzkumem a vývojem, nijak se nepočítá s posilováním související infrastruktury – např. dopravní – která bude efektivitu investic do výzkumných kapacit leckde podmiňovat. Výkon výzkumných institucí bude také podmiňovat dostupnost lidských zdrojů, které budou v drtivé většině muset vznikat přímo v místě sídla vědeckých institucí. Česká republika zatím není nijak významnou destinací pro dovoz vědců ze zahraničí. Dostatek a kvalita lidských zdrojů v místě závisí na kvalitě středního školství a účinných nástrojích popularizace vědy v oborech, které jsou v daném místě rozvíjeny. Program však s takovými vazbami napříč jednotlivými prioritami explicitně nepočítá. Dá se proto předpokládat, že související projekty nebudou ani nijak zvýhodněny při hodnocení. Možná je tento přístup výsledkem faktu, že OP VaVpl je jedním z dvou operačních programů (z celkových 24), který nemá zástupce SMO ČR ve svém monitorovacím výboru.

Dalším významným nedostatkem OP VaVpl je fakt, že podpora se koncentruje především na podporu univerzit a veřejných výzkumných institucí, i když se je snaží stimulovat k větší spolupráci s praxí. Bez přímého vlivu MŠMT na podniky si ale můžeme představit do jaké míry půjde o reálné výsledky a do jaké míry o (polo)virtuální realitu. Zde se naplno projevuje nedostatek, na který opakovaně upozorňovala Evropská komise a který nebyl bohužel v českých podmínkách akceptován. OP VaVpl a OPPI (ač řešící velmi podobné problémy) jsou od sebe odděleny a v gesci na sobě nezávislých řídicích orgánů, to vše navíc za situace, kdy nebyly úspěšné pokusy propojit implementaci obou programů prostřednictvím agentury CzechInvest jako (do určité míry) společného zprostředkujícího subjektu. Na druhou stranu si můžeme klást i otázku, zda by toto propojení mohlo vůbec fungovat, když CzechInvest byl v poslední době nucen čelit obrovskému vnitřnímu otřesu a navíc nemá mnoho zkušeností s jednáním s univerzitami a výzkumnými institucemi, které přece jenom potřebují odlišný přístup než podniky (nebo města a jiné veřejné subjekty), na které je CzechInvest při poskytování podpory zvyklý.

Operační program Průmysl a inovace (OPPI) se soustředí drtivou většinou svých intervencí na podporu nižší úrovně než konkurenční/doplňkový OP VaVpl - na malé a střední podniky. Klade důraz na technologické inovace v podnicích, budování clusterů, snižování energetické náročnosti a podporu výzkumu a vývoje v podnicích, snaží se v mezích možností akcentovat Lisabonský program, nicméně nezapomíná ani na případná „sanační“ opatření podniků v krizi nebo na plošnou podporu (malých a středních) podnikatelů (viz při splnění určitých podmínek v podstatě nárokové bankovní nástroje ČMZRB).

Regionální a městská dimenze není v programu nijak významně akcentována, což je na jednu stranu v dnešní globálně propojené společnosti pochopitelné, na druhou stranu obtížně akceptovatelné nejméně u opatření, která se týkají vytváření obecných podmínek pro podnikání a přitahování dalších investic – celá prioritní osa 5 „Prostředí pro podnikání a inovace“.

Nejméně v rámci této prioritní osy by bylo potřeba akcentovat nutnost vytváření místních strategií, kde by se ušila na míru specifická podpora vyrůstající na specifických místních podmínkách a síle místních „hráčů“. Stimulace různých místních „hráčů“, aby se zapojili do vytváření a realizace společné místní strategie by se jistě vyplatilo. Nejbližší jsou tomuto přístupu předpokládané intervence na základě oblasti podpory „Platformy spolupráce“, kde se na str. 65 programu např. píše: „Podpora formou dotace bude směřovat jednak do vytváření a rozvoje regionálně koncentrovaných odvětvových seskupení podnikatelských subjektů a podpůrných institucí – klastrů, a jednak do vytváření a rozvoje pólů excelence, tj. seskupení výzkumných, podnikatelských a jiných subjektů zaměřených na výzkum v oblasti špičkových technologií.“ Program v této oblasti však nepočítá výslovně se specifickými nástroji na společné plánování investic na úrovni celého města, předpokládá spíše oborová nebo tématická uskupení a jejich investiční podporu, nikoliv nutně za účasti místních samospráv. Přitom lze ale předpokládat, že významnými „hráči“ při budování místních podnikatelských uskupení budou vědeckotechnické parky, centra pro transfer technologií a business&innovation centra, která jsou velmi často vlastněna orgány místní samosprávy (města, kraje, různá sdružení). Bez koordinace s městskými aktivitami v přípravě podnikatelských nemovitostí pak pravděpodobně

budou mít plánované intervence posilující místní platformy spolupráce podstatně menší účinnost. Logický sled intervencí, kdy se podpoří vytváření klastru v určitém odvětví podnikání a zároveň se připravuje průmyslová zóna pro umístování dalších investic, které jsou generovány zvýšenou aktivitou místních podniků, tak nejspíš nenastane. Opět, tak jako v mnohých jiných případech, se nepředpokládá koordinace více projektů financovaných z více oblastí podpory, v tomto případě v rámci téže prioritní osy.

Konkurenceschopnost podniků v podmínkách rozvíjející se znalostní ekonomiky čím dál více závisí na kvalitě pracovní síly. OPPI se logicky (z důvodů kompetenčních) v této oblasti soustředí pouze na podporu budování vzdělávacích zařízení pro jednotlivé podniky nebo jejich uskupení. Jádro problému však leží trochu jinde. V posledních letech se

Ústí nad Labem má výhodnou polohu na křižovatce železnic, na hlavní silniční trase Praha – Dráždany a na důležité trase vodní dopravy po Labi.

stává čím dál větším problémem v českých regionech, kam je podpora OPPI směřována, vůbec udržet pracovní sílu schopnou dosáhnout určitého stupně kvalifikace a případně svou kvalifikaci i kontinuálně zvyšovat. Trendem je, že tento typ lidí z regionů odchází a stěhuje se za kariérou do hlavního města nebo rovnou do zahraničí, kde dostanou řádově vyšší finanční ohodnocení. Kvalita pracovní síly, která je v regionu k dispozici, závisí na kvalitě podmínek pro život, jen lepším životním standardem nezávislejícím přímo na množství vydělaných peněz mohou regiony (respektive města – regionální centra) konkurovat metropolím. Bohužel žádný z výše uvedených programů nepředpokládá, že by v regionálních centrech měly být investice do infrastruktury pro

výzkum a vývoj nebo investice podporující inovativní podnikání zároveň doprovázeny investicemi do zvyšování kvality života lidí ve městech žijících. Jinak se totiž může stát, že ve městech mimo Prahu nebudou za několik let žít žádní lidé, kteří budou mít motivaci vybudované výzkumné kapacity vyžít a představa Lisabonského programu fungujícího mimo velké metropole se v roce 2015 stane jen bláznivou dávnou chymérou.

Poslední část v oblasti posilování konkurenceschopnosti v NSRR se věnuje cestovnímu ruchu. Zde je možné pouze konstatovat, že neobsahuje ani nejmenší zmínku o geografickém vymezení, nebo sídelních a územních souvislostech navrhovaných intervencí. Není nijak rozlišováno, zda se má podpora směřovat do jasně vymezených „turistických“ regionů/destinací, jestli má ČR posilovat svůj potenciál ve venkovské nebo naopak městské turistice. Politika rozvoje cestovního ruchu je zcela ponechána na iniciativě Regionálních operačních programů. Ty se k roli nejdůležitějších financujících subjektů turistické infrastruktury nadšeně přihlásily, a to obvykle i pro území, která přílišnou turistickou atraktivitou neoplývají, respektive nepokoušejí se o sídelně diferencovaný přístup, neboť je k tomu koneckonců NSRR nevyzývá, nenutí. Samostatná intervence do rozvoje turistiky, jako jedné z mnoha možných ekonomických činností, tak není ani na úrovni NSRR ani na úrovni jednotlivých ROP dostatečně odůvodněna. Proč nemá vlastní oblast podpory i některý jiný typ podnikání třeba pro pekaře, ševce nebo holiče, když mohou mít „vlastní“ oblast podpory hoteliéři a provozovatelé komerčních sportovních zařízení? Veřejná investice do privátních turistických podniků je jedním z nejlepších příkladů plýtvání veřejnými prostředky, zvláště pokud jde o exponovaná turistická území,

kde v naprosto identických podmínkách (téže vesnici, středisku) vznikají ryze privátní projekty ubytovacích, stravovacích a sportovních zařízení bez jakékoliv veřejné podpory. Mnohem více akceptovatelné by byly projekty veřejných subjektů, které zvyšují celkovou turistickou atraktivitu dané lokality vytvářející nové široce konzumovatelné produkty - „turistické atrakce“ nebo zlepšující kvalitu těch stávajících, ze kterých potom mohou profitovat všechny v dané lokalitě podnikající osoby v cestovním ruchu.

Závěr

Města a městské oblasti byly po dvě století hybnou silou hospodářského rozvoje v Evropě a činitelem růstu, inovací a zaměstnanosti. Tato vůdčí úloha měst byla v posledních letech znásobena rozšířením jejich pravomocí. Města jsou dnes klíčovým činitelem regionálního rozvoje, včetně rozvoje okolních venkovských oblastí. Města a regiony se vzájemně potřebují. Region bude úspěšný, pokud budou úspěšná jeho města a města budou vzkvétat, bude-li vzkvétat okolní region.

Cílem Politiky soudržnosti je zlepšování konkurenceschopnosti regionů a pomoc při vyrovnávání zaostávajících regionů. Jejich městská složka vyžaduje, aby národní a regionální správní orgány strategicky rozhodovaly o identifikaci a posilování růstových center. Tato centra (póly růstu) slouží širším územím a přispívají k udržitelnému a vyváženému rozvoji regionu jako celku. Proto musí mít politika soudržnosti na národní a evropské úrovni městský rozměr. Podporovat výměnu zkušeností a nejlepší praxe. Přinášet nové investice, které pomohou městským oblastem plně využít svůj potenciál.

Nedávná reforma kohezní politiky integrovala územní a městskou dimenzi do nového legislativního rámce na období let 2007-2013. Obecně programové dokumenty odrážejí zvýšené povědomí o urbánních problémech a jejich významu v novém programovacím období. Ukazuje se však velký prostor pro zlepšení. Z hodnocení urbánní a územní agendy se pravděpodobně nejdůležitější poznatek týká nutnosti zajistit silnou koordinaci mezi jednotlivými úrovněmi veřejného správy, tj. místní, regionální a národní úrovni, a jasným definováním jejich působností a pravomocí. Hlavní výzvu pro implementaci efektivní a integrované rozvojové strategie venkova, měst a metropolitních oblastí tak představuje vytvoření efektivních víceúrovňových systémů řízení, při respektování nejlepších evropských zkušeností a specifického institucionálního kontextu různých evropských měst a regionů.

Budoucnost politiky soudržnosti je pro naše města nesmírně důležitá, a proto je nutné prosadit v rámci Společenství určité změny. Je nutné, aby evropské instituce, stejně jako naše vláda, stejně jako kraje slyšely, co města říkají ústy svých evropských, národních či regionálních asociací. Evropa regionů musí umožňovat Evropu měst.

Příloha 1 - Zpráva Evropského parlamentu o městské dimenzi strukturální politiky

EVROPSKÝ PARLAMENT

2004

2009

Dokument ze zasedání

24. března 2009

A6-0031/2009

ZPRÁVA

o městské dimenzi politiky soudržnosti v novém programovém období (2008/2130(INI))

Výbor pro regionální rozvoj

Zpravodaj: Oldřich Vlasák

Usnesení Evropského parlamentu o městské dimenzi politiky soudržnosti v novém programovém období

Evropský parlament,

- s ohledem na články 158 a 159 Smlouvy o ES,
- s ohledem na první akční program pro provádění Územní agendy Evropské unie („první akční program“), který byl přijat na neformálním zasedání Rady ministrů odpovědných za územní plánování a rozvoj, jež se konalo v Ponta Delgrada (Azorské ostrovy) ve dnech 23.–24. listopadu 2007,
- s ohledem na Územní agendu EU („Územní agenda“) a Lipskou chartu o trvale udržitelných evropských městech („Lipská charta“), které byly přijaty na neformálním zasedání Rady ministrů odpovědných za územní plánování a rozvoj měst, jež se konalo v Lipsku ve dnech 24.–25. května 2007,
- s ohledem na Bristolskou dohodu ohledně udržitelných společenství, která byla přijata na neformálním zasedání Rady ministrů, jež se konalo ve dnech 6.–7. prosince 2005 v Bristolu,
- s ohledem na „městské acquis“, které bylo přijato na neformálním zasedání Rady ministrů odpovědných za územní soudržnost, jež se konalo dne 29. listopadu 2004 v Rotterdamu,
- s ohledem na Novou aténskou chartu z roku 2003 vyhlášenou v Lisabonu dne 20. listopadu 2003 během zasedání Evropské rady urbanistů a na její vizi budoucnosti evropských měst,
- s ohledem na akční program z Lille, který byl přijat na neformálním zasedání Rady ministrů odpovědných za záležitosti měst, jež se konalo dne 3. listopadu 2000 v Lille,
- s ohledem na Perspektivu evropského územního rozvoje (ESDP), která byla přijata na neformálním zasedání Rady ministrů odpovědných za územní plánování, jež se konalo dne 11. května 1999 v Postupimi,
- s ohledem na Chartu evropských měst pro trvalou udržitelnost, která byla schválena na Evropské konferenci o udržitelných městech, jež se konala dne 27. května 1994 v dánském Aalborgu,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 6. října 2008 nazvané „Zelená kniha o územní soudržnosti: Učinit z územní rozmanitosti přednost“ (KOM(2008)0616),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 19. června 2008 nazvané „Pátá zpráva o pokroku v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti: Růst regionů, růst Evropy“ (KOM(2008)0371),

- s ohledem na sdělení Komise ze dne 14. května 2008 o výsledcích jednání ohledně strategií a programů politiky soudržnosti na programové období 2007–2013 (KOM(2008)0301),
- s ohledem sdělení Komise ze dne 30. května 2007 nazvané „Čtvrtá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti“ (KOM(2007)0273),
- s ohledem na pokyny Komise nazvané „Městská dimenze v politikách Společenství pro období 2007–2013“, jež byly přijaty dne 24. května 2007,
- s ohledem na pracovní dokument Komise nazvaný „Územní a městská dimenze v národním strategickém referenčním rámci a operačních programech (2007–2013): První hodnocení“ z května 2007,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 13. července 2006 nazvané „Politika soudržnosti a města: Přínos měst a aglomerací k růstu a zaměstnanosti v rámci regionů“ (KOM(2006)0385),
- s ohledem na rozhodnutí Rady 2006/702/ES ze dne 6. října 2006 o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost ⁽¹²⁾,
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. července 2005 nazvané „Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007–2013“ (KOM(2005)0299),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 14. června 2002 nazvané „Programování strukturálních fondů na období 2000–2006: Úvodní hodnocení iniciativy Urban“ (KOM(2002)0308),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 6. května 1997 nazvané „Městská otázka: směrem k evropské debatě“ (KOM(1997)0197),
- s ohledem na výsledky programu Evropské pozorovací sítě pro územní plánování (ORATE) na rok 2006 a přijatý program ORATE 2013,
- s ohledem na výsledky pilotních městských projektů (1989–1999), iniciativu Společenství URBAN I (1994–1999) a URBAN II (2000–2006),
- s ohledem na informace z databáze projektu Urban Audit, která poskytuje statistické údaje s 330 ukazateli o 358 evropských městech,
- s ohledem na své usnesení ze dne 21. února 2008 o krocích v návaznosti na Územní agendu a Lipskou chartu: k evropskému akčnímu programu pro územní rozvoj a územní soudržnost ⁽¹³⁾,
- s ohledem na své usnesení ze dne 10. května 2007 o bydlení a regionální politice ⁽¹⁴⁾,

- s ohledem na své usnesení ze dne 13. října 2005 o městské dimenzi v souvislosti s rozšířením ⁽¹⁵⁾,
  - s ohledem na článek 45 jednacího řádu,
  - s ohledem na zprávu Výboru pro regionální rozvoj (A6-0031/2009),
- A. vzhledem k tomu, že panuje obecně přijímaný názor, že i když otázky měst spadají do působnosti vnitrostátních, regionálních a místních orgánů, hrají městské oblasti klíčovou úlohu v účinném provádění Lisabonské a Göteborské strategie, a zaujímají proto rozhodující místo v politice soudržnosti, za niž mají odpovědnost orgány EU;
  - B. vzhledem k tomu, že k cílům EU stanoveným v Lipské chartě patří zajistit integrovaný přístup k provádění politiky rozvoje měst, aby se tak vytvořily vysoce kvalitní městské prostory, modernizovat dopravní, energetické a informační sítě a sítě veřejných služeb a podpořit celoživotní učení, vzdělávání a inovace, a to především v zanedbaných vnitřních městech a oblastech,
  - C. vzhledem k tomu, že jak proces vypracování flexibilního, adaptabilního a dynamického „kontrolního seznamu“ pro provádění Lipské charty – což je základní podmínkou pro zajištění rozmanitých potřeb různých evropských měst –, který byl již zahájen za francouzského předsednictví, tak také další vypracování plánů integrovaného městského rozvoje v každém členském státě mohou představovat další užitečné zdroje informací o různých situacích a východisko pro následnou realizaci iniciativ vedených přesnými záměry,
  - D. vzhledem k tomu, že je nutné rozlišovat mezi městy a městskými oblastmi,
  - E. vzhledem k tomu, že 80 % z 492 milionů obyvatel EU žije ve městech a pro Evropskou unii je charakteristický polycentrický rozvoj, a přesto existují mezi jednotlivými členskými státy výrazné rozdíly, pokud jde o rozložení obyvatelstva v městských, příměstských a venkovských oblastech, a vyskytují se problémy související s poměrně malým zastoupením zájmů a potřeb městské populace v operačních programech strukturálních fondů,
  - F. vzhledem k tomu, že v městských oblastech se vytváří 70 až 80 % HDP EU a města jsou považována za střediska inovací a hnací sílu regionálního a národního rozvoje a rozvoje EU,
  - G. vzhledem k tomu, že se však ve městech také spotřebovává více než 75 % světové energie a v důsledku výroby energie, dopravy, průmyslu a vytápění se v nich produkuje 80 % skleníkových plynů,
  - H. vzhledem k tomu, že tendence k urbanizaci se zvyšuje vnitřní migrací směrem do hlavních a jiných velkých měst a že nárůst obyvatelstva, který z ní plyne, představuje nesmírnou zátěž pro rozšiřující se města, jež musí zvládat zvýšené nároky, pokud jde o zpracovávání odpadů, vytváření podmínek pro bydlení, vzdělávání a zaměst-

nanost, a vzhledem k tomu, že tato narůstající tendence k urbanizaci způsobuje značné problémy ve venkovských oblastech, jež musí řešit úbytek lidského kapitálu, pracovní síly, spotřebitelů a studentů,

- I. vzhledem k tomu, že nedávné bezprecedentní rozšíření EU mělo za následek neo-
byčejný nárůst rozdílů mezi regiony a výrazné zvýšení počtu měst, které trpí úpad-
kem,
- J. vzhledem k tomu, že přes různé politické, institucionální a ústavní systémy v člen-
ských státech stojí před městskými oblastmi EU společné výzvy a příležitosti k jejich
řešení, z čehož vyplývá, že mají-li být evropská města schopna obstát v celosvětové
konkurenci, je zapotřebí podrobných statistických údajů na jedné straně a vzájemné
spolupráce a výměny osvědčených postupů na straně druhé,
- K. vzhledem k tomu, že v rámci územního rozvoje EU se musí řešit otázky spojené
s hospodářskou restrukturalizací, velkými výkyvy na pracovním trhu, nedostupností
a přetížeností veřejné dopravy, omezeným využitelným územím, které se zmenšuje
v důsledku živelného růstu měst, klesajícím počtem obyvatel, stárnutím populace,
vylidňováním venkovských oblastí a malých měst ve prospěch velkých městských
aglomerací, sociálním vyloučením, vysokou a stále rostoucí kriminalitou, tvorbou
ghett v některých městských čtvrtích, nízkým příjmem domácností, zhoršováním
kvality života v chudinských oblastech, nedostatečným počtem parků a rekreačních
oblastí, znečištěním životního prostředí, řízením vodního a odpadového hospodář-
ství a kontrolou nakládání s rezidui a potřebou zabezpečit dodávky energií a zajistit
jejich účinné využití,
- L. vzhledem k tomu, že správa využívající moderní elektronické technologie a přede-
vším elektronická správa (e-governance) v koordinaci se všemi zainteresovanými
stranami by mohla stávající problémy do značné míry minimalizovat a vést k tomu,
že bude rozvoj měst řešen uceleně se zapojením a zohledněním předměstských ob-
lastí sousedících s venkovskými regiony a v souladu s moderními přístupy k územní-
mu plánování měst, jako je inteligentní růst, nové územní plánování a inteligentní
urbanismus,
- M. vzhledem k tomu, že činnosti zaměřené na rozvoj měst jsou obzvláště příznivé pro
účast malých a středních podniků, a to zejména v oblasti služeb, a že politika sou-
držnosti se začala stále více orientovat na podporu konkurenceschopnosti měst,
- N. vzhledem k tomu, že malé a střední podniky, zejména malé podniky a mikropodni-
ky, řemeslníci a živnostníci zásadní měrou přispívají k zachování aktivity v městských
centrech a sociální rovnováhy v městských čtvrtích, a vzhledem k tomu, že městské
politiky v oblasti dopravy, podnikání, transakce s nemovitostmi a zvyšující se ceny
bydlení, nebo naopak absence vyvážené politiky v těchto oblastech, často vedly k zá-
niku hospodářských činností a ke snižování počtu činností spojených s poskytová-
ním osobních služeb,
- O. vzhledem k tomu, že je třeba nadále posilovat partnerství městských a venkovských

oblastí, neboť městské oblasti mají důležitou úlohu v harmonickém a integrovaném rozvoji svých předměstí v zájmu územní soudržnosti a vyváženého regionálního rozvoje,

1. zdůrazňuje význam udržitelného městského rozvoje a příspěvek městských oblastí k regionálnímu rozvoji a vyzývá Komisi, aby pravidelně hodnotila, měřila a srovnávala dopad politik EU na hospodářskou a sociální situaci – zejména pokud jde o otázky vzdělávání a kultury – a na situaci v oblasti zdravotnictví, dopravy, životního prostředí a bezpečnosti v městských oblastech, a aby na toto téma vedla pravidelné diskuse;
2. vyjadřuje politování nad skutečností, že členským státům je doporučováno, nikoli uloženo jako povinnost, aby prosazovaly udržitelný rozvoj měst jako strategickou prioritu; obává se proto, že některé členské státy při provádění politiky soudržnosti městskou dimenzi řádně nezohledňují, a vyzývá Komisi a členské státy, aby ve spolupráci s regionálními a místními orgány analyzovaly a hodnotily dopad začlenění iniciativy URBAN do cílů Soudržnost a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a pravidelně sledovaly a posuzovaly účinky využití finančních prostředků EU v městských oblastech;
3. upozorňuje na kladné zkušenosti iniciativy Společenství URBAN, pokud jde o partnerství, integrovaný přístup a zásadu uplatňování postupu zdola nahoru, neboť významně přispěly k účinnosti a přiměřenosti podpořených projektů; žádá, aby se, pokud jde o městskou dimenzi podpory ze strukturálních fondů, přihlíželo k dosaženým výsledkům a aby byly obdobné mechanismy zavedeny i pro financování udržitelného městského rozvoje z dostupných běžných zdrojů, a z těchto výsledků tak mohl mít prospěch větší počet měst;
4. je toho názoru, že by nebylo vhodné a ani snadné přijímat společnou definici výrazu „městské oblasti“ a obecněji termínu „městský“, neboť je obtížné zastřešit jedním pojmem různorodost situací v členských státech a regionech, a proto se domnívá, že závazná definice a označení městských oblastí by mělo být v souladu se zásadou subsidiarity ponecháno členským státům na základě společných evropských ukazatelů;
5. vyzývá členské státy, aby přijaly všechna nezbytná opatření, jimiž by podpořily svá hlavní a ostatní velká města v úsilí, které vyvíjejí v oblasti odpadového hospodářství, bydlení, zaměstnanosti a vzdělávání s cílem čelit výzvám plynoucím z urbanizace a s ní souvisejícího zvyšování počtu obyvatel; v obecnější rovině se domnívá, že kolísání demografických parametrů způsobuje nejen v městských, ale i ve venkovských oblastech problémy související s pracovním trhem a dále pak s oblastí vzdělávání a rekvalifikace bývalých pracovníků, kteří přišli o práci, ale také s vyliďňováním venkovských oblastí;
6. domnívá se, že z tohoto důvodu a vzhledem k tomu, že různé ústavní systémy členských států nejsou již ze své podstaty slučitelné s harmonizovaným přístupem, a to nehledě na účinnost různých úrovní řízení a správy, by bylo užitečné, aby členské státy jednotlivě prostřednictvím veřejných konzultací definovaly vlastní pojetí měst-

ské dimenze za účelem posílení vnitřní harmonizace a zvýšení interakce s Komisí;

7. zdůrazňuje, že členské státy mají možnost pověřit města správou evropských strukturálních fondů (ESF) určených na provádění opatření, jejichž cílem je dosažení trvalého městského rozvoje; domnívá se, že přenesení působnosti představuje dvojitý přínos: jednak by bylo mnohem účinnější pro regionální a evropský růst, kdyby města převzala odpovědnost za celý proces, plánováním počínaje a provedením přijatých opatření konče, a přitom se zaměřila na ryze místní problémy, a jednak by to představovalo významný nástroj pro zlepšení správních kapacit řízení na místní úrovni; vyjadřuje však politování nad skutečností, že se možnosti přenesení působnosti doposud plně nevyužívá, například prostřednictvím globálních grantů městským orgánům v rámci operačních programů financovaných z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), a je přesvědčen, že by měla být v souvislosti s přístupem víceúrovňové správy upravena a podpořena pro příští programové období také úloha městských oblastí jako prostředníků, a domnívá se, že v regionální politice by měly být městská dimenze a přenášení působnosti povinné; nicméně je třeba zabránit tomu, aby přenášení působnosti vedlo k roztržitosti regionální politiky, a proto je nutné podmínky přenášení působnosti stanovovat obezřetně;
8. zdůrazňuje význam integrovaného přístupu k územnímu plánování měst; navrhuje, aby se veškerá veřejná podpora určená na rozvoj měst opírala o integrované plány rozvoje měst; požaduje, aby se integrovaný přístup stal co nejdříve, ale ne později než v příštím programovém období závazným kritériem pro přidělování prostředků ze strukturálních fondů a jejich vynakládání, ale také pro získání půjček od Evropské investiční banky; vyzývá Komisi, aby vypracovala zásady zahrnující doporučení a příklady osvědčených postupů týkající se integrovaných plánů rozvoje měst a aby podporovala také výměnu osvědčených postupů mezi národními, regionálními a místními orgány;
9. naléhavě vyzývá členské státy, aby ve svých vnitrostátních strategických referenčních rámcích a operačních programech upřednostňovaly financování projektů, které uskutečňují plány udržitelného městského řízení;
10. doporučuje, aby plány udržitelného městského řízení zahrnovaly alespoň některé z následujících prvků: plán pro nakládání s odpady, hlukové mapy a akční plány, místní programy týkající se znečištění ovzduší a životního prostředí, nástin očekávaného demografického růstu, požadavky týkající se nových oblastí pro výstavbu, revitalizaci zanedbávaných ploch a opuštěných budov, obnovu zpustlých čtvrtí a bývalých průmyslových zón, dostupnost a přístupnost veřejných služeb, strukturu města a podíl zelených ploch, vybavení pro osoby s postižením, rozvíjení kulturního, historického a přírodního dědictví, předběžný výpočet potřebného množství vody a energie a jejich účinné využití, dostupnost veřejné dopravy, účinné řízení dopravy, integraci zranitelných skupin (přistěhovalců, menšin, nedostatečně kvalifikovaných osob, postižených osob, žen atd.), dostupnost důstojného bydlení za přijatelné ceny a plány na boj proti kriminalitě;
11. domnívá se, že vypracování integrovaných plánů rozvoje měst bude účelné, pouze

pokud budou k dispozici dostatečné zdroje pro udržitelný rozvoj měst, a proto doporučuje, aby se dostupné zdroje soustředily na konkrétní akce; navrhuje minimální částku výdajů ze strukturálních fondů, jejíž výše v přepočtu na obyvatele městské oblasti v jednom programovém období musí být stanovena tak, aby vyčlenění této částky nepředstavovalo nereálnou zátěž pro regiony;

12. zdůrazňuje, že je třeba co nejdříve zvýšit administrativní kapacitu vertikálního i horizontálního řízení a správy měst, a upozorňuje členské státy na neodkladnou potřebu zaujmout integrovaný přístup při zavádění politiky rozvoje měst (která se týká otázek, jež mají přímou souvislost s každodenním životem občanů, jako je doprava, veřejné služby, kvalita života, zaměstnanost a místní hospodářské činnosti, bezpečnost atd.), přičemž se do tohoto úsilí musí na základě partnerského principu zapojit národní vlády společně s regionálními a místními orgány a všemi ostatními příslušnými zainteresovanými stranami veřejného i soukromého sektoru;
13. uznává, že je pro městské orgány obtížné sladit oblast působnosti Evropského sociálního fondu, který využívají při zajišťování hospodářského a sociálního rozvoje, a oblast působnosti Evropského fondu pro regionální rozvoj, jež využívají při plánování investic do fyzické infrastruktury; je přesvědčen, že zásadu „jeden program, jeden fond“ je třeba přehodnotit a že by místní a regionální orgány měly lépe využívat součinnosti prostředků ERDF a ESF a více stavět na integrovaném financování; vyzývá Komisi, aby prověřila možnost sloučení těchto dvou fondů v dlouhodobém horizontu, pokud by tento krok mohl zajistit zjednodušení postupů;
14. podporuje myšlenku, na níž se zakládají revolvingové fondy v rámci iniciativy JES-SICA, a poukazuje na jejich potenciál, pokud jde o hospodářský růst v městských oblastech, a je rovněž přesvědčen, že v příštím programovém období by regionální politika měla využít možností spojených s větším využíváním mechanismů finančního inženýrství, jako jsou revolvingové fondy, které nabízejí výhodné úvěry, a nepoléhat se pouze na granty, jak je tomu nyní;
15. je si vědom možností, jaké pro rozvoj měst představuje soukromý sektor, a je přesvědčen, že je třeba systematicky plánovat a podporovat využití partnerství veřejného a soukromého sektoru k zavádění inovačních finančních systémů a projektů, jejichž cílem bude řešit závažné hospodářské a sociální problémy městských oblastí, zejména k budování infrastruktury a k řešení otázky bydlení; zdůrazňuje, že k tomu je zapotřebí srozumitelný a transparentní kodex, zejména pokud jde o činnost vykonávanou veřejnými orgány, které musí podle zásady subsidiarity přijímat strategická rozhodnutí, na jejichž základě se volí metody poskytování služeb, stanovují specifikace a také zajišťuje určitá míra kontroly;
16. klade důraz na prováděcí a administrativní aspekty městské dimenze a vyzývá k dalšímu zjednodušování prováděcích pravidel v oblasti politiky soudržnosti a k celkovému snížení nadměrné administrativní zátěže spojené se správou a kontrolou fondů a jednotlivých projektů;
17. poznamenává, že kromě politiky soudržnosti existují i jiné politiky Společenství, kte-

ré také poskytují finanční podporu městským oblastem, a vyzývá tedy Komisi, aby rozvíjela a navrhovala větší koordinaci příslušných politik, která by spojila všechny zdroje EU určené pro městské oblasti, a v praxi se tak zajistilo uplatňování integrovaného přístupu při současném zohledňování politiky soudržnosti;

18. domnívá se, že správní struktury uplatňované v členských státech nejsou dosud přizpůsobeny podpoře horizontální spolupráce, a důrazně vyzývá Komisi, aby prosazovala strukturu založenou na řízení napříč odvětvími;
19. vyzývá k účinnějšímu využívání stávajících finančních, lidských a organizačních zdrojů, aby bylo možné budovat a posilovat sítě, jež v oblasti udržitelného rozvoje měst vytvořila města, protože tyto sítě sehrávají v územní spolupráci významnou úlohu; v této souvislosti poukazuje na potřebnost infrastruktury, která napomůže zachovat určité rysy (např. historické), podpoří modernizaci (např. inovační střediska), hospodářský růst (např. malé a střední podniky) a sezónní činnosti, a vyzývá Komisi, aby posílila postavení městských oblastí v iniciativě Regiony pro hospodářskou změnu;
20. poznamenává, že řádné uplatňování politiky regionálního rozvoje a strategie udržitelného územního rozvoje vyžaduje vyváženost opatření, jež jsou zaměřena na městské, příměstské a venkovské oblasti, a jež tedy ovlivňují budování skutečné regionální soudržnosti, a zdůrazňuje skutečnost, že politika rozvoje venkova má velký územní dopad a že politiky rozvoje měst a venkova nejsou dostatečně propojeny; zdůrazňuje nutnost skutečné součinnosti těchto dvou politik, která by vyústila ve skutečný rozvojový potenciál a zvýšení atraktivity a konkurenceschopnosti oblastí; vyzývá členské státy a regiony, aby využily nástroje partnerství mezi městem a venkovem s cílem dosáhnout vyváženého územního rozvoje, o který usilují;
21. vyzývá Komisi, aby dále vyvíjela a pravidelně aktualizovala projekt Urban Audit a současně všem členským státům poskytovala informace o situaci v otázce dělení na městské a venkovské oblasti, aby měly přesný obrázek o situaci a zjistily, co konkrétně si vyžaduje vyvážený rozvoj měst a venkova;
22. doporučuje, aby Komise a členské státy zřídily evropskou skupinu na vysoké úrovni pro městský rozvoj a aby v politice městského rozvoje na úrovni EU uplatňovaly otevřenou metodu koordinace;
23. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.

⁽¹²⁾ Úř. věst. L 291, 21.10.2006, s. 11.

⁽¹³⁾ Přijaté texty, P6_TA(2008)0069.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 76 E, 27.3.2008, s. 124.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 233 E, 28.9.2006, s. 127.

Výsledky hlasování

Závěrečné hlasování ve výboru pro regionální rozvoj

Datum přijetí	20.1.2009
Výsledek závěrečného hlasování	+: 46 -: 0 0: 1
Členové přítomní při závěrečném hlasování	Stavros Arnaoutakis, Elspeth Attwooll, Jean Marie Beaupuy, Rolf Berend, Jana Bobošíková, Víctor Boštinaru, Wolfgang Bulfon, Giorgio Carollo, Antonio De Blasio, Gerardo Galeote, Iratxe García Pérez, Eugenijus Gentvilas, Monica Giuntini, Ambroise Guellec, Jim Higgins, Filiz Hakaeva Hyusmenova, Mieczysław Edmund Janowski, Rumiana Jeleva, Gisela Kallenbach, Tunne Kelam, Evgeni Kirilov, Miloš Koterec, Constanze Angela Krehl, Florencio Luque Aguilar, Jamila Madeira, Sérgio Marques, Yiannakis Matsis, Miroslav Mikolášik, James Nicholson, Jan Olbrycht, Maria Petre, Markus Pieper, Pierre Pribetich, Giovanni Robusti, Wojciech Roszkowski, Grażyna Staniszevska, Catherine Stihler, Andrzej Jan Szejna, Lambert van Nistelrooij, Oldřich Vlasák, Vladimír Železný
Náhradník(ci) přítomný(í) při závěrečném hlasování	Domenico Antonio Basile, Brigitte Douay, Madeleine Jouye de Grandmaison, Zita Pleštinská, Samuli Pohjamo, Richard Seeber

Závěrečné hlasování na plenárním shromáždění

Datum přijetí	4.3.2009
Výsledek závěrečného hlasování	+: 592 -: 47 0: 48
	+
ALDE:	Alvaro, Andrejevs, Attwooll, Baeva, Beaupuy, Birutis, Bowles, Budreikaitė, Busk, Cappato, Cavada, Chatzimarkakis, Cocilovo, Cornillet, Costa, Csibi, Czarnecki Marek Aleksander, Dăianu, Davies, Degutis, Deprez, De Sarnez, Dičkutė, Drčar Murko, Duff, Ek, Ferrari, Fourtou, Gentvilas, Gibault, Griesbeck, Guardans Cambó, Hall, Harkin, Hennis-Plasschaert, Hyusmenova, in ,t Veld, Jäätteenmäki, Kacin, Kazak, Klinz, Koch-Mehrin, Krahrmer, Laperrouze, Lax, Lebech, Lehideux, Ludford, Lynne, Maaten, Manders, Mănescu, Matsakis, Mohácsi, Morillon, Mulder, Newton Dunn, Neyts-Uyttebroeck, Nicholson of Winterbourne, Onyszkiewicz, Ortuondo Larrea, Oviir, Panayotov, Piskorski, Pohjamo, Polfer, Prodi, Raeva, Riis-Jørgensen, Savi, Schuth, Staniszevska, Starkevičiūtė, Susta, Szent-Iványi, Takkula, Vălean, Van Hecke, Veraldi, Vírran-

koski, Wallis, Watson, Weber Renate, Wielowieyski

GUE/NGL: Adamou, Agnoletto, Aita, Brie, Catania, Flasarová, Guidoni, Jouye de Grandmaison, Kaufmann, Kohlíček, Markov, Maštálka, Morgantini, Musacchio, Papadimoulis, Pflüger, Portas, Ransdorf, Remek, Strož, Uca, Wurtz, Zimmer

IND/DEM: Wojciechowski Bernard

NI: Allister, Belohorská, Binev, Chukolov, Giertych, Kozlík, Rivera, Stoyanov

PPE-DE: Andrikienė, Angelakas, Ashworth, Atkins, Audy, Ayuso, Barsi-Patak, Bartolozzi, Bauer, Beazley, Becsey, Belet, Berend, Bodu, Böge, Bonsignore, Bowis, Bradbourn, Braghetto, Brejc, Brepoels, Březina, Brok, Bulzesc, Bushill-Matthews, Busuttill, Calia, Callanan, Casa, Casini, Caspary, del Castillo Vera, Chichester, Chiriță, Chmielewski, Coelho, Daul, David, De Blasio, Dehaene, Descamps, Deß, Deva, De Veyrac, Díaz de Mera García Consuegra, Dimitrakopoulos, Doorn, Dover, Doyle, Duchoň, Duka-Zólyomi, Dumitriu, Ebner, Ehler, Elles, Fajmon, Fatuzzo, Ferber, Fernández Martín, Florenz, Fontaine, Fraga Estévez, Freitas, Friedrich, Gacek, Gahler, Gál, Gala, García-Margallo y Marfil, Gardini, Garriga Polledo, Gauzès, Gawronski, Gewalt, Gklavakis, Glatfelder, Goepel, Gomolka, Graça Moura, Gräßle, Grosch, Grossetête, Guellec, Håmbågan, Handzlik, Harbour, Heaton-Harris, Hennicot-Schoepges, Herranz García, Herrero-Tejedor, Hieronymi, Higgins, Holowczyc, Hoppenstedt, Hudacký, Hybášková, Itälä, Iturgaiz Angulo, Jałowiecki, Járóka, Jarzembowski, Jeggler, Jeleva, Jordan Cizelj, Kaczmarek, Kamall, Karas, Kastler, Kelam, Kirkhope, Klamt, Klaß, Koch, Konrad, Korhola, Kratsa-Tsagaropoulou, Kuşķis, Lamassoure, Landsbergis, De Lange, Langen, Langendries, Lauk, Lechner, Lehne, Lewandowski, Liese, Lo Curto, López-Istúriz White, Lulling, Luque Aguilar, McGuinness, McMillan-Scott, Mann Thomas, Manole, Marinescu, Marques, Martens, Mathieu, Matula, Mauro, Mavrommatis, Mayer, Mayor Oreja, Mikolášik, Millán Mon, Mitchell, Mladenov, Morin, Naranjo Escobar, Nassauer, Nazare, Nicholson, Niebler, Novak, Olajos, Olbrycht, Oomen-Ruijten, Őry, Ouzký, Pack, Panayotopoulos-Cassiotou, Papastamkos, Parish, Patriciello, Peterle, Petre, Pieper, Pietikäinen, Pīks, Pinheiro, Pirkner, Plešinská, Popa, Posdorf, Posselt, Protasiewicz, Purvis, Queiró, Quisthoudt-Rowohl, Rack, Reul, Roithová, Rosing, Rübiger, Rus, Saïfi, Salafranca Sánchez-Neyra, Sanz Palacio, Sartori, Saryusz-Wolski, Schierhuber, Schinas, Schmitt, Schnellhardt, Schöpflin, Schröder, Schwab, Seeber, Siekierski, Siitonen, Silva Peneda, Škotová, Sógor, Sommer, Sonik, Spautz, Šťastný, Stauner, Stavreva, Stevenson, Stolojan, Sturdy, Sudre, Sumberg, Surján, Szájer, Tannock, Thyssen, Toubon, Trakatellis, Ulmer, Urutchev, Vakalis, Van Orden, Varvitsiotis, Vatanen, Ventre, Vernola, Vidal-Quadras, Visser, Vlasák, Vlasto, Weber Manfred, Weisgerber, Wieland, Wijkman, Winkler, von Wogau, Záborská, Zahradil, Zaleski, Zanicchi, Zdravkova, Zieleniec, Zvěřina, Zwiefka

PSE: Andersson, Antochi, Arif, Arnaoutakis, Attard-Montalto, Ayala Sender, Badia i Cutchet, Barón Crespo, Battilocchio, Batzeli, Beňová, Berès, Berlinguer, Berman, Bösch, Bono, Borrell Fontelles, Boştinaru, Botopoulos, Boursier, Bozkurt, Bulfon, Bullmann, van den Burg, Capoulas Santos, Carlotti, Carnero González, Casaca, Castex, Cercas, Chiesa, Christensen, Corbett, Corda, Cottigny, Cremers, Crețu Corina, Crețu Gabriela, Dăncilă, De Keyser, De Michelis, De Rossa, De Vits, Dobolyi, Douay, Dührkop Dührkop, El Khadraoui, Estrela, Ettl, Evans Robert, Färm, Falbr, Fava, Fazakas, Fernandes, Ferreira Anne, Ferreira Elisa, Ford, Fraile Cantón, França, Garcés Ramón, García Pérez, Gebhardt, Geringer de Oedenberg, Gierek, Gill, Giuntini, Glante, Goebbels,

Gomes, Gottardi, Grabowska, Grau i Segú, Gröner, Groote, Gurmai, Guy-Quint, Hänsch, Harangozó, Hasse Ferreira, Haug, Hedh, Hegyi, Herczog, Honeyball, Howitt, Hughes, Hutchinson, Iotova, Jacobs, Jöns, Jørgensen, Juri, Kindermann, Kinnock, Kirilov, Koppa, Kósáné Kovács, Koterec, Krehl, Kreissl-Dörfler, Kuhne, Lambrinidis, Lavarra, Le Foll, LeFrançois, Lehtinen, Leichtfried, Leinen, Liberadzki, Lienemann, Locatelli, Lyubcheva, McAvan, McCarthy, Madeira, Maňka, Mann Erika, Marini, Martin David, Martínez Martínez, Masip Hidalgo, Medina Ortega, Menéndez del Valle, Miguélez Ramos, Mikko, Moraes, Moreno Sánchez, Morgan, Myller, Napolitano, Neris, Paasilinna, Pagano, Paleckis, Panzeri, Paparizov, Paşcu, Patrie, Peillon, Pinior, Pittella, Pleguezuelos Aguilar, Plumb, Podimata, Prets, Pribetich, Rapkay, Rasmussen, Riera Madurell, Rodust, Rosati, Roth-Behrendt, Rothe, Rouček, Roure, Sacconi, Sakalas, Saks, Salinas García, Sánchez Presedo, dos Santos, Sârbu, Schaldemose, Schulz, Segelström, Severin, Simpson, Siwiec, Skinner, Sornosa Martínez, Stihler, Stockmann, Swoboda, Szejna, Tabajdi, Tarand, Teychenné, Thomsen, Țicău, Titley, Trautmann, Tzampazi, Vaugrenard, Vergnaud, Walter, Weiler, Westlund, Wiersma, Yañez-Barnuevo García, Zani

UEN: Angelilli, Aylward, Berlatto, Bielan, Borghezio, Boso, Chruszcz, Crowley, Didžiokas, Foglietta, Foltyn-Kubicka, Grabowski, Janowski, Krasts, Kuc, Kuźmiuk, Libicki, Maldeikis, Masiel, Muscardini, Mussa, Musumeci, Ó Neachtain, Pęk, Piotrowski, Podkański, Robusti, Rogalski, Roszkowski, Rutowicz, Ryan, Speroni, Szymański, Tatarella, Tomaszewska, Wojciechowski Janusz, Zapalowski

Verts/ALE: Staes

GUE/NGL: Droutsas, Liotard, Seppänen, Søndergaard, Svensson, Toussas

IND/DEM: Batten, Belder, Blokland, Clark, Colman, Coûteaux, Dahl, Farage, Goudin, Louis, Lundgren, Natrass, Titford, de Villiers, Whittaker, Železný

NI: Claeyss, Dillen, Gollnisch, Kilroy-Silk, Knapman, Lang, Le Pen Jean-Marie, Le Pen Marine, Le Rachinel, Martin Hans-Peter, Martinez, Mölzer, Mote, Romagnoli, Schemard, Vanhecke, Wise

PPE-DE: Cederschiöld, Fjellner, Hökmark, Ibrisagic, van Nistelrooij, Wohlin, Wortmann-Kool

UEN: Camre

0

ALDE: Schmidt Olle

GUE/NGL: Figueiredo, Guerreiro, Hénin, McDonald

IND/DEM: Krupa, Sinnott, Tomczak

NI: Baco, Bobošíková, Hannan, Helmer

PPE-DE: Strejček

Verts/ALE: Aubert, Auken, Beer, Bennahmias, Breyer, van Buitenen, Cramer, Frassoni, Graefe zu Baringdorf, de Groen-Kouwenhoven, Hammerstein, Harms, Hassi, Horáček, Hudghton, Isler Béguin, Jonckheer, Kallenbach, Kusstascher, Lagendijk, Lambert, Lichtenberger, Lipietz, Lucas, Özdemir, Onesta, Romeva i Rueda, Rühle, Schlyter, Schmidt Frithjof, Schroedter, Tőkés, Trüpel, Turmes, Ždanoka

Příloha 2 – Příspěvky představitelů obcí a měst

Brno

Minulé zkušenosti

Statutární město Brno má poměrně velké zkušenosti s realizací projektů spolufinancovaných z evropských zdrojů. Jedná se zejména o velké projekty v oblasti životního prostředí. V roce 2005 byl například ukončen projekt Výstavba kanalizační sítě v Brně, který zahrnoval tři relativně samostatné části a to výstavbu splaškové a dešťové kanalizace v městské části Brno - Líšeň, dokončení základní sítě hlavních a kmenových stok

K nejvýznamnějším dominantám města Brna patří hrad Špilberk a Katedrála svatého Petra a Pavla (známá spíše jako Petrov).

a odvodnění historického centra města Brna - výstavbu kolektorů. Na celkových nákladech ve výši téměř 40 mil. EUR se Evropská unie podílela částkou 17,841 milionu EUR, tedy cca 45%. Dalším úspěšně realizovaným projektem byla rekonstrukce kmenové stoky C financovaná z programu PHARE. V tomto případě obdrželo město dotaci ve výši 14,2 mil. EUR. V současné době probíhá realizace největšího projektu města Brna podpořeného z Evropské unie - projekt Nakládání s odpady v Brně s rozpočtem přes 70 mil. EUR, na kterých se bude EU podílet částkou ve výši 69,625 mil. EUR. V rámci tohoto projektu, jehož nositelem je městem 100% vlastněná akciová společnost SAKO, dojde například k výstavbě

dvou spalovacích kotlů se spalovacím výkonem 15t/hod umožňujícím spalovat směšený komunální odpad, dále montáží parní kondenzační turbíny o výkonu 16 MW, která umožní dlouhodobý stálý provoz při vyhovujícím režimu výstupu i při fluktuující spotřebě tepelné energie ve formě páry, nebo zavedení třídící linky pro 10 000 tun obalového odpadu ročně.

Nesmíme ale zapomenout ani na řadu menších projektů podpořených zejména ze Společného regionálního programu. Například na podzim loňského roku byly dokončeny projekty modernizace turistických informačních center města Brna a veřejný přístup občanů města Brna k širokopásmovému internetu prostřednictvím Knihovny Jiřího Mahena.

Připravované projekty

Hlavním strategickým rozvojovým dokumentem statutárního města Brna je Strategie pro Brno, která byla Zastupitelstvem města Brna schválena dne 26. června 2007. Glo-

bální cíl této strategie je, že: Brno chce být městem s pozitivní image, místní ekonomickou základnou zaručující jeho konkurenceschopnost v evropském prostoru, s dobrou dopravní dostupností, kvalitními podmínkami pro život obyvatel a zdravým životním prostředím a centrem inteligence, výzkumu a inovací.

Strategie pro Brno má svou základnu ve 3 pilířích, které nesou rozvojovou vizi Brna: Místní ekonomický rozvoj, Kvalita života a Výzkum, vývoj, inovace a vzdělávání

Ze Strategie pro Brno bude vycházet dvouletý Akční plán, portfolio rozvojových projektů, které budou společně naplňovat cíle strategie. Výšečí Akčního plánu se stane Integrovaný plán rozvoje města Brna.

Integrovaným plánem rozvoje města (IPRM) se rozumí soubor vzájemně obsahově a časově provázaných akcí, které jsou realizovány ve vymezeném území nebo v rámci tematického přístupu ve městech. IPRM bude realizován individuálními projekty, které směřují k dosažení společného cíle města a mohou být podpořeny z jednoho či více operačních programů.

IPRM se zaměří především na Regionální operační program a Integrovaný operační program, u kterých lze podle dosavadního vývoje při hodnocení očekávat bonifikaci projektů připravených v rámci IPRM.

Tvorba IPRM Brna se řídí několika zásadami: Vychází ze schváleného rozvojového dokumentu města - Strategie pro Brno. Dodržuje zásady integrovanosti v souladu s metodikou tvorby IPRM. Bere v úvahu financovatelnost ze zdrojů EU (zejména z ROP Jiho-východ).

Vzhledem k těmto zásadám bylo identifikováno několik prioritních oblastí, územních i tematických, do kterých by podpora měla směřovat. Z aktualizované Strategie pro Brno, potřeb městských částí, podmínek integrovatelnosti, možnosti financování atd. byly vytipovány následující oblasti, na které by se měla zaměřit pozornost města:

Územní intervence:

1. Komplexní regenerace historického centra, včetně rozvoje služeb pro cestovní ruch
2. Revitalizace, regenerace a konverze urbánních brownfields

Tematické intervence:

1. Smart governance: efektivní a komunikující úřad
2. Intervence do oblastí sociální integrace
3. Podpora veřejně přístupných volnočasových aktivity
4. Intervence do oblasti udržitelné městské dopravy

Statutární město Brno má řadu projektů i z jiných oblastí, které nebudou zařazeny do Integrovaného plánu města Brna - např. v oblasti životního prostředí, dopravní infrastruktury, kultury apod. Na tyto mnohdy zásadní projekty lze žádat formou individuálních projektů směřovaných do sektorových operačních programů.

V oblasti životního prostředí je v současnosti největším připravovaným projektem projekt rekonstrukce a dostavby kanalizace v Brně, Modřicích a Kuřimi, který je zaměřen na zlepšení jakosti vody ve dvou významných vodních tocích, řekách Svatce a Svitavě.

V přípravě jsou i další projekty s podstatným vlivem nejen přímo na kvalitu životního prostředí, ale zprostředkovaně také na kvalitu života ve městě jako takovou. Jako příklad je možné uvést plánované rekonstrukce a rozšíření parků, budování územních systémů ekologické stability či další opatření k celkovému zlepšování odpadového hospodářství.

V oblasti cestovního ruchu byla identifikována celá řada projektových záměrů. Tyto projekty se však často prolínají s aktivitami jiných oblastí. Produkty cestovního ruchu zasahují do oblasti kultury (vila Tugendhadt, rekonstrukce divadel apod.), dále pak do oblasti sportu a volnočasových aktivit (akvaparky, stadiony či aktivity na brněnské přehradě), ale i do oblasti informačních technologií (turistický portál). V oblasti cestovního ruchu byly definovány dva projekty strategického významu s výrazným dopadem na rozvoj infrastruktury i služeb cestovního ruchu. Jedná se o projekt „Zpřístupnění brněnského podzemí“ a projekt „Mobilního navigačního systému - digitální DPS průvodce pro turisty“. Výhoda projektu „Zpřístupnění brněnského podzemí“ spočívá především v připravenosti projektu a je pro Brno klíčovým produktem cestovního ruchu.

Brno je významným administrativním střediskem, centrem české justice, sídlem orgánů s celostátní kontrolní působností a dalších důležitých institucí. Je rovněž centrem vzdělání s 26 fakultami jedenácti univerzit a vysokých škol.

V oblasti kultury lze objektivně definovat prioritní projekty velmi obtížně. Tuto oblast charakterizuje velký počet příspěvkových organizací města a proto není jednoduché nastavit priority. V návrhu je preference primárně investičních projektů, které lze financovat z evropských zdrojů a dále pak projektů, které mají nadregionální význam. V oblasti kultury se podařilo identifikovat celou řadu projektů neinvestičního charakteru, kde by bylo vhodnější zaměřit se na kulturně vzdělávací projekty nejlépe v kombinaci s investičním záměrem než na kulturní akce.

Po naplnění Brněnské průmyslové zóny - Černovická terasa nemá Brno připraveny další větší rozvojové plochy pro případné investory. Na druhé straně existuje na území města řada nevyužívaných ploch vzniklých restrukturalizací průmyslu tzv. brownfields. Některé brownfields jsou i nepřemyslového původu (opuštěné vojenské areály). Plochy pro podnikání je možné řešit regenerací brownfields nebo přípravou nových rozvojových ploch tzv. greenfields. Od roku 2005 je registrován pokles zájmu investorů o plochy greenfields a na významu nabývá zájem o investice do oblasti služeb, kde důležitou roli hraje lokalizace a dostupnost služby. Ve větší míře je zaznamenán i zájem o menší prostory k výrobě ze strany malých a středních podniků. Z tohoto pohledu se naskýtá šance pro regeneraci brownfields zaměřenou na tyto oblasti podnikání. V roce 2006 byla zpracována tzv. „Mapa brownfields“, která identifikuje takové lokality. U těchto lokalit bude nutné zjistit záměry majitelů, posoudit možnosti a způsob zapojení města do jejich regenerace. Nicméně již v současné době je však možno vybrat lokality, kde iniciátorem rozvoje může být město Brno. Jedná se především o vojenské areály (LOZ 1, LOZ 2 a kasárna Slatina),

kdy po převodu nemovitostí na město umožní jednoduché majetkové poměry realizaci regenerace v horizontu tří let. Obdobným projektem může být i uvolňovaná část areálu Zetoru. Tyto projekty by umožnily uspokojit poptávku investorů do doby přípravy dalších území, kdy zejména vyřešení majetkoprávních otázek si vyžádá delší dobu.

Pro uspokojení poptávky po větších rozvojových plochách je vhodné paralelně s těmito projekty řešit i přípravu území typu greenfields. Již dříve byla vytipována lokalita Dolní Heršpice - Přízřenice. Značný potenciál má i záměr vybudovat průmyslovou zónu pod letištěm v Tuřanech. Tyto lokality však nejsou v majetku města a řešení složitých majetkoprávních vztahů vyžaduje delší dobu na přípravu území. Z těchto důvodů je realizace takových projektů v horizontu 4 až 5 let.

Z výše uvedeného vyplývá i prioritizace jednotlivých projektů pro podporu podnikání:

1. zaměřit se na regeneraci vojenských areálů, případně uvolňované části areálu společnosti Zetor
2. příprava průmyslové zóny v Horních Heršpicích - Přízřenicích
3. regenerace dalších vybraných lokalit brownfields
4. Příprava průmyslové zóny v Tuřanech (pod letištěm)

V oblasti sociální péče je v současnosti připravován strategický dokument - Komunitní plán rozvoje sociálních služeb města Brna. Všechny podporované aktivity z oblasti sociální péče musí podle metodik být v souladu právě s Komunitním plánem. Investiční projekty v této oblasti navíc musí být zařazeny do IPRM (tématická intervence do oblastí sociální integrace), protože jsou financovatelné pouze z oblasti podpory ROP 3.1 - Rozvoj urbanizačních center. Do této intervence jsou také zařaditelné investiční projekty z oblasti zdravotnictví. Pro měkké projekty je vhodná zejména prioritní osa 3 - Podpora integrace a sociálních služeb operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Internetizace je jedním z nástrojů zvýšení konkurenceschopnosti a zlepšení služeb pro širokou veřejnost i pro vnitřní komunikaci. Investiční projekty v této oblasti (např. Městský komunikační systém města Brna a Kamerový systém jako prevence kriminality) jsou financovatelné z ROP i IOP. Neinvestiční projekty pak např. z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (E-learningová výuka).

Statutární město Brno je jedním z největších zaměstnavatelů ve městě a nabízí svým zaměstnancům řadu možností dalšího vzdělávání, což městu přináší dlouhodobou finanční zátěž. V personální oblasti je možné čerpat z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Příklady možných projektů jsou projekt komplexního vzdělávání pracovníků MMB a Profesionál - systém dalšího profesního vzdělávání pracovníků Knihovny Jiřího Mahena.

Příprava administrativní kapacity

Aby se předešlo možnému riziku nedostatečné absorpční kapacity finančních prostředků ze strukturálních fondů v programovacím období 2007-2013, byla na základě rozhodnutí RMB zadána analýza zavádění projektového řízení na MMB, která zmapovala dosavadní pokrok, existující rizika a navrhla nejefektivnější formu implementace SF v období 2007-2013. Na základě této analýzy byl navržen soubor opatření, jejichž

principy lze shrnout do následujících tezí.

- Dokončení aktualizace Strategie pro Brno, zahájení prací na vytvoření oborových koncepcí, výhledově Akční plán
- Stanovení prioritních projektů pro OP 2007-13; závazný Integrovaný Plán Rozvoje Města (IPRM)
- Vytvoření komunikačních kanálů mezi řídicí (politickou) úrovní a výkonným týmem jednotlivých projektů
- Průmět vize do priorit rozpočtu a rozpočtového výhledu (střednědobý a dlouhodobý horizont plánování na úrovni strategických a koncepčních dokumentů)
- Průmět strategických rozhodnutí do rozpočtu a rozpočtového výhledu města Brna
- Vznik Fondu kofinancování evropských projektů jako nástroje finančního řízení, Statut fondu
- Zajištění příjmů Fondu kofinancování evropských projektů
- Zavedení projektového řízení na Magistrátu města Brna
- Změna vnitřního regulačního rámce MMB - metodika využívání evropských fondů
- Organizační změna MMB - vznik samostatného pracoviště implementace SF
- Zařazení pracoviště v rámci stávající organizační struktury úřadu
- Záměry útvaru IEF (Implementace evropských fondů)
- Odpovídající personální zabezpečení útvaru
- Vytvoření potřebných funkčních míst v rámci nového útvaru IEF a jejich obsazení
- Personální stabilizace, odměňování a motivační nástroje
- Zefektivnění a zrychlení administrativních procesů úřadu
- Výrazné zvýšení efektivity a rychlosti vnitřních administrativních procesů
- Zavedení a standardizace „e-správy“ a „e-procesů“
- Zajištění dlouhodobého efektu realizovaných projektů (monitoring)

V současné době byla již řada navržených opatření úspěšně realizována a postupně se pracuje na dalších. Oddělení hospodářského rozvoje Odboru územního plánování a rozvoje, které má v současné době problematiku evropských fondů ve své náplni práce, se od prvního září transformuje na samostatné Oddělení implementace evropských fondů podřízené přímo vedoucí Úseku rozvoje města. Zastupitelstvo města Brna projednalo a schválilo Metodiku implementace projektů (spolu)financovatelných z evropských fondů, která je závazná jak pro samotný magistrát města, tak také pro jednotlivé městské příspěvkové organizace a městské části. Metodika upravuje postup při návrhu, přípravě, realizaci a monitoringu projektů financovatelných z evropských fondů. Opírá se při tom o financování projektů z Fondu kofinancování evropských projektů, jehož zřízení a statut již schválilo zastupitelstvo města, a dále pak o koordinační roli Výboru implementace projektů EU (útvary složený ze zástupců MMB odpovědný za vytvoření metodických pokynů a dohlížející na řádnou implementaci), a o výkonnou složku s názvem Řídicí výbor (konkrétního) projektu, jenž v rámci týmové práce připravuje a realizuje projekt. Jednotlivé pravomoci a povinnosti, které musí členové řídicího výboru projektu provádět, jsou stanoveny v Manuálu implementace, který je vytvářen Výborem implementace projektů a je schvalován pro konkrétní projekt volenými orgány.

Závěr

Příprava administrativní kapacity a kvalitně zpracované projekty jsou ovšem pouze jedním z předpokladů úspěšného čerpání prostředků z Evropské unie. Dalším důležitým faktorem a zároveň rizikem je, jak bude skutečně fungovat proklamované zjednodušení administrativních postupů u jednotlivých operačních programů. Fakt, že jsme se již přehoupali do druhé poloviny prvního roku programovacího období, přičemž stále ještě nejsou schváleny ani operační programy, nám pouze potvrzuje, že tato „druhá strana mince“ je připravena mnohem méně než obce a města, která svou absorpční kapacitu vylepšují již několikátým rokem.

Roman Onderka
Primátor

Hradec Králové

Evropské fondy a rozvoj města Hradec Králové

Příprava na čerpání finančních prostředků z evropských fondů v programovacím období 2007 – 2013 probíhá na různých úrovních již v delším časovém horizontu. Nejdříve v čase byla snaha města čerpat finanční prostředky již v předchozím finančním období EU. Získané zkušenosti potvrdily předpoklad vysoké administrativní náročnosti celého procesu využití dotací a vedly k závěru, že je nutné dále postupovat s vyšší profesionalitou, ale také s jasnou představou vlastních potřeb, kdy je třeba sladit požadavky na

Katedrála svatého Ducha je hlavní kostel královéhradecké diecéze. Vystavět ji nechala počátkem 14. století vdova po českém králi Václavu II. královna Eliška Rejčková.

„velké“ projekty s akcemi, které jsou pro město skutečně potřebné tak, aby došlo pomocí dotací k urychlení růstu města a město zároveň zvládlo narůstající provozní náklady. Dochází proto k propojení a užší spolupráci pracovníků na úseku rozvoje města, úseku finančním, ale i investičním a oddělením architekta města. Je zřejmé, že již při přípravě záměru akcí musí být vše směřováno tak, aby byly plněny podmínky konkrétních dotačních titulů. Vzniká proto pracovní tým zaměřený právě na ekonomické řízení a využití dotačních titulů. Konkrétní pracovníci se zúčastňují potřebných školení a seminářů, jsou ve spojení hlavně se SMO ČR a sledují nové trendy dalšího vývoje. Snahou vedení města je, aby obdobné informace získávali i političtí představitelé města, kteří

na základě Programového prohlášení definovali investiční priority města. Tento programový rámec vychází z plnění cílů schváleného Strategického plánu rozvoje Statutárního města Hradec Králové, upřesněného Akčním plánem. Novým prvkem v přípravě na finanční období r. 2007 – 2013 je povinnost zpracovat Integrovaný plán rozvoje města (dále IPRM) pro město nad 50 000 obyvatel, jehož přípravu město zahájilo již v březnu letošního roku. Jasně se ukazuje, že slovo „povinnost“ je v tomto případě zbytečně „havlivé“. IPRM je výzvou pro město, kdy je možné ukázat a dokázat možnost partnerství města s dalšími subjekty, ať podnikatelské či neziskové sféry. Synergické efekty, které vznikají při řešení konkrétních problémů města, jsou novým impulsem k řešení. Je proto velká škoda, že v této chvíli je nad obsahem a dosahem IPRM tolik nezodpovězených otázek. Přesto a také právě proto pro přípravu IPRM město navázalo oficiální spolupráci s profesionální agenturou – Centrem evropského projektování („CEP“).

V současné době máme k dispozici seznam předpokládaných akcí a shromažďují se všechny potřebné informace o podmínkách konkrétních dotačních titulů, ze kterých bude možné případně čerpat finance. To znamená také další práci na potřebných podkladech jako jsou: projektové dokumentace, studie proveditelnosti, územní rozhodnutí vyřešení majetkových vztahů apod. Nelze opomenout ani potřebná schválení zastupitelstvem města a zajištění vlastního financování.

Jak je výše uvedeno, pro využití strukturálních fondů v rámci IPRM město musí využít všech potřebných partnerských vztahů. V tomto směru máme na čem stavět snad ve všech oblastech. Pro Hradec Králové je velmi důležité využití např. potenciálu, který ský-

tá oblast vzdělání a výzkumu. I tímto způsobem je výrazně ovlivněn trh práce – město např. podporuje Technologické centrum, pro jeho založení také získalo nemalou finanční dotaci. Formou PPP projektů řeší otázku parkování ve městě a rekonstrukci zimního stadiónu. Již proběhlo výběrové řízení na firmu, která zajistí pasportizaci budov základních škol a následně bude organizovat výběr dodavatele na realizaci jejich zateplení, spolu s přípravou žádosti o dotaci z OP Životní prostředí.

Hradec Králové, město, které je v rámci celé ČR známé svým výborným architektonickým řešením, bude usilovat o dotace jak z Tématických operačních programů jednotlivých ministerstev, tak i z ROP NUTS II. Severovýchod. Vedle zmíněného IPRM, tedy vlastně programu Rozvoje center, to budou mimo jiné priority Cestovní ruch a také Doprava, kde je cílem zajistit provoz veřejného mezinárodního letiště a v rámci IOP spolupracovat také s Ministerstvem vnitra ČR na vybudování Národního centra pro krizovou připravenost a výcvik složek IZS.

Plánujeme zajistit rekonstrukci Benešovy třídy, kde v současné době žije 6 000 obyvatel v prostředí, které může zatím být spíše symbolem „betonového“ města minulého století a odkud lidé jen odjíždějí za zaměstnáním, kde ale chybí prostor pro život „po práci“, tedy odpovídající služby, zeleně apod. Neméně důležitou součástí přípravy města na nové programovací období a tedy čerpání finančních dotačních titulů z evropských fondů, je směřování vlastních finančních zdrojů do oblastí, které jsou pro život města rozhodující a kde jejich spojení s penězi z Evropské unie bude akcelerovat vlastní

rozvoj města. Město proto aktivně buduje technickou infrastrukturu, kanalizace, vodovodní řady, komunikace tak, aby byla rozvíjena možnost nové bytové zástavby i možnost nových podnikatelských aktivit. Připravuje se výstavba metropolitní optické sítě, která umožní lepší spojení, tedy přenos nových informací, všem subjektům, občanům i institucím. Dopravní podnik města Hradec Králové plánuje obměnu části vozového parku ekologickými a nízkopodlažními trolejbusy a autobusy. Vytvořil také základ tzv. „městské karty“, jejíž využití do budoucna bude rozšířeno (bezhotovostní úhrada vstupu na sportovní a kulturní akce pořádané ve spolupráci s městem). Stranou zájmu nezůstávají ani Technické služby ani hospodaření s odpady apod. Zájem využít možnost čerpat finanční dotace Evropské unie bude jistě tak jako v dalších městech podstatně širší než jsem uvedl, proto chci závěrem této kapitoly zmínit potřebu využití tzv. „měkkých“ dotací, pomocí kterých město chce zpracovat další potřebné informace o životě ve městě, zjednodušeně řečeno celou škálu „od spokojenosti občana po přehledy možnosti využití brownfields“.

Na malé ploše Velkého náměstí Hradce Králové se setkávají tři stavební slohy: Gotická katedrála svatého Ducha, renesanční zvonice Bílá věž a barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie.

Na realizaci takových, ale i dalších akcí se město samozřejmě připravuje i po ekonomické stránce ať již při přípravě předchozích, ale hlavně nových rozpočtů města. Zpracováváním výhled počítá s využitím vlastních zdrojů jak přímo, tak i pomocí úvěrů, půjček apod.

Příležitosti programovací období 2007-2013

Období 2007-13 je pro nás mimořádnou příležitostí, která se v dalších obdobích nebude opakovat. Musíme překonat ztráty z dob minulých „skokovým způsobem“. Ide o to, abychom dokázali nastartovat a posílit takové oblasti, které povedou hlavně k dalšímu rozvoji, které ale také občanům zlepší vlastní život, zlepší životní prostředí. Jsme přesvědčeni, že město Hradec Králové má k dispozici stabilní prostředí, jehož základ je tvořen hlavně provázaností možnostmi vzdělání a vlastní praxí. Přesto vytváření stále lepších podmínek pro pracovní uplatnění mladých lidí a poskytnutí kvalitního zázemí pro život je stále opakovanou nutností. To je ta hlavní příležitost, která nesmí být promarněna a kterou nám nastávající programovací období skutečně poskytuje. Jistě velkým rozvojovým prvkem je maximální využití možností, které město má, např. jako významný dopravní uzel. Silnice, včetně dálničního napojení, vlak, ale i veřejné mezinárodní letiště (může být s pomocí dotací z EU, ale i z dalších zdrojů nově přebudováno), umožní příliv dalších podnikatelských příležitostí. Tato skutečnost uvedenou stabilitu posílí. Vyspělé školství všech stupňů, silná základna výzkumu, kvalitní zdravotnictví a pracovní příležitosti přivedou do Hradce Králové velké množství mladých lidí a právě toto programovací období umožní a nejen jim, nabídnout takové podmínky, aby si vybrali svoji budoucnost ve spojení s našim městem.

Z výše uvedeného plyne jednoznačný závěr, že největší příležitostí v novém finančním období je možnost posilovat a rozvíjet takový trend vývoje, kdy nebudeme nabízet pouze „levnou pracovní sílu“, ale budeme poskytovat takové podmínky, které zvýší kvalitu života ve všech směrech a tyto podmínky budou mít takovou základnu, že se budou i nadále rozvíjet.

Očekávaná rizika a problémy

Bohužel v současné době rizika a problémy jsou až příliš viditelné. Hovořím o promarněném čase, kdy velké množství administrátorů jednotlivých operačních programů vytváří odlišné podmínky či formuláře pro jednotlivé žádosti. Narůstá tak nebezpečí různých chyb, protože metodika podání žádostí bude často odlišná. Ale ani toto nelze odpovědně hodnotit nyní, protože v čase, kdy jsme již měli podávat žádosti o dotace, neznáme konečnou podobu všech podmínek. Problémem tedy je časové zdržení projednávání Národního strategického referenčního rámce a následně projednávání operačních programů, které ve svém důsledku může vést k časovému tlaku jak na kvalitu vlastních projektů, tak na možnost využít pravidla n+3.

Zásadním problémem pro města, která chtějí (a musí) využít formu Integrovaných plánů rozvoje města je nejen čas, ale také v současnosti naznačená změna jejich struktury. Popření možnosti získat jistou bonifikaci pro hodnocení žádostí v IPRM uvedených a sahajících do jiných operačních programů a případně i realizujících se jiným subjektem než město povede ve svém důsledku k nevyužívání principu partnerství, nebude řešit problematiku komplexně a integrovaně. IPRM budou pouze „účelově“, jen k dosažení předpokládaných peněz. Převahu tak získají hlavně individuální projekty jednotlivých měst, která tímto ztratí možnost cíleně podporovat rozvoj určité oblasti, či komplexního řešení určité problematiky.

Výše uvedené problémy jsou spíše problémy vnější, které mohou města a obce ovlivnit jen zprostředkovaně prostřednictvím svých zástupců v různých komisích a pracovních skupinách. Jistě jsou i rizika vnitřní. Pokud dojde k narušení vazby partnerství, integrace a synergických efektů, mohou být individuální projekty více ovlivněny skupinovými, či dokonce osobním zájmy. Nebude tak docházet ke koordinaci v čase ani v naplnění jednotlivých projektů. Pak se může stát, že před programem podporujícím rozvoj, dostane přednost a bude předložen projekt spíše ve smyslu „hezká výkladní skříň“. Následky však mohou být fatální – nebude dodržen princip udržitelnosti a subjekt při kontrole bude dotace nejen vratet, ale může být také postižen.

Rizikem jistě je již dříve zmiňovaná nejednotná a ne včas vydaná metodika, což může ve svém důsledku vést ke skutečnosti, že některé prioritní osy ROPů budou otevřeny dříve než budou známy podmínky IPRM a budou proto podávány individuální projekty, a to ještě více naruší možnost vzájemného propojení projektů. Nebude tím pádem docházet k vzájemné koordinaci s krajskými záměry, nebude tedy plně podpořen rozvoj „krajských“ center a dokonce může docházet k narušení spolupráce mezi městskou a krajskou samosprávou.

Vyloženě vnitřním problémem může být i nedostatečná vlastní příprava, neznalost. Špatně provedená analýza skutečných potřeb dalšího rozvoje může být nahrazena snahou jen vyřešit „něco“. Tato skutečnost pak může vést k nárůstu provozních nákladů, porušit principy partnerství. Nedojde tak k podpoře dalšího rozvoje, ale naopak k budoucímu prohloubení existujících problémů.

Závěrem lze obecně říci, že využití dotačních titulů pro nové finanční období Evropské unie vyžaduje výraznou změnu do života každé obce, každého města. Vyžaduje vyšší odpovědnost i za své partnery. A hlavně z pohledu Integrovaného plánu rozvoje města, mohou dotace přinést vyšší efekt jen tehdy, bude-li každý subjekt odborně kvalitně připraven.

Ing. Otakar Divíšek
Primátor

Jihlava

Využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Statutárnímu městu Jihlava jakožto i dalším městům v České republice se naskytla v programovacím období 2007 - 2013 možnost využít pro svůj všestranný a udržitelný rozvoj finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie v návaznosti na své konkrétní a zároveň komplexně integrované rozvojové záměry a projekty.

Jihlava je od roku 2000 centrem kraje Vysočina.

Efektivní, všestranný a dlouhodobě udržitelný rozvoj města a jeho území je podmíněn jak tvorbou podmínek pro využití kulturního, historického, hospodářského, sociálního a lidského potenciálu statutárního města Jihlavy k podpoře podnikání a zaměstnanosti, tak i v poslední době stále více akcentovaným vytvářením odpovídající a dostatečné kvality života ve městě ve vztahu k přirozeným potřebám obyvatelstva města i ostatním skupinám osob využívajících městskou infrastrukturu a občanskou vybavenost statutárního města Jihlavy. Hlavní vizí statutárního města Jihlavy pro jeho další rozvoj je „Vzdělané a moderní město Jihlava, otevřené novým znalostem a poskytující podmínky pro plnohodnotný život svých obyvatel“.

Město se intenzivně připravuje na čerpání z evropských fondů od roku 2005, kdy se zapojilo do projektu Partnerství pro Vysočinu a začal sběr projektových záměrů města do tzv. zásobníku projektů. Jednotlivé odbory magistrátu předávaly své podněty odboru rozvoje města, který zpracoval tzv. projektové listy a tyto předával krajskému úřadu, který je zařadil do Databáze projektových záměrů kraje Vysočina.

Na základě seznamu projektových záměrů byly stanoveny tyto priority v oblasti rozvoje města:

- a) Rozvoj Vysoké školy polytechnické, rozvoj vzdělávání, integrace zdravotně postižených žáků a rozšíření jazykové výuky na ZŠ
  - rozvoj Vysoké školy polytechnické (VŠPTJ), včetně výstavby rozsáhlého komplexu kampusu,
  - podpora partnerství kraje Vysočina, VŠPTJ, Akademie věd, podnikatelskou sférou při budování nového vědeckotechnologického parku
  - projekty bezbariérových úprav škol, rozšíření jazykové výuky na základních školách
  - rozšíření specializovaných škol, např. sportovních – výstavba mládežnického stadionu s ledovou plochou
- b) Zlepšení kvality bydlení
  - zahrnuje přípravu nových rozvojových zón pro bydlení, revitalizaci panelových sídlišť
  - přestože oblast rozvoje bydlení jako taková není cílem podpory strukturálních fondů,

jedná se o jednu z významných oblastí rozvoje města a město stále připravuje nové plochy pro individuální i hromadné bydlení

- revitalizace stávajících panelových sídlišť je nezbytností s ohledem na jejich stáří a značné opomíjení v letech minulých; vzhledem k tomu, že většina panelových domů byla zprivatizována, nejedná se z pohledu města o opravy bytových komplexů, ale o úpravu prostranství těchto sídlišť, tedy zkvalitnění prostředí a kvality života jejich obyvatel

c) Veřejná prostranství

- zahrnuje revitalizaci Městské památkové rezervace, parků, dětských a sportovních hřišť, vybudování nových parků – odpočinkových zón ve městě, řešení území okrajových částí města
- aby si město zachovalo pro své stávající a nové obyvatele dostatečnou atraktivitu, musí jim nabídnout dostatek prostoru pro jejich volnočasové aktivity; jedním z prostředků, jak takové prostory nabídnout, je úprava stávajících, často již nevyhovujících, dětských a sportovních hřišť a míst pro setkávání občanů, jako jsou parky a příjemné, živé centrum města

d) Rozvoj městského dopravního systému s důrazem na posílení bezpečnosti, plynulosti a integrace dopravy v krajském městě

- rekonstrukce místních komunikací a chodníků, budování cyklostezek, bezbariérové trasy, rozvoj městské hromadné dopravy, budování parkovišť
- podmínkou pro rozvoj dopravního systému a také zkvalitnění života jeho obyvatel ve městě je rozvinutá síť komunikací pro motorovou i nemotorovou dopravu
- město usiluje o nastavení takových podmínek, aby mohli občané města i turisté využívat alternativní typy dopravy k individuální automobilové dopravě, a to prostřednictvím budování sítě cyklotras a záchytných parkovišť a rozvojem městské hromadné dopravy

Původně čistě moravská Jihlava je statutární město, rozkládající se dnes po obou stranách historické česko-moravské zemské hranice.

e) Rozvoj informačních a komunikačních technologií na Magistrátu města Jihlavy

- rozvoj metropolitní datové sítě, GIS, vznik nového portálu města
- cílem budování metropolitní datové sítě a vznikem nového moderního portálu je především zkvalitnění služeb pro občany města a turisty prostřednictvím propojení organizací města a umožnění sdílení dat a jejich další využití pro občany města

f) Podpora cestovního ruchu, kultury a sportu

- vybudování Centra dokumentárních filmů, využití potenciálu jihlavského podzemí, aktivity spojené s oslavami výročí Gustava Mahlera, rozvoj ZOO atd.
- město chce v následujícím období maximálně využít svého potenciálu pro turistický ruch, podmínkou je maximální možný rozvoj služeb a infrastruktury cestovního ruchu a zaměření na historické i moderní tradice – působišť skladaře Gustava Mahlera, Mezinárodní festival dokumentárních filmů, hornická tradice

- v souladu s připravovanou kulturní koncepcí města budeme podporovat a připravovat projekty v oblasti filmu, hudby, divadla, literatury atd.
- město bude podporovat rozvoj volnočasových aktivit prostřednictvím rekonstrukce Horáckého zimního stadionu, dokončení atletického stadionu, dostavby fotbalového stadionu apod.

g) Čistá Jihlava

- zahrnuje projekty týkající se zlepšení stavu životního prostředí jako např. odtrubnění vodních toků jako prevence před povodněmi, odbahnění rybníků, zateplení městských objektů
- životní prostředí ve městě je jednou z nejdůležitějších podmínek pro kvalitní život jeho obyvatel, město se proto snaží, aby nebylo jeho největším ohrožovatelem a připravuje proto protipovodňová opatření a zateplení městských objektů

Kromě výše popsaných oblastí rozvoje města byla stanovena dvě pilotní témata pro realizaci projektů v období 2007-2013, a to Centrum dokumentárních filmů Jihlava a oslavy výročí narození Gustava Mahlera - Gustav Mahler a Jihlava.

První oblast Centrum dokumentárních filmů Jihlava (CDF) navazuje na tradici Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě a bude zahrnovat samotné vybudování CDF a následně celoroční aktivity tohoto zařízení. Tento projekt je prakticky připraven pro předložení žádosti o poskytnutí finančních prostředků EU. Byla zpracována projektová dokumentace, vydáno stavební povolení a v rámci Partnerství pro Vysočinu byla zpracována studie proveditelnosti.

Realizace druhé oblasti – Gustav Mahler a Jihlava – bude zahrnovat několik aktivit, k nimž bude patřit také vybudování parku Gustava Mahlera v centru Jihlavy, oslavy výročí narození a úmrtí G. Mahlera, aktivity Domu Gustava Mahlera atd. Partnerem v tomto projektu je kraj Vysočina, Společenství za zřízení pomníku Gustava Mahlera v Jihlavě a předpokládá se i partnerství významných podnikatelských subjektů. V současné době (8/2007) je připravována projektová dokumentace parku GM a harmonogram rozsáhlého programu pro plánované oslavy.

Velkým projektem je potom také rozvoj Zoologické zahrady Jihlava, v rámci kterého bude vybudováno nové Centrum environmentální výchovy s planetárium a budování výběhů pro nově chované zvířecí druhy. Tento projekt bude částí svých aktivit navazovat na aktivity Centra dokumentárních filmů a v rámci Partnerství pro Vysočinu byla zpracována předběžná studie proveditelnosti. Také tento projekt je v současné době ve fázi přípravy projektové dokumentace.

Neméně významným projektem je realizace cyklostezky Jihlava – Třebíč – Raabs an der Thaya. Příprava projektové dokumentace byla financována z Iniciativy Společenství Interreg IIIA, kde žadatelem bylo město Jihlava a partnery mikroregiony na trase cyklostezky. Pro realizaci projektu se připravuje vznik nového sdružení obcí, které bude žadatelem o dotaci a jehož projektový manažer bude celý projekt řídit.

Příprava administrativní kapacity

V roce 2006 byla ve spolupráci s externími poradenskými firmami zpracována Analýza dotačních zdrojů, která stanovila, které projektové záměry mohou být podpořeny se zdrojů EU a každý projektový záměr byl rozpracován do podrobnějšího projektového listu, vč. odhadu nákladů a stanovení osoby zodpovědné za přípravu projektu.

V roce 2006 byl také rozšířen odbor rozvoje města, oddělení strategického rozvoje o další 2 projektové manažery, Rada města Jihlavy zřídila také Komisi pro strategický rozvoj, která bude řídit přípravu Integrovaného plánu rozvoje města (IPRM) a byl také ustanoven tzv. projektový tým, který zahrnuje celé vedení města, vedoucí jednotlivých odborů magistrátu a pracovníky oddělení strategického rozvoje. Tento projektový tým spolu s Komisí bude řešit přípravu konkrétních projektů a také případných problémů vzniklých při přípravě a realizaci.

Na základě rozhodnutí vedení města a Komise pro strategický rozvoj byla v roce 2007 zahájena práce na zpracování Integrovaného plánu rozvoje města Jihlavy. Vzhledem k chybějící metodice a nejasnostem kolem stanovení bonifikací v jednotlivých operačních programech, zpracovává město hrubý koncept IPRM prozatím pouze na projekty, kde bude žadatelem město a zároveň pouze na projekty, které budou financovatelné z Regionálního operačního programu NUTS II Jihovýchod. Samozřejmě však je shromažďování žádostí o zařazení do IPRM dalších potenciálních žadatelů z oblasti NNO, malých a středních podnikatelů, kteří budou zapojeni do přípravy IPRM po vydání příslušné metodiky.

Co se týká zajištění finančních prostředků, vyčlenilo město na rok 2007 10 mil. Kč na projektovou přípravu odsouhlasených záměrů, v návrhu rozpočtu na rok 2008 bude tento paragraf opět navýšen. Dále potom stanovilo město v rozpočtu rezervu na předfinancování jednotlivých projektů. Tato rezerva bude v roce 2008 opět navýšena, předpokládá se ale také financování pomocí úvěrů. V současné době připravuje odbor rozvoje města společně s ekonomickým odborem návrh na finanční mechanismus na financování projektů města.

Očekávaná rizika a problémy

Současným největším problémem a zároveň rizikem pro další přípravu projektů je nedostupná metodika pro zpracování Integrovaného plánu rozvoje města, který je podmínkou pro vlastní předložení žádosti. Tato problematika se rozděluje do dvou linií. První je vliv metodiky na vyhlášení výzev v Regionálním operačním programu a druhou potom práce na zpracování samotného IPRM bez příslušné metodiky.

Město Jihlava bylo připraveno předkládat své žádosti o finanční prostředky již na počátku roku 2007. Byl nastaven časový harmonogram realizace jednotlivých projektů a vzhledem k prodávám při vyjednávání jednotlivých operačních programů a posunu výzev jednotlivých operačních programů lze předpokládat kumulaci realizace některých projektů do jednoho roku, a tím také zvýšení nároků na financování a práci především odboru rozvoje města, ale také dalších výše uvedených orgánů města.

Velkou neznámou stále zůstává proces schvalování zpracovaného IPRM jednotlivými nadřazenými orgány. I zde lze sledovat další možné prodloužení při realizaci projektů. Zveřejnění metodiky tedy očekáváme s velkým napětím.

Další rizikovou oblastí je neuskutečnění procesu „integrovaných projektů města“, jak bylo navrhováno v průběhu přípravy a zpracování jednotlivých operačních programů, tzn. předložení integrovaného projektu jako jedné projektové žádosti. Město Jihlava předpokládalo dva integrované projekty, které ale po neodsouhlasení procesu integrovaných projektů budou řešeny jako samostatné menší projektové záměry v rámci IPRM. Jednalo se o výše popsané prioritní osy „Centrum dokumentárních filmů“ a „Gustav Mahler a Jihlava“. Největším problémem bude velká administrativní náročnost zpracování jednotlivých žádostí o poskytnutí finančních prostředků na dílčí akce, které budou naplňovat celou prioritní osu.

Vnitřním rizikem by potom mohlo být podcenění situace, především v průběhu přípravy projektů a následných kontrol řídicího orgánu a nezajištění dostatečných lidských zdrojů pro úspěšné realizování projektových záměrů. Nezbytnou podmínkou pro úspěšnou realizaci projektů je odborně způsobilý personál, který musí mít dostatečné zkušenosti v oblasti projektového managementu. Město proto plně využívá možností přímých školení i e-learningu, případně i získávání zkušeností z již realizovaných projektů.

Město Jihlava se snaží dělat maximum pro to, aby co nejefektivněji využilo příležitosti, která se mu naskytla. Naším záměrem je realizovat takové projekty, které napomohou rozvoji města, zkvalitnění života jeho obyvatel a poskytne dostatečné příležitosti pro aktivní vyžití turistů i příležitostných návštěvníků města.

Ing. Jaroslav Vymazal
Primátor

Karlovy Vary

Příprava na využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Město Karlovy Vary si uvědomuje důležitost období let 2007 – 2013 z hlediska příležitosti čerpat finanční prostředky z fondů Evropské unie. Město především plánuje čerpání peněz jednak z Regionálního operačního programu Severozápad, ale také z tematických operačních programů. Pro čerpání finančních prostředků z ROP je zapotřebí předložit tzv. Integrovaný plán rozvoje města (IPRM). IPRM musí zpracovat každé město nad 50 tis. obyvatel, s ohledem na velikost měst v Karlovarském kraji, je město Karlovy Vary jediným v kraji.

V rámci IPRM by mělo každé město řešit soubor vzájemně obsahově a časově prováděných akcí realizované v určitém území či dle tematického přístupu. Město KV si zvolilo pro zpracování IPRM dvě oblasti – jednou je oblast s vysokým potenciálem růstu, vymezená řekou Ohří a druhá je oblast v lázeňské části v údolí řeky Teplé.

Lázeňská část města Karlovy Vary, která je z hlediska návštěvníků nejvíce atraktivní, se rozkládá v údolí podél říčky Teplé v atraktivním přírodním rámci s členitým kopcovitým terénem plným lesů a zeleně.

Projektem, zařazeným do tohoto IPRMu, je revitalizace nejoblíbenější promenády města - Staré Louky, jež se táhne od hotelu Atlantic až ke Grandhotelu Pupp. Mezi nejvýznamnější budovy promenády patří kavárna Elefant, lázeňský dům Jessenius, Dům Krásná královna a Atlantic. Současně je vyprojektována obnova navazujících ulic Tržiště a Lázeňská.

Lázeňství v Karlových Varech je založeno na využívání minerální vody s léčivými účinky, která vzniká v granitovém krystaliniku v hloubkách okolo 2 000 metrů.

Revitalizace zájmového území spočívá v celkovém architektonickém vyřešení prostoru, které zahrnuje kromě kompletní rekonstrukce komunikačních ploch taktéž návrh sadových úprav (kácení a dosadbu stromů), návrh promotion plochy, úpravu nástupu na Divadelní lávku, vodotrysky v řece, návrh umístění info stánků, píték, reklamních pylonů a mobiliáře. Další součástí stavby je rekonstrukce veřejného a slavnostního osvětlení a návrh odvodnění komunikačních ploch

Celé řešené území je pojato jako pěší zóna s jednosměrným obslužným provozem ve směru od Mlýnské kolonády k hotelu Pupp. Tento úsek je řešen v souladu se stávajícím stavem, tj. vozovka a oboustranné chodníky oddělené od vozovky zvýšenými obrubníky. Stavba není členěna na etapy.

Navazujícím projektem na revitalizaci Staré Louky je rekonstrukce Divadelní lávky, která spojuje Starou Louku s Novou Loukou, kde se nachází Divadelní náměstí. Cílem je rekonstrukce a oprava lávky tak, aby bezpečně sloužila k bezpečnému provozu chodců i vozíčkářů

Dalším z významných projektů, které město připravuje v rámci IPRM, je projekt výstavby lanové dráhy na Tři kříže. Historie projektu lanovky sahá do roku 1912. Stavba lanové dráhy na Tři kříže, jak je městem nyní navrhována, bude situována do stejných míst jako původní lanovka z počátku 20. století. Tvar a směr dráhy bude zachován, pouze bude uzpůsoben současným technickým požadavkům na výstavbu. Lanovka bude vedena z objektu ve Vřídelní ulici přes střední stanice Na Vyhliďce na Tři kříže. Realizace projektu bude pro město přínosem především z hlediska cestovního ruchu.

V rámci IPRM bude rovněž nově upraven prostor Divadelního náměstí.

Jedním ze záměrů je projekt na obnovu Blanenského pavilonu včetně propojení s kolonádou podle původního stavu.

V r. 1966 byla provedena kvůli špatnému technickému stavu demolice vlastního Blanenského pavilonu a pro současnost zachována pouze část přiléhající k Sadovému pramenu.

Po zhruba 120 letech provozu doprovázených 12 nátěry litinových prvků, které představovaly prakticky jedinou údržbu objektu, přistoupilo Město Karlovy Vary ke kompletní rekonstrukci Sadové kolonády.

Pro druhou část IPRMu byla zvolena oblast s vysokým potenciálem růstu, vymezená řekou Ohří v průběhu celého správního území města Karlových Varů.

Specifickou charakteristikou řešeného území je, že se jedná v celém rozsahu o plochy pobřežní zeleně tvořící z geografického hlediska páteř města, zároveň se jedná o část města s charakterem téměř čistě přírodního prostředí, které je k městskému prostoru v přímém protikladu. Je to jiný svět sám pro sebe, prostor v prostoru, ve spojení s fenoménem řeky se pak jedná o vysoce atraktivní území pro každodenní rekreaci obyvatel města.

Z hlediska potenciálu řešeného území je jeho hlavní devizou relativně nedotčený přírodní charakter pobřežní zeleně v celém jeho průběhu, v centrální části města se pak jedná o více méně jedinou větší plochu zeleně v hustě zastavěném území.

Z hlediska společenských aktivit navazujících na řešené území se jedná především o prostor poblíž stadionu Závodu míru a prostor meandru v Tuhnicích, kde se počítá s přestavbou bývalé vodárny na zábavní centrum (bude nabídnuto investorům) a kde nyní probíhá výstavba Výstavního, sportovně kulturního a kongresového centra, jehož součástí bude hlavní hala pro pořádání sportovních utkání, koncertů, kongresů a festivalů, tréninková hala, bazén a míčová hala.

V těsné blízkosti „Výstavního, sportovně kulturního a kongresového centra“ se nachází meandr řeky Ohře. Meandr je vhodný pro založení přírodního parku, součástí tohoto parku jsou vodní prvky biocentra, budou vybudovány vodní prvky umožňující založení biotopu pro obojživelníky, hmyz a ptáky, umožní rovněž založení a pěstování vlhkomilných a pobřežních trvalek s vysokou ekologickou hodnotou. Projekt Meandr Ohře

předpokládá vybudování sportovní stezky se živičným povrchem kolem Ohře, povede celým meandrem a umožní jízdu na in-line bruslích, podél stezky bude veřejně osvětlená a stezka bude lemována stromořadím.

Součástí projektu je také centrální pěšina určena pro pěší, bude spojovat obě strany meandru a povede kolem plochy s herními prvky – dětské hřiště, sportoviště, adrenalinová louka, odpočinková mola podél běhu řeky.

Bezprostředně navazujícím projektem na projekt „Meandr řeky Ohře“ je projekt „Rekreační území řeky Ohře“. Řešené území pobřežních ploch řeky Ohře prochází správním územím Karlových Varů od západu k východu v celkové délce cca 8,7 km a skládá se z jednotlivých prostorů, které jsou specifické jak z pohledu přírodního utváření, tak z pohledu možností vkládání dalších funkcí.

Druhým společenským centrem v řešeném území je území za Dolním nádražím u Chebského mostu, kde se nachází jedna z mála zastavitelných ploch z hlediska záplavového území řeky a která má ideální vazbu na centrum města.

Ve městě se nachází kolonáda a množství lázeňských domů.

V rámci všech těchto projektů se zvažuje možnost spojení území kolem řeky Ohře s rekreačním územím Rolava v městské části Rybáře. Tato oblast je v současné době nejnavštěvovanějším místem pro rekreaci a sportovní vyžití ve městě.

Karlovy Vary chtějí čerpat finanční prostředky i z tematických operačních programů, zejména z OP Životní prostředí – oblast podpory 6.6. Prevence sesuvů skalních řícení, oblast 6.5. Podpora regenerace urbanizované krajiny a oblast podpory 7.1. infrastruktura pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, z Integrovaného operačního programu v rámci prioritní osy 2 – zavádění informačních a komunikačních technologií v územní veřejné správě.

Město Karlovy Vary průběžně zpracovává dokumenty k projektům, které jsou potřebné pro podání úspěšné žádosti.

Město Karlovy Vary má v současné době dva výbory zastupitelstva města – Výbor pro místní rozvoj a integraci do struktur EU a Výbor pro strategii udržitelného rozvoje města. Oba výbory pracují na rozvojových dokumentech města, jednak na Integrovaném plánu rozvoje města a dále na strategickém plánu, který se nyní zpracovává. Město Karlovy Vary v roce 2007 vstoupilo do Národní sítě zdravých měst.

Očekávaná rizika a problémy

Jedním z rizik je v souvislosti s Regionálním operačním programem zpracování IPRM, který je důležitý pro čerpání finančních prostředků. V rámci zpracovávání IPRM bude

dokument projednáván s veřejností s neziskovým sektorem a s podnikatelským sektorem. Jedním z rizik při přípravě projektů mohou být povolovací procesy, majetkoprávní problémy.

Město se bude snažit všechna možná rizika eliminovat, v rámci zpracovávaného Strategického plánu se oslovují odpovídající partneři, ať už z podnikatelského sektoru tak z neziskového sektoru, kteří budou partnery na rozvojových plánech města a pokusí se připravit projekty, které budou pro město důležité a z hlediska dalšího rozvoje přínosné.

JUDr. Veronika Vlková
Primátorka (listopad 2006 – listopad 2008)

Liberec

Příprava na využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Liberec si je vědom, že východiskem pro využití prostředků z evropských fondů je politika a strategie EU, proto prověřila svůj dlouhodobý strategický plán rozvoje města schválený v únoru 2002. Porovnávala potřeby a cíle města se záměry EU a příležitostmi, které evropské fondy nabízejí v dalším období. Podkladem pro aktualizaci strategie byla nově provedená socioekonomická analýza a průzkum podnikatelského prostředí. Byl zaktualizován tzv. „Profil města“ - popis objektivních i subjektivních dat charakterizujících město ve všech oblastech života města. Pro dlouhodobý rozvoj města nakonec Komise pro rozvoj doporučila zaměřit se na 5 strategických cílů:

1. Ekonomický rozvoj – podpora malých a středních podniků, podpora zaměstnanosti, podpora znalostní ekonomiky, diverzifikace místní ekonomiky
2. Sociální rozvoj - lepší zaměstnanost prostřednictvím kvalitnějšího vzdělávání a odborné přípravy, podpora sociálního začlenění a rovných příležitostí pro všechny a to ve všech oblastech života, rozvoj občanské společnosti
3. Dostupnost a mobilita – dopravní dostupnost, dopravní plánování, zklidňování dopravy, bezpečnost dopravy, dostupnost technické infrastruktury a inženýrských sítí
4. Přitažlivé město – dostupnost služeb a informací, přírodní a fyzické prostředí, architektura, cestovní ruch, kultura
5. Životní prostředí – kvalitní životní prostředí, kvalita ovzduší, zdrojů pitné vody, nakládání s odpady, obnovitelné zdroje energie

Liberec se člení na 25 katastrálních území s 32 místními částmi, spravovanými přímo libereckým magistrátem, a 1 samosprávný městský obvod tvořený jedním katastrálním územím.

Každá tato oblast byla znovu podrobena SWOT analýze, byly definovány silné a slabé stránky Liberce, hrozby i příležitosti vnější i vnitřní. V každé oblasti bylo vytypováno několik nosných projektů, které přispějí k řešení slabých stránek a přitom využijí příležitosti nového období.

V současné době je podrobena návrhová část nové Strategie rozvoje Statutárního města pro období 2007 – 2020 procesu zpracování a hodnocení SEA (vliv koncepce na ŽP, včetně vlivu na zdraví obyvatel). Proces je řízen dle platné legislativy odbornou firmou a měl by být ukončen v listopadu 2007.

K naplnění této nové dlouhodobé strategie by měl přispět i další krok, výběr konkrétních projektů vhodných na podporu ze strukturálních fondů, projekty vhodné k realizaci z vlastních zdrojů města, případně projekty vhodné k realizaci z jiných zdrojů, např. stát-ních či PPP projekty.

Pro období 2007 – 2013, shodně s plánovacími obdobími EU, plánuje město vytvořit Plán rozvoje města, sestavu konkrétních většinou střednědobých projektů, které plánuje zrealizovat v daném čase. Vzhledem k jednoletému rozpočtování měst a vzhledem k malé

pravděpodobnosti realizace dlouhodobého projektu (delším než čtyři roky) s ohledem na čtyřletou frekvenci voleb do místní samosprávy, přistoupíme pravděpodobně k "akčním plánům rozvoje" na rok, které budeme vždy při přípravě rozpočtu na další rok aktualizovat. Nesmíme zapomenout, že příprava projektu je někdy delší než vlastní realizace a je třeba naplánovat prostředky na tuto přípravu.

Bylo by vhodné koncentrovat projekty v konkrétním území města a to jak měkké, tak tvrdé projekty, propojit přípravu projektů s partnery v území. Několik témat a lokalit začínáme rozpracovávat do tzv. Integrovaného plánu rozvoje města (IPRM). Dva IPRM jsou tématicky zaměřeny a 2 územně.

Jednoznačnou výhodou Liberce je existence odboru rozvojových projektů na magistrátu, kde již v minulém období byli vyškoleni vlastní projektoví manažeři. Lze využít zkušeností s podáním projektů v předstupních fondech CBC Phare, SROP a dalších programech a to jak na měkké projekty z oblasti kultury, cestovního ruchu, ŽP, rozvoje, tak na infrastrukturní projekty na rozvoj lidských zdrojů, dopravní infrastrukturu, atd. Dařilo se i twinningové spolupráci. Pro nastartování vstupních podmínek a otevření cesty k financování v dalším období byl důležitý právě projekt realizovaný s partnerským holandským městem Amersfoortem „Příprava zaměstnanců na integraci ČR do EU“. Zástupci jednotlivých odborů magistrátu i městem řízených společností, ale i zastupitelé města prošli čtyřmi bloky vícedenních seminářů na témata změn legislativy i metodiky vzhledem ke vstupu ČR do EU v oblasti ŽP, veřejné podpory a veřejné zakázky, projektového řízení, rozpočtování, finančního managementu projektů, atd....

Konkrétní projekty plánované k realizaci

V průběhu letošního jara byla provedena analýza vnitřního prostředí města a nastartován další proces, který jistě přispěje ke zvýšení absorpční kapacity čerpání evropských zdrojů.

Radou města byl v dubnu schválen Systém získávání dotací z EU městské skupiny obsahující i stanovení odpovědnosti a povinností všech zainteresovaných subjektů a institucí v rámci města i celé skupiny, nastavení jednoznačných procesů a procedur, zjednodušení a zautomatizování celého dotačního cyklu z důvodů úspory času i nákladů jak pro město, tak i pro organizace skupiny, efektivnější management záměrů a projektů města jako žadatele, ale i organizací ve skupině, zvýšení transparentnosti celého projektového cyklu, minimalizace rizika vrácení či krácení dotace díky důslednému monitoringu projektů, promítnutí dotační politiky do hospodaření – zajištění potřebného spolufinancování pro projekty.

Porovnáním nabízených dotačních možností a dotačních požadavků všech organizací řízených městem a odbory města vyšlo najevo, že kapacity samotného odboru rozvojových projektů již nemohou stačit. Ani doplňkové kapacity externích poradců nevyřeší vše. Na rozpracování projektů, na případné studie, studie proveditelnosti, analýzy potřeb a poptávky, na zpracování projektových dokumentací a inženýrské činnosti je potřeba čas, finanční prostředky, lidské zdroje i nástroje usnadňující projektové řízení.

Proto bylo využito kapacity Liberecké informační společnosti (100% vlastněna akciová

společnost města) k vytvoření nového systému spolupráce a rozdělení úkolů spojených s dotačním managementem.

Současně byli přijati dva noví koordinátoři EU projektů přímo do Kanceláře primátora. Jejich úkolem bude komunikace mezi zodpovědnými manažery, politickým vedením a veřejností.

Město pracuje na vlastní databázi námětů, které ve formě dopracovaného záměru převádí do databáze projektů. Pracujeme intenzivně na „Manuálu postupu MML a organizační řízených městem u EU projektů“, který bude pro každého návodem (kuchařkou), jak u takových projektů správně postupovat, abychom nic nezanedbali a nebyli vystaveni případnému krácení dotací.

Příležitosti nového programovacího období

Oproti minulému období vidí město velké příležitosti ve zdrojích na rozvoj a modernizaci veřejné správy a to především v oblasti „Informační společnosti“. Připravujeme velký projekt „Otevřené město“. Záměr projektu je zvýšit komfort komunikace občana s úřadem, zlepšit image a vnímání úřadu, poskytnout moderní nástroje občanům pro komunikaci se SML, lépe informovat občany, zefektivnit vnitřní informační toky a systémy, uspořít čas pracovníků a náklady na konvenční komunikaci s občany a využít více již existující nástroje (web, City Card).

Další velkou příležitostí jsou prostředky na rozvoj lidských zdrojů. Investice do lidí se vždy vyplatí, a to nejen v soukromém sektoru, ale i ve veřejné správě. Pracujeme na přípravě projektů se zaměřením na vzdělávání úředníků, manažerů, zastupitelů i pracovníků městem řízených společností.

Velkou výzvou je pro město tzv. energetický management a tedy zdroje na úsporu spotřeby energií. Všechny budovy ve vlastnictví města a jejich správci se musí intenzivně zabývat úsporou provozních nákladů především z hlediska cenové politiky médií, ale i pro výrazný efekt zlepšení ŽP. Proto několik projektů na toto téma také zpracováváme. Byl iniciován i dlouhodobý velký projekt využívání geotermální energie.

Společnost založená na znalostech je na tom vždy lépe. Proto i v dalším období bude město podporovat rozvoj optimalizované sítě škol všech stupňů a podpoří i projekty vysokoškolské. Podpora spolupráce ve vědě, výzkumu a inovacích nevyjímaje.

Tradičně se zaměříme na rozvoj ekologické dopravy, Liberec tradičně připravuje projekty na rozvoj tramvajových tratí po Liberci i regionálního a nadregionálního významu, podporuje vybavenost veřejné městské dopravy nízkopodlažními vozy s ekologickým motorem.

Liberec je zakládajícím členem Euroregionu Nisa.

Ačkoli si je vědomo, že stejně jako v minulém období, bude i dále značný převis projektů v oblasti cestovního ruchu, trvá město na tom, že je Liberec atraktivní destinací pro cestovní ruch a vidí další velké příležitosti ve zdrojích i zde. Na doplňkovou infrastrukturu pro CR (cyklostezky, památky, vybavenost služeb pro CR, sport, kultura, pořádání akcí s nadregionálním významem, pořádání světových soutěží a sportovních klání....). Díky dobré zkušenosti z minula nevynecháme ani zdroje územní spolupráce a to nejen s německou a polskou stranou, ale budeme dále využívat i spolupráce se vzdálenějšími partnery z EU.

Očekávaná rizika a problémy

Budeme se muset stejně jako ostatní města u nás, ale i v Evropě, poprat se stárnutím obyvatel. To znamená, pokud chceme udržet ekonomicky aktivní populaci co nejdéle, musíme se připravit nejen rozvojem sociálních a zdravotních služeb, ale klást větší důraz na zdravý životní styl, výchovu k němu, péči o své zdraví. Také rekvalifikační kurzy pro starší zaměstnance např. v informační technologii, nových metodách práce, jazykové vzdělávání.... aby obstáli ve srovnání s mladšími kolegy. Vytvářet pracovní příležitosti i pro zralejší věk.

Stejně tak musíme dělat vše pro to, aby nám mladí, kvalifikovaní pracovníci neodcházeli za prací do zahraničí. Musíme jim vytvořit atraktivní podmínky pro práci i život ve městě (bydlení, vybavenost službami, pracovní příležitosti).

Mohlo by nás ohrozit i riziko změny klimatu-nesmíme spoléhat pouze na přírodní jedinečnou konkurenční výhodu Liberce a okolí vhodném pro zimní sporty, lyžování, apod. Musíme být připraveni řešit nedostatek sněhu a naopak se připravit na to, že i v Liberci je léto létem a nabídnout např. i venkovní koupání.

Neměli bychom příliš spoléhat i na současnou diverzifikovanou ekonomickou základnu, měli bychom podporovat investory nejen velké, strategické, zpracovatelské (automobilový průmysl), ale i investory do služeb, apod. ale především zjednodušit proces zahájení podnikání přímo v Liberci aktivní pomocí s nastartováním založení firmy u nás, pomoc se získáním nemovitosti pro podnikání, zaměstnanců, atd. Zatím je Liberec atraktivní pro investory, nemusí to ale být stále.

Z hlediska přípravy projektů v novém období je třeba dát pozor při vstupu města do konkurenčního tržního prostředí, např. ve sportu, kultuře, veřejné dopravě, atd., kdy může dojít k narušení trhu, riziko veřejné podpory- podpory uznatelné s legislativou v EU. Stejně tak u projektů PPP (Public Private Partnership) dosud platná legislativa není dokončena tak, aby se města rychle a správně pustila do nového zdroje k financování veřejných projektů.

Očekáváme částečně i neúměrné spoléhání na externí odborné poradce, kteří nabízejí své služby dotačního managementu městům. Nejen, že většinou stejně musí úzce spolupracovat s městem, odčerpávají ne vždy uznatelné a ne malé výdaje na přípravu projektu. Záleží na prověřených a solidních referencích. Ale zodpovědnost za dotaci vůči poskytovateli má vždy a jen příjemce, ne poradce. Toto riziko nelze přenést na externistu.

Mohlo by se také stát, že budeme vytvářet projekty, na které město sice může sehnat zdroje, ale kterých není prověřena potřeba, příliš přizpůsobíme projekty podmínkám dotace a konečný výsledek nenajde cílovou skupinu, pro kterou má být realizován, nebo nebude cílová skupina dostatečně velká. Získáme investice na výstavbu, ale nikdo ji nebude chtít provozovat - riziko udržitelnosti projektu.

Další riziko je v oblasti lidských zdrojů. Při vysokém pracovním nasazení projektových manažerů, malé podpoře a špatné motivaci v podmínkách otevření trhu soukromých poradců v oblasti EU projektů by mohlo dojít ke ztrátě kreativity a aktivity manažerů, v nejhorším případě i k odchodu „za lepším“ do soukromého sektoru. Pak by město bylo postaveno před problém nového shánění lidí, školení, zaučování, atd.

V neposlední řadě je před námi neustále riziko zdlouhavé a náročné administrativy spojené s implementací fondů v ČR. Nejen největší počet operačních programů ve srovnání s ostatními zeměmi, ale především málo schopných a zaučených lidí na ministerstvech, implementačních agenturách, řídicích orgánech, odliv schopných lidí do sektoru poradenských služeb. Příliš mnoho příloh, komplikované programové dokumenty často se měnící, pozdní zveřejňování potřebných dokumentů k přípravě žádosti, některé nedokonalosti softwarů a nemožnost si je vyzkoušet dříve než při výzvě, atd. Nesrovnalosti v tom, co je a co není oprávněný výdaj, atd.

A nakonec zmíníme potřebu zajištění finanční spoluúčasti na projekty. Město by potřebovalo vědět vždy v co nejkratší době, zda žádost uspěla či ne, nemůže blokovat zdroje takovou dobu, která v minulém období trvala od podání žádosti do vyrozumění rozhodnutí o přidělení dotaci. Musí opatrně zacházet s disponibilními zdroji.

Ing. Jiří Kittner
Primátor

Olomouc

Příprava na využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Statutární město Olomouc se aktivně připravuje na nové možnosti využívání finančních prostředků, které budou v České republice k dispozici v letech 2007 – 2013 v rámci strukturálních fondů Evropské unie. Tato jedinečná (a možná i poslední) příležitost může pomoci městu a celému regionu udržet si schopnost konkurenceschopnosti v rámci stále se vyvíjející globalizované ekonomiky založené na znalostech, inovacích a moderních technologiích.

Aktualizovaný Strategický plán rozvoje města Olomouce a mikroregionu Olomoucko reaguje na nové potřeby rozvoje vzdělanostní ekonomiky. Ve čtyřech kritických oblastech popisuje hlavní priority rozvoje města. Pomocí stanovených cílů v kritické oblasti A „Olomouc – centrum regionu“ bude posilován význam města jako centra střední Moravy v rámci České republiky i v mezinárodním měřítku. V kritické oblasti B „Lidské zdroje“ bude atraktivita města zvyšována vytvářením podmínek pro rozvoj vzdělanosti, pro rozvoj kulturního, sportovního a společenského vyžití obyvatel. Kritická oblast C „Hospodářský růst a konkurenceschopnost“ bude podporovat ekonomický růst založený na místní tradici a na využití stávajícího potenciálu pracovní síly. V poslední čtvrté (ale prioritní) kritické oblasti D „Výkonná infrastruktura a doprava“ bude zlepšována vybavenost města dopravní, technickou i informační infrastrukturou.

V historickém jádru města Olomouce je na Horním náměstí umístěna památka UNESCO sloup Nejsvětější Trojice, postavený v roce 1740.

V minulých letech statutární město Olomouc využilo finanční podpory Evropské unie k realizaci několika projektů v oblasti rekonstrukce a dobudování kanalizační sítě, dopravy, v oblasti cestovního ruchu, v oblasti informačních technologií, v oblasti rozvoje podnikatelské i technické infrastruktury. Způsob administrace především Společného regionálního programu považujeme za zdařilý. Velkou nevýhodou byla nemožnost průběžného financování a tím neúměrné zatížení rozpočtu města. V rámci přípravy na nové programovací období si nechalo město zpracovat Analýzu projektových námětů (bylo analyzováno až 54 projektových námětů) a Návrh témat a zón pro integrované plány rozvoje města. Na základě výsledků těchto dokumentů bylo doporučeno zpracování dvou tématických integrovaných plánů města (IPRM Doprava, IPRM Celoživotní vzdělávání) a jednoho zónového integrovaného plánu (IPRM Centrum města). Podrobnější rozpracování těchto plánů bude provedeno až na základě konečné verze metodiky zpracování IPRM, které bude známo až v polovině září tohoto roku. Pro možnost čerpání v oblasti cestovního ruchu ve městě Olomouci bude zpracován Integrovaný plán rozvoje území, pomocí kterého bude cíleně podporován rozvoj infrastruktury a služeb v oblasti cestovního ruchu. Vedle integrovaných plánů město plánuje přípravu individuálních projektů např. v oblasti odpadového hospodářství (Operační program Životní prostředí), v oblasti rozvoje podnikatelských nemovitostí - regenerace brownfield (Operační program Podnikání a inovace), revitalizace sídlišť a zpracování územního plánu (Integrovaný operační program).

Výše uvedené připravované projekty jsou převážně investičního charakteru. Město samozřejmě bude připravovat i tzv. „měkké projekty“ neinvestičního charakteru (např. v oblasti cestovního ruchu, ve vzdělávání pracovníků magistrátu). Město má dokončen 1. Rámcový komunitní plán sociálních služeb v Olomouci na období let 2007 – 2008, jehož součástí je seznam projektů, které lze financovat i prostřednictvím ESF. Dále se město bude zabývat i možností čerpání finančních prostředků z Operačního programu Přeshraniční spolupráce, kde byly navázány první kontakty s polskými partnery. Jedná se hlavně o projekty z oblasti cestovního ruchu.

Za přípravu a realizaci individuálních projektů a integrovaných plánů odpovídá v rámci organizační struktury města nově zřízený odbor evropských projektů, který je součástí Magistrátu města Olomouce a který již má zkušenosti jak ze zkráceného plánovacího období EU 2004 – 2006 (Rozvoj MHD v Olomouci, Rozvoj informačních a komunikačních technologií, Regenerace Kasárna Neředín, Elektronizace služeb Informačního centra Olomouc), tak i s přípravou a realizací několika projektů z předstupního programu Phare (Průmyslová zóna Šlechtitelů + podnikatelský inkubátor, Rekonstrukce komunikace a inženýrských sítí v areálu Prokopa Holého), Rekonstrukce lávky pro pěší ve Smetanových sadech). Odbor evropských projektů pro kvalitnější řízení projektů zpracoval tzv. Diagram projektového řízení na Magistrátu města Olomouce a připravuje se směrnice projektového řízení MmOl.

Pro svou neopakovatelnou atmosféru je Olomouc vyhledávaným střediskem mezinárodních konferencí a festivalů.

Statutární město Olomouc každoročně ve svém rozpočtu rezervuje finanční prostředky na přípravu projektů k podání do Strukturálních fondů EU v řádu několika milionů korun. Z těchto finančních prostředků je hrazeno zpracování povinných příloh k žádosti jako např. studie proveditelnosti, dokumentace pro územní rozhodnutí a stavební povolení, stanovisko o posouzení vlivů na životní prostředí atd.

Příležitosti nového programovacího období

V následujících letech bude mít Česká republika jedinečnou příležitost zmodernizovat svou dopravní a jinou technickou infrastrukturu. Bude moci pomoci efektivně využité finanční podpory rozvinout a zkvalitnit systém veřejných služeb. Obce a města mohou získat dodatečné zdroje na svůj rozvoj v mnoha veřejných sektorech – např. městská hromadná doprava, nakládání s komunálním odpadem, podpora cestovního ruchu či revitalizace území. Mezi nejpalčivější problémy měst v České republice patří neutěšený stav jejich místních komunikací. Využití dotačních prostředků EU pro jejich rekonstrukce přivítají nejen místní samosprávy, ale hlavně samotní občané měst. V případě připravených kvalitních projektů může město dosáhnout jen v případě ROP SM v období 2007 až 2013 na finanční prostředky ve výši cca 800 mil. Kč až 1 mld. Kč.

Očekávaná rizika a problémy

Stále neschválená metodika zpracování a hodnocení integrovaných plánů měst a území může vyvolat později urychlená řešení, která nebudou v souladu se strategickým plánováním a smysluplná návaznost jednotlivých investic nemusí být naplněna. Malé finanční možnosti operačních programů pro naplňování cílů integrovaných plánů nemusí přinést vytoužený synergický efekt. Bude potřeba zapojit další nejen municipální, krajské či státní, ale i soukromé zdroje. Náročná administrativní zátěž při realizaci jednotlivých projektů a celková odpovědnost města za realizaci projektů ostatních partnerů v rámci integrovaných plánů měst může zahltit odpovědné pracovníky městských a magistrátních úřadů. Města by se měla již nyní připravovat na řídicí úlohu, kterou budou mít v rámci integrovaných plánů rozvoje.

Časový posun v přípravě a schvalování programových dokumentů znamená nejistotu a oddálení přípravy projektů, což povede k předkládání nekvalitně připravených projektů, které se budou následně realizovat pod časovým tlakem (pravidlo $n+3$).

Největším problémem je nejistota na straně příjmů města v souvislosti s připravovanou změnou zákona „O rozpočtovém určení daní“. V případě, že bude přijata současná aktuální verze návrhu zákona, nebude mít město finance nejen na přípravu a kofinancování projektů, ale bude vážně narušena finanční stabilita a povinnost dostát svým dosaženým finančním závazkům, vyplývajícím z již realizovaných projektů s podporou EU.

Martin Novotný
Primátor

Opava

Příprava na využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Hned od začátku bylo nutné začít přemýšlet o tom, které směry bychom měli hlavně podporovat, zda máme dostatečné personální kapacity pro získávání externích finančních prostředků ze zdrojů EU a zda vůbec máme dostatek projektů k předložení.

Směry rozvoje nám určí strategický plán, který v současné době tvoříme. Věříme, že dostatečné personální pokrytí se nám podařilo zajistit vytvořením oddělení rozvoje města (viz bod 1.1) a zároveň, že máme dostatek projektů (nebo alespoň námětů), které jsou využitelné jako životaschopné projekty. Vše je podmíněno kvalitou – věříme, že základem je kvalitní a dosažitelný strategický plán, udržení a rozvíjení kvality pracovníků (tento požadavek se finálně vztahuje na všechny pracovníky úřadu) a vyhledávání, příprava a realizace kvalitních projektů.

Získávání prostředků z evropských fondů je v principu obyčejnou soutěží a získání dotace lze tak považovat za určité vítězství nebo úspěch. Chceme-li Opavu posunout co nejdál, musíme takových vítězství zaznamenat co nejvíce – proto je kvalita (mj. i ve smyslu prospěšnosti, rozvojového potenciálu nebo multiplikačních efektů projektu) na prvním místě.

Opava je bývalé královské a dnes statutární město v Moravskoslezském kraji na řece Opavě ve Slezsku.

Organizační (personální) zajištění

V roce 2006 bylo na Magistrátu města Opavy zřízeno specializované oddělení rozvoje města (dále také „ORM“), které má za úkol získávání dotačních zdrojů pro projekty města v nejšířším slova smyslu, tj. podávání žádostí, průběžné, závěrečné a monitorovací zprávy, dohled nad realizací projektů, aby byl zajištěn soulad s pravidly poskytovatelů dotací apod. Toto oddělení nebylo zřízeno zcela nově, pouze tak byli „institucionalizováni“ pracovníci, kteří se této problematice věnovali již dříve. V současnosti pro ORM pracují 4 zaměstnanci, přičemž celé oddělení spadá pod odbor Kancelář primátora, takže je zajištěno, že primátor města má přímý přehled o dotační problematice týkající se města Opavy.

Důležité je zmínit, že město Opava a potažmo tedy ani ORM se nezaměřují pouze na získávání dotačních prostředků z fondů Evropská unie, ale i na další významné zdroje, jako jsou státní nebo krajský rozpočet. Lze konstatovat, že pro Opavu pracují lidé, kteří mají zkušenosti s podáváním žádostí o dotace z minulých let a že personální obsazenost ORM je v současné době dostatečná.

Systém sběru projektů

Pokud je možné říci, že město Opava má dostatečné personální kapacity, je nutné si odpovédět i na druhou výše položenou otázku, týkající se dostatku projektů k předložení.

V této problematice bylo nutné postupovat systematicky od základů. Opava vytváří strategický plán rozvoje a zároveň zavedla systém sběru projektů v první polovině roku 2007. Na základě takového systému byl vytvořen zásobník projektových námětů. Podařilo se zajistit, že předložené projektové náměty mohly být zařazeny do strategického plánu a naopak, práce na strategickém plánu odhalila některé další směry vývoje, na které navazují další důležité projekty. Mimo zmíněný efekt je provázanost mezi strategickým plánem a projekty (nebo jejich náměty), které jsou považovány za strategické, samozřejmě logická a nezbytná.

Sběr projektů byl nastaven tak, že byli osloveni vedoucí odborů magistrátu města, ředitelé organizací zřízených městem a starostové městských částí, aby předkládali své projektové náměty a doplnili tyto náměty o jejich popis, odhad nákladů, časovou realizaci a důležitost realizace navrhovaných projektů. Důraz byl tak kladen na co největší odborné zapojení zmíněných vedoucích, ředitelů a starostů. Ze všech projektových námětů vznikl souhrnný materiál, který dále posuzuje pracovní skupina složená z vedení města, členů oddělení rozvoje města a vedoucích některých zainteresovaných odborů magistrátu.

Díky sebraným námětům pak lze konstatovat, že máme vytvořen zásobník projektů. Zároveň si ale uvědomujeme, že jde pouze o prvotní krok a že se se zásobníkem musí dále pracovat – např. na projektové dokumentaci u vybraných investičních akcí apod.

Je nutné zmínit i další aspekt systému sběru projektů. Efektivita každého systému totiž obvykle závisí také na přístupu a kvalitě lidí, kteří jej naplňují. Za problematické tak může být považováno jasné určení role oddělení rozvoje města ve vztahu k ostatním organizačním složkám města. Aby byl sběr projektů opravdu úspěšný, je nutné takovému týmu pracovníků dát silnější mandát při jednání s ostatními odbory a organizacemi, což může být hůře akceptovatelné. Z tohoto důvodu je prospěšné, že oddělení rozvoje města je organizačně v přímém styku s primátorem. Obecně ale obvykle jde o běh na dlouhou trať.

Projekty plánované k realizaci

Nejnákladnější projekty, které chce Opava realizovat, spadají do oblastí životního prostředí a podpory kultury, sportu a cestovního ruchu. V dohledné době půjde ještě o rozvoj ploch pro bydlení a podnikání.

V oblasti životního prostředí se jedná zejména o problematiku řešení kanalizací ve všech městských částech Opavy, kde se souhrnné odhadované náklady nachází v řádech stovek milionů korun. Dále půjde o realizaci některých projektů v oblasti protipovodňové ochrany a o výstavbu závodu na zpracování bioodpadu (dalších cca 400 milionů korun).

V oblasti kultury, sportu a cestovního ruchu je důraz kladen na kvalitu života obyvatel, ale zároveň je zřejmé, že některé projekty mají potenciál i v podpoře cestovního ruchu. V této oblasti jde zejména o investice do nových staveb, rekonstrukcí stávajících budov

nebo i revitalizaci celého území. Konkrétně tak bude město Opava řešit tyto projekty (záměry), které jsou v současné době v různých fázích rozpracovanosti z hlediska projektové dokumentace:

- rekonstrukce a přístavba kulturního domu Rybníček (reprezentativní prostory pro společenské využití občanů a případně i pro kongresovou turistiku)
- další fáze restaurování interiérů kostela Sv.Václava (unikátní prostory zejména pro kulturní akce)
- rekonstrukce bývalého bankovního domu na Obecní dům (budoucí stálá expozice o Opavě a všech významných faktech o historii, osobnostech města apod.)
- modernizace Slezského divadla v Opavě (zvýšení kvality poskytovaných služeb – multifunkční hlediště, klimatizace)
- rekreační oblasti Stříbrné jezero a Městské sady (spojení a rozvoj dvou klidových oblastí určených pro sport, rekreaci a kulturu)

Celkové náklady se blíží sumě 500 milionů korun.

Další oblastí je infrastruktura rozvojových ploch pro bydlení a podnikání. Jednou z podstatných skutečností, které jsou v poslední době v Opavě hodně akcentovány, je totiž nedostatek připravených rozvojových ploch pro podnikání i bydlení. Na tyto potřeby se snaží reagovat i strategický plán, který navrhuje konkrétní oblasti určené pro daný rozvoj. Z počátečních analýz vyplývá, že bude nutné investovat do infrastruktury ploch určených pro výstavbu rodinných nebo bytových domů. Pro rozvoj podnikání bude nutné navíc určit nové možnosti v územním plánu.

Neméně důležitou oblastí je rozvoj dopravní infrastruktury, ale jelikož jsou komunikace ve městě obvykle ve vlastnictví Moravskoslezského kraje (II.třída) nebo státu (I.třída), nemůže město Opava ovlivňovat rozvoj dopravní dostupnosti a prostupnosti města v ýstavbou konkrétních komunikací. U strategických komunikací je tak důraz kladen na spolupráci s jejich vlastníky při projektové přípravě, jednání s vlastníky pozemků a při jejich následných výkuech.

Příležitosti nového programovacího období

Naším cílem je co nejvíce zkvalitnit život opavských občanů, čímž můžeme dosáhnout i celkového zatraktivnění města jako takového. Domníváme se, že toho můžeme docílit využitím příležitostí, které jsme si již definovali ve strategickém plánu, tj. nabídneme lidem možnost kvalitního bydlení (rozvoj ploch pro bydlení), možnosti kvalitního zaměstnání (rozvoj ploch pro podnikání, které generují pracovní místa, kde se mohou uplatnit všechny skupiny pohybující se na trhu práce) a ve finále všem nabídneme široké možnosti volnočasových aktivit. Kvalitní zdravotní služby, sociální péči, vzdělávání apod. považujeme za základní samozřejmost a standard.

Prostředky z EU jsou jedním z velmi významných nástrojů jak využít výše zmíněných příležitostí. O využití takových příležitostí bychom se snažili i bez externích prostředků, díky takovým financím se nám to ale může podařit dříve, popř. můžeme dokázat víc.

Město Opava má s okolím okolo 70 000 obyvatel, samotné město má s městskými částmi 60 199 obyvatel.

Při přípravě na toto programovací období se snažíme využít zkušeností z předchozího období 2004 – 2006 a co nejvíce vytěžít z přípravy, tj. z týmu pracovníků oddělení rozvoje města a ze systému sběru projektů.

Očekávané rizika a problémy

Největším rizikem je pokračující byrokratizace procesu předkládání žádostí a jejich následné administrace. Obecně je deklarováno, že existují snahy celý proces zjednodušit tak, aby příležitost získat dotaci byla otevřená co nejširšímu spektru cílových skupin. Je smutným faktem, že např. u podnikatelů jedna vlna žadatelů odstoupila od záměru dotovat svůj rozvojový projekt z prostředků EU při pohledu na podmínky žádosti a jejich příloh. Druhá vlna pak učinila totéž před podpisem smlouvy o poskytnutí dotace, když vyšlo najevo, za co všechno může být na žadatele uvalena sankce.

Je jednoznačným závěrem, že bychom měli jít cestou splnění základních podmínek pro poskytování dotací, které jsou dány Bruselem a dále tyto podmínky příliš nerozšiřovat, neupřesňovat a nezpřísňovat. Vede to k neúměrným nárokům na žadatele a sami tak snížíme potenciál rozvojových prostředků z EU.

Po všech výše zmíněných skutečnostech je otázkou, proč pro získání dotace v rámci jedné z podporovaných oblastí Operačního programu Životní prostředí (jde o 1.výzvu v novém programovacím období) je nutné doložit žádost plus 26 příloh (pravdou je, že ne všechny přílohy musí být relevantní).

Dalším problémem je také ztracený 1 rok, který již mohl být využit pro čerpání finančních prostředků ze Strukturálních fondů EU. Tento problém se pravděpodobně projeví později, kdy projekty, které byly připraveny pro podání v roce 2007 budou podávány v příštích letech, čímž, kvůli většímu počtu žádostí, vznikne tlak na systém administrace žádostí a posléze i realizaci jednotlivých projektů.

Nehledě na to, že jsme se připravili alespoň o možnost „zkušebního“ roku, kdy jsme si mohli vyzkoušet některé změny oproti minulému programovacímu období. Tento „luxus“ si tak nemůžeme dovolit z důvodu nedostatku času.

Celkově bychom mohli vše výše zmíněné shrnout následovně: Jestliže vůbec chceme uvažovat o tom, že bychom spolufinancovali záměry a projekty města z prostředků EU, musíme klást důraz na kvalitní přípravu – systémovou, personální a projektovou. Jen v takovém případě jsme schopni využít příležitostí, které díky nabízeným (nikoliv poskytovaným) prostředkům máme. Jen v takovém případě budeme schopni se vyrovnat i s riziky a problémy spojenými s celým systémem spolufinancování z Evropské unie. Jednoduše řečeno: „Štěstí přeje připraveným“.

Ing. Zbyněk Stanjura
Primátor

Pardubice

Příprava na využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Statutární město Pardubice již v minulém programovacím období pověřilo přípravou a zpracováním žádostí pro projekty podávané do strukturálních fondů Evropské unie Odbor rozvoje a strategie. Odbor nemá na starost jen projekty spolufinancované ze strukturálních fondů, ale také ostatní dotační tituly včetně projektů financovaných z Finančních mechanismů EHP/Norska.

V programovacím období 2004 – 2006 využilo město, zejména v případě velkých projektů, také pomoci externích poradenských organizací. Tato pomoc zpravidla spočívala ve spolupráci při přípravě žádosti, při zpracování příloh žádosti (studie proveditelnosti, ekonomická analýza apod.), v některých případech také při administraci projektu.

I pro stávající programovací období se předpokládá využití stejných postupů. Oproti předchozímu období dochází pouze ke změně v tom, že pro realizaci některých projektů je třeba připravit integrovaný plán rozvoje města. Sestavením integrovaného plánu byl pověřen rovněž Odbor rozvoje a strategie.

Projekty, jejichž realizace je pro programovací období 2007 – 2013 plánována jsou tedy v současnosti zahrnuty do zpracovávaného konceptu integrovaného plánu rozvoje města. Jejich společným jmenovatelem je vzájemná provázanost těchto záměrů tak, aby jejich realizace směřovala k vyváženému a komplexnímu rozvoji města na celém jeho území.

Integrovaný plán rozvoje je připravován v souladu se současně probíhající aktualizací plánu strategického a budou do něj zahrnuty i projekty, na jejichž realizaci se budou podílet kromě města i další subjekty (neziskové organizace, podnikatelé apod.). Statutární město Pardubice v současnosti připravuje jeden integrovaný plán, který zahrnuje všechny plánované projekty, avšak není vyloučeno, že v průběhu dalších prací, po upřesnění Metodiky pro přípravu programových dokumentů pro období 2007-2013 Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, dojde k rozdělení integrovaného plánu do několika dokumentů. V tom případě bude zvolen patrně systém tématicky zaměřených integrovaných plánů (např. doprava, kvalita života apod.)

Pro lepší přípravu projektů, které mají být realizovány na jeho území, připravuje Statutární město Pardubice databázi projektových záměrů. Do databáze budou moci zadávat své projektové záměry kromě města také neziskové organizace, ale i subjekty ze soukromého sektoru. Databáze bude v brzké době spuštěna na webovém portálu města.

Projekty plánované k realizaci

Pro programovací období 2007 – 2013 se předpokládá realizace celé řady projektů, in-

Pardubice jsou statutárním městem na východě Čech a metropolí Pardubického kraje.

Pardubice jsou krajským městem s výraznou správní, obytnou, obslužnou a výrobní funkcí pardubicko-hradecké aglomerace.

vestičního i neinvestičního charakteru. Řada z nich je už nyní zahrnuta do připravovaného integrovaného plánu města. Vybrané projekty zamýšlené pro integrovaný plán uvádíme v dalším textu.

Rozvoj městského centra

Projekt zahrnuje komplexní řešení rozvoje historické části města – městské památkové rezervace a její napojení na rušnou obchodní zónu – třídu Míru. Historická část města je od středu města, jež tvoří obchodní třída Míru, oddělena čtyřproudou komunikací, která zabraňuje přirozenému propojení pěších cest. Vzhledem k dal-

ším změnám v ekonomickém prostředí města (výstavby obchodních center na periferii a rušení nebo přesun menších obchodů) dochází v historické části města k vyliďňování. Projekt je proto zaměřen na zvýšení atraktivity historické části a přirozeného napojení dopravních cest pěších z obchodní třídy Míru do historického centra a dále ke klidovým zónám v areálu Zámku a na soutoku řek Labe a Chrudimky.

Revitalizace sídliště Dukla

Sídliště Dukla je dokladem poválečné úrovně hromadné bytové výstavby a cenným kulturním dědictvím, které je třeba chránit, respektovat a rozvíjet. Komplexní revitalizace sídliště spočívá v několika klíčových osách:

- Vyřešení špatného propojení sídliště s centrem města včetně zbudování nové spojnice (lávka, podchod apod.) pro pěší a cyklisty do blízkosti hlavního vlakového nádraží.
- Zlepšení napojení sídliště na areál dostihového závodiště a přilehlé vlakové zastávky
- Revitalizace náměstí Dukelských hrdinů, které je centrem sídliště
- Revitalizace přilehlého lesoparku jako rekreačního zázemí sídliště
- Řešení dopravy a parkování (cyklostezky, parkovací místa apod.)
- Vybudování ochrany proti hluku podél komunikace I/37

Letiště Pardubice

Letiště Pardubice je veřejným regionálním letištěm s mezinárodním významem. Na letišti probíhá smíšený vojenský a civilní provoz. Letiště v současné době nedisponuje vyhovující infrastrukturou pro odbavení cestujících. Proto je v rámci integrovaného plánu připravován projekt na dostavbu a modernizaci jeho infrastruktury včetně výstavby nového terminálu, tak aby letiště vyhovovalo podmínkám Schengenského prostoru. Dále bude realizována výstavba nového dopravního napojení tak, aby vyhovovalo nárůstu dopravy spojené se zvýšením počtu odbavených cestujících, včetně vybudování parkoviště a stanoviště MHD. Dalšími součástmi projektu mohou být příprava ploch pro podnikatelské využití a ubytovací kapacity.

Dostihové závodiště

Tato část integrovaného plánu města je zaměřena na rekonstrukci a dostavbu chybějící

infrastruktury na Závodišti Pardubice, které je jedním z nejvýznamnějších center dostihového sportu ve střední Evropě. V rámci projektu dojde zejména k:

- rekonstrukci a dobudování zázemí pro pořádání dostihů
- rekonstrukci samotného areálu – překážky, keře, stromy apod.
- zlepšení dopravní dostupnosti včetně parkování a
- propojení se sídlištěm Dukla (pro pěší a chodce)

Součástí projektu dále může být i vybudování ubytovacích kapacit nejen pro potřeby závodiště, ale také např. Zlaté přílby a letiště.

Areál Zlaté přílby

Projekt spočívá v rekonstrukci zázemí areálu plochodrážního stadionu v Pardubicích – Svítkově a revitalizaci přilehlých ploch (keře a okrasné dřeviny apod.) Řešeno bude také dopravní napojení včetně parkovacích ploch. Součástí projektu může dále být i dořešení spojení areálu s centrem města pomocí cyklostezky.

Front Desk

Projekt bude zacílen na modernizaci městské veřejné správy v širším smyslu. V jeho investiční části jde jednak o rozvoj a podporu prosazení plnohodnotného využívání prostředků e governmentu a jednak o vybudování moderní univerzální správní budovy pro potřeby městské veřejné správy, a to bez ohledu na nositele konkrétní občanské agendy (město, městský obvod, stát, kraj apod.). Budova – jako reprezentant místně koncentrovaných agend vyhledávaných občany – by měla být umístěna v centru města, dopravně snadno dostupná a plně bezbariérová. Variabilita a funkční uspořádání budovy by měly být schopny plynně reagovat na vývoj jednotlivých správních agend. Druhou částí projektu je optimalizace struktury územně členěného statutárního města, struktury úřadu jako takového, implementace nových způsobů řízení a praxe organizace, systému řízení efektivita a jakosti služeb, atp.

Automatická půjčovna kol

Tato část integrovaného plánu rozvíjí silnou tradici cyklistiky na území města a je založena na využití stávající husté sítě cyklostezek. Cílem projektu je vybudování automatické půjčovny kol jako součásti MHD. Pilotní projekt tohoto typu již v současnosti funguje např. na území Hl. m. Prahy. Půjčovna kol by umožnila rychlejší a pružnější přepravu po městě za srovnatelnou cenu jako jízdné ve stávajících prostředcích MHD.

Školy a školská zařízení

Projekt je zaměřen na opravy a rekonstrukce škol, jejichž zřizovatelem je město. V majetku města je v současnosti celá řada školních budov, které vyžadují významné rekonstrukční zásahy. Jedná se zejména o:

- zateplení pláštěů a střech budov
- výměnu oken
- rekonstrukce sociálních zařízení a zdravotnický
- zásahy za účelem bezbariérovosti
- rekonstrukce a modernizace sportovišť apod.

Zborovské náměstí

Tento projekt úzce souvisí s celkovou revitalizací sídliště Dukla, ve kterém se toto náměstí nachází. Zborovské náměstí je reprezentační veřejné prostranství s parkovou úpravou při vjezdu do města od Chrudimi. Náměstí je dlouhodobě zanedbané a vyžaduje celkovou revitalizaci. Při návrhu je třeba přihlídnout k faktu, že jednou delší stranou náměstí navazuje na areál kasáren, která se mají transformovat v návrhovém období na objekty vyšší občanské vybavenosti (např. sídlo Krajského soudu). Projekt je rozdělen do dvou etap:

- v 1. etapě budou realizovány úpravy západní strany náměstí (v návaznosti na rekonstrukci ul. Kašparovy, která je v současné době v havarijním stavu). V rámci těchto úprav budou opraveny chodníky, nástupiště MHD a parkoviště. Revitalizována bude také okolní zeleň.
- v 2. etapě budou realizovány úpravy na zbývající (západní) části náměstí.

Příležitosti nového programovacího období

Jen v Regionálním operačním programu NUTS II Severovýchod, který Statutární město Pardubice řadí mezi klíčové zdroje na své projekty, je pro období 2007 – 2013 k dispozici 656,46 mil. € (cca 18,51 mld. Kč). Na uvedené projekty může město čerpat zejména z prioritní osy 2, oblasti podpory 2.1, kde je k dispozici 51,3 mld. Kč a dále pak v rámci prioritní osy 3 zaměřené na cestovní ruch (144,4 mil. €). Významnou příležitostí je také OP Životní prostředí, který městu umožní dobudování kanalizační sítě, výstavbu obnovitelných zdrojů energie pro zajištění provozu budov města a zateplení celé řady objektů (zejména škol a školských zařízení). Město hodlá také využít příležitostí pro podporu podnikatelských subjektů prostřednictvím OP Podnikání a inovace. Jedná se zejména o prioritní osu 5, která je určena na tvorbu prostředí pro podnikání a inovace na základě budování platformy spolupráce, infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů a infrastruktury pro podnikání a ve které mohou být žadateli i územně samosprávné celky. Statutární město Pardubice má dále v úmyslu, tak jako v předchozím programovacím období, se podílet na celé řadě tzv. „měkkých“ projektů. Dostatek příležitostí k tomu nabízí především OP Lidské zdroje a zaměstnanost a OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Očekávaná rizika a problémy

Očekávaná rizika a problémy při realizaci projektů ze strukturálních fondů EU v programovacím období 2007 – 2013 lze shrnout následovně: nevyjasněná metodika pro integrované plány rozvoje měst, zpožděné schvalování OP, implementačních dokumentů a výzev k operačním programům a nedostatek prostředků na předfinancování (zejména na větších investičních projektech) ze strany města.

Ing. Jaroslav Deml
Primátor

Plzeň

Příprava na využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Pro využití prostředků z evropských fondů v programovacím období 2007 – 2013 město Plzeň připravilo kostru optimálního scénáře využití SF EU a nastartování další etapy rozvoje města s názvem „Razantní vstup do 21. století“. Scénář se dělí do 3 základních oblastí, zde jsou obsaženy pouze intervence financovatelné ze SF EU. Ty však k nastartování změny nestačí, musí být doplněny o další, aby bylo dosaženo vzájemně provázaného a inteligentního (anglosasové obvykle používají slovo „smart“) řešení.

První oblastí je stabilizace populace města. Město aktivně buduje technickou infrastrukturu (komunikace, kanalizace, vodovod) tak, aby byla umožněna výstavba nejméně 800 nových bytů ročně (to odpovídá každoroční územně-plánovací a investiční přípravě zón(y) pro bydlení v celkovém rozsahu nejméně 4.5 ha). Vedle přípravy nových zón město investuje do obnovy brownfields a zlepšuje tak svojí image (revitalizovaná brownfields slouží primárně jako zóny pro investice do bydlení a podnikání ve znalostních službách, tedy nikoliv pro zastavění obchodním zařízením). V Plzni existuje systém cizojazyčného vzdělávání od mateřské, přes základní až po střední školy, což je jednou z podmínek přílivu a udržení vzdělaných cizinců ve městě. Město významně investovalo do kvality života: postupně jsou řešeny dopravní problémy – např. výstavbou západního okruhu - a zvyšuje se kvalita a výkon MHD (nutné je především napojení rozvíjejících se zón jako polů dalšího růstu uvnitř města). Podařilo se realizovat významné (nadregionální) projekty pro kulturu, sport a zábavu: divadlo, galerie, větší sportovní, zábavní a relaxační centrum pokud možno blízko středu města, nebo blízko velkých zón pro bydlení. Ve středu města se průběžně zvyšuje kvalita veřejných prostranství a byl zahájen dlouhodobý záměr revitalizace panelových sídlišť na jeho okrajích.

Plzeň (německy Pilsen) je čtvrtým největším městem v České republice.

Druhou oblastí je oblast výzkumu, vývoje a inovací. Podařilo se úspěšně realizovat integrovaný plán „ScienceZone Zelený trojúhelník“ v plně šíří. Díky tomu se posílily kapacity univerzit pro „základní i aplikovaný“ výzkum, Vědeckotechnický park Plzeň má dostatečnou kapacitu, aby sloužil jako základna pro komercializaci výsledků výzkumu generovaného v rámci univerzit (vytváření spin off společností) a bylo zahájeno obsazování zóny pro lokalizaci soukromých investic ve výzkumu a vývoji, znalostních odvětvích služeb. Díky projektům financovaným ze SF EU vzniklo v Plzni více než 500 nových pracovních míst pro mladé vědecké pracovníky, kteří se zapojili do zásadních evropských projektů (i ve spolupráci se soukromým sektorem); daří se více spolupracovat s vědeckými kapacitami odjinud – město se stává 3. nejdůležitějším centrem vědy v technických oborech (po Praze a Brnu)

Třetí oblastí je oblast vzdělávání a trhu práce. Podařilo se úspěšně zavést mechanismus marketingu technických a přírodovědných oborů a (nejen) díky tomu nejméně

20% nejkvalitnějších absolventů gymnázií odchází studovat některý z technických nebo přírodních oborů. Zvýšená poptávka pak generuje v Plzni vznik nových technických a přírodovědných oborů. Na úspěšně dokončené nebo realizované projekty ZČU, LF UK, VTP a města (viz oddíl výzkum, vývoj, inovace) navazují soukromé investice, které naopak podporují intenzitu „veřejné“ výzkumné aktivity. Veřejný i soukromý sektor generuje vznik pracovních míst v sofistikovaných ekonomických činnostech a podíl zaměstnanosti ve znalostních službách se každoročně zvyšuje rychleji než je průměr srovnatelných měst v ČR. Posiluje spolupráce firem a vysokých škol, jejímž cílem je udržet absolventy v Plzni. Proto je nutné je co nejdříve po dokončení studia stabilizovat ve městě (práce, bydlení, možnosti osobnostního rozvoje). Postupně vznikají společné vzdělávací produkty univerzit, firem, městské a krajské samosprávy - Plzeň se jako celek stává učícím se městem.

V návaznosti na tuto kostru optimálního scénáře využití strukturálních fondů město Plzeň již zahájilo přípravu pro tři integrované plány rozvoje. Prvním je integrovaný plán označený Obnova zóny relaxace a volného času Štruncovy sady (pro financování z ROP IZ, OP ŽP), druhým plán s názvem Plzeň evropské město kultury 2015 (pro financování z ROP IZ, IOP) a třetím pak ScienceZone Zelený trojúhelník (pro financování z ROP IZ, OPPI, OP VaVpl). Podrobnější informace o jednotlivých integrovaných plánech v příloze č. 1.

Vedle integrovaných plánů, jejichž nositelem bude přímo město Plzeň, byt do každého z nich budou zapojeni další partneři (ZČU v Plzni, Plzeňský kraj, PMDP a.s., Sokol apod.), se město intenzivně účastní přípravy následujících tří hlavních akcí pro financování ze SF/CF EU. První akcí je projekt Čistá Berounka, zde bude nositelem projektu dobrovolný svazek obcí, kterému předsedá primátor města Plzně (pro financování z CF v rámci OP ŽP). Druhou akcí je projekt silnice I/27, kde město předsedá dobrovolnému svazku obcí na této komunikaci, kde provoz převyšuje její současnou kapacitu, obce se sdružily za účelem koordinace projektové a majetkové přípravy s Ředitelstvím silnic a dálnic. Třetím projektem je akce Západní okruh města Plzně; nositelem tohoto projektu je Plzeňský kraj, okruh vznikne jako silnice 2. třídy, město se podílí především na technické a majetkové přípravě souboru souvisejících projektů, jejichž cílem je zprovoznit západní okruh města (pro financování v rámci ROP IZ).

Výše uvedené plány zohledňují pouze větší akce celoměstského významu, jejichž příprava už byla zahájena, nebo o ní již bylo rozhodnuto. Vynechány jsou proto např. všechny drobnější další akce v oblasti školství, nebo role města jako významného vlastníka lesů. Pominuty jsou rovněž všechny neinvestiční akce, přestože město právě dokončuje komunitní plán sociálních služeb, jehož součástí je i zásobník projektů pro financování z ESF (zásobník ale obsahuje i investiční akce pro financování z ROP IZ a případně dalších programů). Zcela vynechány jsou dále přeshraniční akce a vůbec mezinárodní spolupráce, přestože město Plzeň bylo např. jedním z velmi úspěšných příjemců v programu CADSES (z posledního kola podpořených akcí řídí odborná příspěvková organizace města jeden ze dvou projektů v ČR, kde je český subjekt tzv. Lead Partner; celkem bylo v tomto kole podpořeno více než 40 projektů).

Co se týče institucionálního zázemí: ve město zřídilo již v roce 2005 zvláštní příspěvkovou

organizaci – Útvar koordinace evropských projektů (ÚKEP), která je odpovědná za přípravu a řízení rozvojových projektů pro financování ze SF/CF EU. Spouštěcí moment pro zřízení ÚKEP byla finalizace žádosti do programu ISPA na doplnění vodohospodářské infrastruktury. Po získání dotace ÚKEP tento projekt také řídí. Mimo to je ÚKEP odpovědný za přípravu výše uvedených integrovaných plánů, kdy pro každý z nich byla zároveň zřízena pracovní skupina ze zástupců vedení města a odborných městských útvarů, která koordinuje jednotlivé práce (projektovou a majetkovou přípravu, odborné studie a analýzy).

Z hlediska finanční přípravy byla v rozpočtu města vyčleněna zvláštní kapitola na přípravu projektů (investiční i neinvestiční prostředky). Zástupci města intenzivně spolupracují se SMO ČR při stanovení metodiky pro tvorbu a hodnocení integrovaných plánů rozvoje města jako nástroje pro čerpání fondů EU.

Příležitosti programovacího období

Období 2007-13 je unikátní příležitostí. Analýzy, které má město k dispozici napovídají, že se ocitáme v podobné situaci jako na začátku 90. let, kdy byl dosavadní způsob fungování místní ekonomiky nahrazen jiným. Tehdejší transformace celé české ekonomiky, která proběhla „skokovým“ ale i částečně „šokovým“ způsobem, byla více zřetelná a výzvy, které přinášela byly do jisté míry zřejmé všem. Dnes čelíme „pouhé“ globalizaci. Stojíme před potřebou připravit se na podmínky ekonomiky 21. století (instituce EU obvykle používají módní termín „znalostní ekonomika“). Plzeň počátkem 90. let reagovala na tehdejší situaci, na rozdíl od řady jiných měst, v předstihu svým projektem Městského industriálního parku Borská pole. Díky tomuto projektu se do jisté míry zachránila ekonomická stabilita a výkon města po celé období konce 90. let a přelomu tisíciletí, kdy ekonomická transformace v ČR vrcholila a přinášela své nejbolestivější důsledky.

Pokud se chceme vystříhat pozdější bolesti, musíme právě teď zareagovat podobně včas a začít razantně modernizovat ekonomickou základnu města. Už teď jsou plzeňské výrobní podniky nuceny pracovní sílu dovážet a vysoce kvalifikované technické specialisty si začínají navzájem přetahovat. Ekonomika města je stále ještě příliš postavena na průmyslu a podíl sofistikovaných činností ve službách (obvykle se používá termín znalostní odvětví služeb) je nedostatečný. Těto skladbě odpovídá i složená investic, které do města plynou. Celkový trend se bez razantní intervence neobrátí a nejkvalifikovanější pracovní síla bude dál hledat uplatnění mimo město. Město bude dále závislé na průmyslu, který ovšem dříve nebo později podlehe tendenci stěhovat se dále na východ za levnější pracovní silou. Zvyšování ceny práce, které přináší současný ekonomický růst, je nevyhnutelné, tak jako je nevyhnutelný odchod většiny podniků, které své provazy lokalizovaly do města v průběhu druhé poloviny 90. let, klíčovým faktorem totiž byl právě dostatek levné a přitom poměrně kvalifikované pracovní síly, což již dávno není žitou realitou. Zatím stále náklady na přestěhování výroby přesahují náklady spojené s hledáním pracovní síly mimo region, ale i to je jen otázka času. Orientace na znalostní odvětví služeb je jediným faktorem, který může hrozící úpadek zvrátit.

Historické jádro města Plzně má pravidelnou síť ulic s téměř čtvercovým náměstím Republiky uprostřed (166 × 188 m), jemuž vědují katedrála sv. Bartoloměje, budovaná od roku 1290.

Strukturální fondy přinášejí mimořádnou příležitost, jak financovat obrat současného trendu pomocí veřejných intervencí pod taktovkou městské samosprávy. Privátní sektor nebude trpět potřebou zachovat pracovní místa a lokální prosperitu, bude tak jako vždy hledat nejvíce ziskové řešení situace. Nikdo jiný než místní samospráva (městská a krajská) nemůže mít motivaci pokusit se lokální prosperitu udržet cílenou intervencí, která bude stimulovat vnitřní potenciál a zároveň vytvářet příležitosti pro externí přímé investice, které budou veřejné investice následovat. Strukturální fondy navíc pravděpodobně přinášejí příležitost poslední. Nelze očekávat, že v blízké budoucnosti bude k dispozici tolik veřejných zdrojů určených na rozvoj a růst, které je možné použít pro financování změny.

Očekávaná rizika a problémy

Plzeň je známá jako průmyslové a pivovarnické město. Leží na soutoku řek Radbuza, Mže, Úslava a Úhlava.

Při čerpání evropských prostředků vidím jednak některá základní - vnější rizika. První v řadě je, že se nepodaří prosadit systém integrovaných plánů rozvoje a proto se připravované akce rozpadnou do řady menších projektů, kdy se podstatně sníží jejich plánovaná synergie (architektura vzájemně provázaných akcí se poruší i zevnitř, protože se znovuobjeví zájmy, které byly potlačeny díky nutnosti integrovat akce do jednoho tématu/zóny). Rizikem také je, že metodika integrovaných plánů nemožní efektivní koordinaci intervencí financovaných z více operačních programů, nebo z více priorit uvnitř ROPu; integrované plány rozvoje měst pak degenerují do tématicky, ale především díky malým financím pro-

porčně nevýznamného nástroje provázeného zdlouhavou a komplikovanou administrativou (příklad: současná sedmiletá alokace v oblasti podpory „Integrované projekty rozvojových center“ v ROP Jihozápad představuje pro město Plzeň cca 1,8% jeho ročního rozpočtu). Ohrožením by také bylo, kdyby administrativní postupy pro realizaci integrovaných plánů byly nastaveny stejně jako pro realizaci jednotlivých individuálních projektů, což by městu neumožnilo chovat se pružněji a zvládat paralelně více akcí najednou a tedy větší objemy prostředků.

Významné ohrožení s sebou nese také časová prodleva. Podstatné zdržení při vyjednávání NSRR a operačních programů (především ROPů) přenese tlak pravidla n+3 (a později n+2) na žadatele – akce budou muset být realizovány pod časovým tlakem, což povede k výběru jednoduchých a rychlých, nikoliv nejlepších řešení. K financování budou vybrány projekty, které jsou sice připraveny stovebně, nicméně nezapadají do výše uvedené celkové strategie, jen proto „aby se utratily všechny peníze včas“ – souvisí s prodlužovaným vyjednáváním operačních programů a negativního působení pravidla n+3/n+2. Uzávěrka pro předložení integrovaných plánů bude Úřadem regionální rady vyhlášena v době, kdy už bude utracena (zazávazkována) větší část ROP a tedy nebude možné financovat projekty, které jsou připraveny pro jiná témata než připouští oblast podpory „Integrované projekty rozvojových/krajských center“ (např. cestovní ruch, vzdělávací a sociální infrastruktura, místní komunikace apod.), výsledkem bude obdobný efekt jako v případě, že se podaří dohodnout mechanismus koordinace více OP

a více priorit ROP. Lze očekávat, že kvůli zpoždění způsobeném dlouhým vyjednáváním budou některé části ROP otevřeny podstatně dříve, než bude dopracován a dohodnut koordinační mechanismus pro integrované plány rozvoje měst

Implementační struktura regionálních programů, podléhající jen částečně celostátní kontrole, bude více podléhat tlakům místních vlivových skupin. Rizikem proto také je, že nedojde k dohodě mezi městskou a krajskou samosprávou o připravovaných změnách; většina akcí připravovaných ve městě se neobejde bez těsné spolupráce s krajskou samosprávou, buď z důvodu, že musí být zapojen kraj nebo jím zřizovaná organizace z důvodu majetku, nebo jde o regionálně významnou akci, která bez účasti kraje na přípravě a řízení projektu (souvisejících projektů) nepřinese potřebný efekt.

Vedle vnějších rizik je dále možné identifikovat ohrožení vnitřní. Tím může být, že město nedostatečně zanalyzuje potřeby pro stimulaci svého rozvoje (viz výše) a budou připraveny projekty, jejichž efekty nepovedou k významné modernizaci místní a regionální ekonomiky směrem k činnostem založených na znalostech, ale budou se spíše řešit problémy z minulosti. Problémy může způsobit situace, kdy město nebude schopno zapojit do přípravy a realizace integrovaných plánů odpovídající partnery, a proto projekty buď nebudou připraveny vůbec nebo jen v minimálním rozsahu, které neponesou efekty odpovídající významu této příležitosti. Je potřeba si také uvědomit, že řízení integrovaných plánů rozvoje města bude vyžadovat významné zásahy do obvyklého fungování městského organizmu a je proto třeba udělat všechno pro to, aby se na tuto novou situaci město připravilo.

Ing. Pavel Rödl
Primátor

Uherský Brod

Příprava na využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Město Uherský Brod čerpalo v předvstupním i minulém zkráceném programovacím období 2004-2006 úspěšně dotační prostředky z fondů EU na investiční i neinvestiční projekty. Pro plány na využití evropských fondů v novém programovacím období 2007-2013 je důležitá i startovní pozice, na které díky získaným zkušenostem stojíme. Prostřednictvím realizace projektů byly nastaveny takové mechanismy, které bylo nezbytné vytvořit pro bezproblémovou implementaci všech opatření vedoucích k čerpání dotačních prostředků z EU. Změny se dotkly více odborů, které se musely naučit pracovat s pravidly a dotační agendou. Po vyhodnocení akcí byla přijata náležitá opatření pro zlepšení čerpání dotačních prostředků. Všechny tyto zkušenosti budou zúročeny a velmi přispějí k realizaci investičních záměrů spolufinancovaných z prostředků EU. V dotační oblasti jsme jako žadatel - město získali cenné poznatky, které umožní čerpání dotací v novém programovacím období.

Uherský Brod je průmyslové centrum regionu. Sídlí zde, mimo jiné, firmy Česká zbrojovka, Slovákcké strojírnny či Pivovar Janáček.

Výsledkem vyhodnocení realizací dotačních akcí je zjištění potřeby kvalitního personálního zajištění realizační fáze projektu a následného závěrečného vyhodnocení. Projektovou žádost lze nechat zpracovat prostřednictvím externích subjektů, avšak obtížně se zajišťuje účast externích subjektů na realizaci a závěrečném vyhodnocení akce. Externí subjekty nemají například přístup do účetnictví města, veškeré doklady potřebné k vyúčtování projektu jsou na bedrech žadatele apod. Z důvodu personálního zjištění dotační agendy bylo zřízeno samostatné oddělení strategického rozvoje, které bude spadat přímo pod kancelář starosty, v jehož kompetenci je právě strategický rozvoj. Do doby vzniku

samostatného oddělení byla dotační agenda zajišťována dotačním pracovištěm začleněným pod odbor investic. Do tohoto odboru je začleněn také tzv. euromanažer, který působí v rámci sítě euromanažerů vytvořené prostřednictvím projektu spolufinancovaným z EU nazvaným Partnerství pro novou strategii Zlínského kraje, který má přispět k posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů ve Zlínském kraji. Činnost euromanažera působícího pro celou správní oblast obce s rozšířenou působností je zaměřena zejména na konzultantskou, poradenskou a informativní činnost v oblasti dotací poskytovaných z fondů EU. V rámci aktivit projektu jsou sbírány projektové záměry, pořádány semináře, kulaté stoly a poskytovány konzultace k projektovým záměrům, prostřednictvím kterých se aktivizují starostové všech obcí a daří se koordinovat přípravu projektů nejen s lokálním, ale i mikroregionálním dosahem.

Bezprostředně po komunálních volbách začala ve spolupráci s neziskovými a podnikatelskými subjekty příprava investičních záměrů, které byly následně přijaty zastupitelstvem města jako základní výčet akcí, u kterých má město šanci dosáhnout na zdroje plynoucí prostřednictvím operačních programů z EU. Byly zahájeny práce na aktualizaci strategických a koncepčních dokumentech města, zejména Programu rozvoje města

Uherský Brod, který následně bude použit jako výchozí materiál pro Integrovaný plán rozvoje města. Ačkoliv pro naše více než 17 tisícové město není zpracování IPRM povinností, máme velmi dobrou zkušenost s komunitním plánováním (projekt je taktéž spolufinancován z prostředků EU), do jehož tvorby se zapojují občané města z různých věkových i sociálních skupin. Obdobně se předpokládá i příprava IPRM, který by měl postihnout všechny problematické či potencionálně rozvojové lokality a témata. Pro financování příprav projektových žádostí a strategických dokumentů byla v rámci rozpočtu města vyčleněna samostatná položka. Tento krok přispěl ke skutečnosti, že již není na příjem dotací pohlíženo jako na něco zvláštního a mimořádného, ale naopak jako na příspěvek k urychlení rozvoje města.

Nové programovací období 2007-2013 je jedinečnou příležitostí jak zúročit zkušenosti z již realizovaných projektů spolufinancovaných z EU. Využití nabízených dotačních prostředků je příležitostí jak v následujících devíti letech, po které je možné čerpat prostředky ze sedmiletého období, vytvořit příznivé podmínky pro zlepšení konkurenceschopnosti, využít potenciálu ve všech rozvojových oblastech. Nově zahájené období je příležitostí, jak vytvořit z města prosperující centrum v celém spádovém příhraničním regionu Slovácka v podhůří Bílých Karpat. Mezi další nabízené příležitosti lze zahrnout také navázání na realizované, případně rozšíření na další projekty spolufinancované z EU. S dalšími navazujícími projekty se počítá např. v rámci udržitelnosti našeho projektu Metropolitní komunikační síť Uherský Brod realizovaného prostřednictvím SROP. Získání dotací je vhodnou příležitostí jak aktivizovat místní potenciál prostřednictvím externích zdrojů.

Projekty plánované k realizaci

Připravované projekty se dají rozdělit do 4 oblastí. Projekty přispívající ke konkurenceschopnosti zaměřené na podnikatelské prostředí a cestovní ruch, pro které má město obzvláště dobré předpoklady jak v geografické poloze jakožto vstupní bráně do Bílých Karpat, tak i v nabídce historických pamětihodností v rámci opevnění, které tvoří hranici městské památkové zóny, které se dotýkají také některých z připravovaných projektů, tak i dalších turistických atrakcí v podobě moderního aquaparku, který chceme s pomocí evropských dotací rozšířit o venkovní sportovní rekreační areál s venkovními bazény a vodními atrakcemi. Uplatněním integrovaného přístupu považujeme za důležité napojit tento areál a celé město na regionálně významnou cyklostezku vedoucí z oblasti Baťova kanálu přes Uherský Brod až do Luhačovic.

V druhé oblasti, kterou je rozvoj města, jsou nejdůležitějšími projekty rekonstrukce obou náměstí a úprav v organizaci a kapacitního vyřešení dopravy a související dopravy v klidu, která je problémovou oblastí v snad každém městě typu spádové obce s rozšířenou působností. Významnou rozvojovou aktivitou je také budování ploch pro bydlení a výstavba bytových domů.

Třetí rozvojovou oblastí je oblast zaměřená na vzdělávání s odkazem na tradici Jana Amose Komenského v našem městě. Připravované projekty jsou zaměřeny jak na oblast základního, tak i celoživotního vzdělávání.

Poslední rozvojovou oblastí je životní prostředí. Prioritním projektem je intenzifikace ČOV a napojení okolních obcí přivaděčem na tuto ČOV. Další možné projekty jsou zaměřeny zejména na zeleň, revitalizaci vodních toků či zlepšení odpadového hospodářství a environmentální vzdělávání.

Očekávaná rizika a problémy

Problém nastal již při pomalém schvalování Operačních programů, jejich nepřipravenosti co se týče všech zpracovaných metodik a požadavků na zpracování a předložení projektových žádostí. V případě Operačních programů byl problém zejména v nekonkrétnosti jednotlivých aktivit, které se po rozpracování do prováděcích dokumentů ukázaly jako nepoužitelné pro překládání projektů. Dalším problémem jsou omezení v rámci vyhlašovaných výzev.

Po předchozích zkušenostech s realizovanými projekty vidíme problém také ve zdlouhavém procesu proplácení finančních prostředků a zbytečně složitým dokladováním realizace projektu.

U velkých projektů je problémem také finanční a časová náročnost přípravy projektu včetně poměrně vysokých nákladů za projektování, a to v situaci, kdy není jisté, že projekt bude spolufinancován. Na tuto nejistotu si zatím ne všichni zvykli a je nezbytné situaci vysvětlovat nejen zastupitelům, ale i voličům. Následujícím problémem při realizaci je i nedostatek vlastních finančních prostředků potřebných pro kofinancování projektů. Prostředky je nezbytné si zajišťovat od komerčních subjektů, u kterých nabíhají úroky v okamžiku, kdy jako příjemce čekáme na proplácení dotace. Jako další problém spatřujeme problematiku plateb na Slovensko v rámci OP Přeshraniční spolupráce, při kterých bychom se stali automaticky plátcí DPH.

Přesto, že dotace jsou „něčím navíc“ nad rámec běžné činnosti místní samosprávy, je to jedinečná příležitost, kterou je nanejvýš vhodné využít.

Ing. Ladislav Kryštof
Starosta

Ústí nad Labem

Příprava na využití prostředků z evropských fondů k rozvoji města

Magistrát Statutárního města Ústí nad Labem má s čerpáním finančních prostředků z fondů Evropské unie několikaleté zkušenosti. Již koncem 90. let 20. století se stalo úspěšným příjemcem dotací z předvstupního programu Phare. Na nové možnosti, které se otevřely po vstupu České republiky do EU, město zareagovalo zřízením odboru aktivní politiky již na konci roku 2003. Odbor strategického rozvoje, jak se dnes někdejší odbor aktivní politiky nazývá, zahrnuje oddělení proinvestorské politiky, cestovní ruch a oddělení koncepcí. Těžištěm práce oddělení koncepcí je strategické řízení města, s nímž souvisí především příprava rozvojových dokumentů a jejich naplňování prostřednictvím realizace projektů. Hlavní náplní oddělení je tedy příprava žádostí o dotace, vyhledávání dotačních možností a administrace schválených projektů, včetně monitoringu udržitelnosti. Oddělení koncepcí se také intenzivně věnuje přípravám a zapojuje se do nastavení systému v programovém období 2007 – 2013. Díky členství ve Svazu měst a obcí ČR je Ústí nad Labem aktivním účastníkem Pracovní skupiny pro strukturální politiku, zastupuje SMO při jednáních Odborné pracovní skupiny Asociace krajů ČR pro evropské fondy a podílí se na mnoha diskusích a projednáních s řídicími orgány příslušných operačních programů.

Město Ústí nad Labem je osmé největší město České republiky.

Žadatelé se často potýkají s problémem kofinancování projektů podpořených ze strukturálních fondů. Ústí nad Labem tento problém překlenulo – jako první české město získalo miliardový úvěr od Evropské investiční banky.

Důležité pro absorpční kapacitu města v programovém období 2007 – 2013 je využití zkušeností týmu pracovníků magistrátu zabývajících se strukturální politikou. V letech 2004 – 2006 město zrealizovalo 22 projektů s celkovými náklady přes 692 milionů, na něž získalo dotace ve výši téměř 454 milionů korun. Největší objem finančních prostředků z evropských zdrojů město získalo ze Společného regionálního operačního programu (SROP). Ústí nad Labem pomocí těchto projektů řešilo především regeneraci fyzického prostředí města, zlepšení dopravní obslužnosti a rozvoj cestovního ruchu.

Jako příklad dobré praxe lze uvést projekt „Revitalizace městského centra – I. etapa, Ústí nad Labem“, jehož předmětem byla komplexní rekonstrukce centrálního Mírového náměstí a přilehlých komunikací, včetně osazení městského mobiliáře a výsadby zeleně. I v následujícím období bude Ústí nad Labem realizovat projekty navazující na I. etapu. V připravované druhé etapě budou revitalizovány ulice U Nádraží a Přístavní a ve třetí závěrečné etapě prostor na Předmostí.

Prvním z řady projektů, které mají za cíl významně zlepšit, zmodernizovat a zekologizovat dopravní infrastrukturu, bylo pořízení šesti nových nízkopodlažních trolejbusů. Na

projekt „Bezbariérově a ekologicky – nákup trolejbusů pro Ústí nad Labem“ budou navazovat další aktivity tak, aby byl postupně obnoven a rozšířen vozový park o ekologická a bezbariérová vozidla dostupná všem cestujícím. Současně bude síť trolejbusových tratí rozšířena i do lokalit, které dnes obsluhují autobusy. Samozřejmostí je i zvýšení bezpečnosti dopravy na území města, spočívající mimo jiné v instalaci světelných signalizačních zařízení, v budování bezpečných přechodů pro chodce, v realizaci projektu Doprava v klidu, vedoucí k výstavbě parkovacích domů, a v řadě navazujících činností. V souvislosti s plánovaným dokončením dálnice D8 se Ústí nad Labem stane přirozeným centrem na ose Praha – Drážďany.

Severočeská metropole má díky své nezaměnitelné poloze a jedinečnému okolí významný turistický potenciál. Nevýhodou je ovšem přetrvávající negativní image města a regionu. V předchozích letech město podniklo řadu opatření ke zlepšení infrastruktury cestovního ruchu a na ně navazující balíčky služeb. Levobřežnímu labskému skalnímu ostrohu dominuje od konce 19. století výletní zámeček Větruše, který od poloviny 20. století chátral a po požáru na počátku 21. století byl zcela v dezolátním stavu. Dnes je zrekonstruovaná Větruše opět stěžejním objektem zájmu turistů i místních občanů. Celková revitalizace výletního zámečku Větruše a jejího blízkého okolí (vyhlídková věž, sportovní areál, zrcadlové bludiště s výstavními prostory, včetně rekonstrukce přístupové komunikace) naplnila jednu z hlavních priorit cestovního ruchu. Město realizovalo i další investiční a tzv. měkké projekty na podporu cestovního ruchu. V předchozím programovém období se ovšem nepodařilo zrealizovat jiný významný turistický projekt – „Rekonstrukce Muzea města Ústí nad Labem s cílem zřízení centra česko-německých studií Collegium Bohemicum“. Ačkoli jsme byli úspěšní při žádosti o dotaci a podporu ve výši cca 65 milionů korun (alokace v prioritě 4 SRPQ již byla omezená) jsme získali, muselo ji vedení města odmítnout. Náklady vzešlé z výběrového řízení dosáhly téměř 350 milionů korun, a tak by přiznaná dotace činila pouhých 25% a kofinancování městem by nadměrně zatížilo městský rozpočet a neumožnilo by řadu dalších investičních akcí. Vzhledem k tomu, že se jedná o prioritní projekt, který přispěje jednak ke zlepšení celkového fyzického prostředí města, jednak poskytne instituci muzea důstojné podmínky pro jeho činnost a zejména umožní existenci mezinárodně významné instituce Collegium Bohemicum, přechází tento záměr do zásobníku projektů ihned na počátek nového programového období 2007 – 2013.

V rámci smlouvy o partnerství a spolupráci, kterou uzavřelo město Ústí nad Labem s Ústeckým krajem, se zúčastnilo projektu „Budoucí rozvoj Ústeckého kraje – Posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů v Ústeckém kraji“ (BROÚK). V rámci projektu BROÚK byly zahájeny první kroky k přípravě strategických rozvojových dokumentů města na příští léta.

Od konce roku 2006 se intenzivně připravuje Strategie rozvoje města Ústí nad Labem pro roky 2007 – 2013. Strategii tvoří široký tým odborníků za spolupráce externích konzultantů a s využitím veřejných projednání. Po delší době má Ústí nad Labem komplexní aktuální analytický profil, ze kterého bylo možné identifikovat slabá místa s potenciálem rozvoje, ale také silné stránky, které by město ke svému rozvoji mělo využívat. Na základě série odborných diskusí, veřejných projednání a expertních podkladů bylo definováno pět klíčových intervenčních oblastí rozvoje, z nichž vycházejí priority města na následu-

jší roky. Základními intervenčními oblastmi jsou 1. Ekonomika města, 2. Lidské zdroje a sociální oblast, 3. Fyzické prostředí města, 4. Doprava a 5. Řízení a správa města. Prioritní bude rozvoj místního podnikatelského prostředí a cestovního ruchu, modernizace vzdělávací soustavy, tvorba urbanisticky hodnotného území a pokračující zlepšování životního prostředí, stejně jako rozvoj a modernizace hromadné dopravy. Důležitou roli bude hrát také zvyšování efektivity a kvality výkonu veřejné správy. Vzhledem k tomu, že se Ústí nad Labem potýká s nízkým patriotismem svých občanů, povede řada aktivit k posílení občanské společnosti, komunitního pilíře při řízení města a zvýšení hrdosti Ústečanů na své město.

Strategie bude naplňována prostřednictvím několika implementačních dokumentů, které jsou v gesci jednotlivých odborných úseků (Komunitní plán péče, Plán zdraví a kvality života, Generel dopravy apod.). Ústí nad Labem jako město s téměř sto tisíci obyvateli má povinnost, chce-li v programovém období 2007 – 2013 čerpat dotace ze strukturálních fondů prostřednictvím urbánní osy Regionálního operačního programu, zpracovat integrovaný plán rozvoje města (IPRM). Naše město se rozhodlo k tomuto kroku přistoupit velmi zodpovědně a svůj rozvoj plánovat integrovaně i tam, kde tato povinnost nevyplývá. Chceme na město pohlížet jako na urbanistický celek, který může doznat pozitivních změn jen při synergickém působení mnoha jen zdánlivě samostatných projektů.

Plně si uvědomujeme důležitost partnerství při tvorbě dokumentu takového významu, který ovlivní život města na dlouhé roky dopředu. Jsme si také vědomi, že při přípravě IPRM hraje proces jeho tvorby stejně velkou roli jako výsledný dokument. Proto byl vytvořen projektový tým sestávající z řídicí skupiny, koordinační skupiny a tří pracovních skupin. V projektovém týmu je zastoupeno jak vedení města, zástupci jednotlivých odborů magistrátu, tak také odborná veřejnost z řad neziskových organizací, podnikatelských subjektů, Ústeckého kraje, University J. E. Purkyně, vládní agentury CzechInvest, občanských sdružení, Klubu českých turistů apod. Při projednávání IPRM byl dán prostor pro návrhy, připomínky a náměty opozičních politických stran. Oddělení koncepcí magistrátu města je zodpovědné za celkové řízení procesu vzniku a v budoucnu i naplňování IPRM. Pro zajištění objektivního pohledu a nezaujatého přístupu byla do týmu přijata externí konzultantská firma, která zajišťuje metodické vedení.

V rámci IPRM jsme nabídli novou platformu všem subjektům působícím na území města tak, aby mohly vyjádřit své projektové záměry. Na počátku jsme představili zhruba 40 námětů, které jsou v dlouhodobém plánu města považovány za prioritní. Na základě jednání pracovních skupin a diskusí byl vygenerován zásobník projektových námětů na sedm následujících let, čítající zhruba 420 idejí v různé fázi rozpracovanosti (od projektového záměru až po projekty s dokumentací a stavebním povolením). V současné době probíhá analýza předložených návrhů z hlediska jejich vhodného financování a zároveň z hlediska možného propojení několika projektů od různých předkladatelů do logicky svázaných celků. Je naprosto zřejmé, že schválením IPRM proces neskončí, naopak bude vyžadovat manažerské zajištění, průběžné doladování, upřesňování a monitoring jeho realizace. Za nespornou výhodu je možné považovat aktivní přístup všech zúčastněných subjektů, bez nichž by kvalitní IPRM nemohl vzniknout. Přidanou hodnotou (i v případě, že by některé z vnesených námětů nebyly financovatelné ze strukturálních fondů)

je fakt, že se významní stakeholdeři navzájem informují o svých rozvojových záměrech, a je tak možné při realizaci záměrů postupovat koordinovaně.

Ústí nad Labem připravuje tři integrované plány rozvoje – jeden definovaný územně (IPRM Centrum) a dva tematicky (IPRM Cestovní ruch a IPRM Environmentální efektivita). Priority IPRM Centrum byly stanoveny následovně – 1. Zaměstnanost a „mladé město“, 2. Podpora podnikání, podnikavosti, inovativnosti a vzdělanosti, 3. Sociální inkluze, 4. Kvalita prostředí, kultury a zlepšení image města a 5. Dostupnost, komunikativnost, otevřená internetová gramotnost, smart governance a partnerství. Prioritami IPRM Cestovní ruch jsou 1. Aktivní turistika – sport (např. rozvoj cykloturistiky, pěší turistiky atd.), 2. Kultura a zábava (např. památky, ZOO, kulturní akce zábava) a 3. Kongresová turistika. Jako prioritní oblasti IPRM Environmentální efektivita byly stanoveny 1. Ekologizace dopravy, 2. Úspory energií ve veřejných budovách, 3. Nové směry v energetice a 4. Zlepšování prostředí pro život občanů.

Největšími „městotvornými“ projekty budou II. a III. etapa revitalizace městského centra, rekonstrukce muzea a stavba univerzitního kampusu (tyto projekty jsou největší co do významu, tak do objemu finančních prostředků).

Další významné projekty se zaměří na oblast školství. Škol základních se týkají akce zastřešené projektem „Otevřená škola“, který by měl ze ZŠ vytvořit skutečná centra komunitního života na sídlištích. Město chce rovněž zvýšit provázanost oborů vyučovaných na středních školách s programy vyučovanými na Universitě J. E. Purkyně a poptávkou na trhu práce.

Město má rovněž eminentní zájem na regeneraci problémových sídlišť Předlice a Mojžíř s početnou romskou, respektive vietnamskou minoritou. Aby došlo k celkové konverzi těchto lokalit, je nezbytné propojit investiční projekty (zlepšení fyzického prostředí) s projekty měkkými (vzdělávací programy, volnočasové aktivity apod.).

Příležitosti nového programovací období

Programovací období 2007-2013 nabízí samozřejmě jedinečnou příležitost v přílivu finančních prostředků. Evropská komise opakovaně zdůraznila, že bude podporovat především přirozená městská centra, která jsou póly růstu regionů. Za tím účelem vyžadovala Komise posílit v operačních programech urbánní dimenzi. V českých podmínkách se urbánní osa odráží v regionálních operačních programech.

ROP Severozápad vymezuje urbánní oblast podpory v rámci prioritní osy 1, kde mohou čerpat dotace jen města nad 50 tisíc obyvatel (a ostatní subjekty na jejich území), a to pouze na základě IPRM. Města ovšem mají šanci získat dotace i v ostatních prioritních osách ROP, tedy na dopravu a cestovní ruch. Ústí nad Labem je odhodláno v co nejvyšší míře využít alokaci ROP. Tematicky se jedná především o rozvoj území města, zatraktivnění fyzického prostředí, regeneraci brownfields či infrastrukturu pro sociální služby a zdravotnictví, cestovní ruch a dopravu. Problémem je však nastavení operačního programu, kdy v některých případech není vhodným žadatelem subjekt, který by logicky

o dotaci žádat mohl. Např. veřejná vysoká škola není vhodným žadatelem v projektech na regeneraci brownfields. V našem případě jde konkrétně o projekt Kampus, kdy areál bývalé nemocnice převzala Universita J. E. Purkyně a musí jej jako brownfield zcela přebudovat pro potřeby vědecko-vzdělávacích činností. Dále se potýkáme s ne zcela vhodně nastaveným systémem podporovaných aktivit. Např. není podporována rekonstrukce základních a mateřských škol. Přitom vhodná vzdělávací infrastruktura je nezbytným předpokladem moderního školství, a má vliv nejen na vzdělanostní úroveň, ale i na socio-patologické jevy a v neposlední řadě také na trh práce. Budou-li matky moci svěřit své děti do kvalitních a kapacitně dostačujících mateřských škol, snáze naleznou uplatnění na trhu práce.

Ústí nad Labem bude využívat i finanční možnosti, které nabízejí tematické operační programy. Vzhledem k prioritám, jaké si město stanovilo, bude snaha využít Operační program Životní prostředí a Operační program Doprava. Půjde především o projekty na ekologizaci a modernizaci hromadné dopravy a také o snížení energetické náročnosti budov veřejných služeb. Vedle klasických zateplení a výměny oken se nebude Ústí nad Labem jako město s negativním environmentálním image vyhýbat ani alternativním zdrojům energie.

Zkušenosti ze světa ukazují, že v souvislosti s rostoucí ekonomickou úrovní se přelévá zájem od investičních projektů k projektům měkkým. Jakmile je infrastruktura kvantitativně i kvalitativně dostačující, roste zájem o vyšší standard služeb na této infrastruktuře poskytovaných. Toho lze dosáhnout jen za předpokladu vysoce vzdělaného a profesionálního personálu, přenosu zkušeností, výměny informací a dalších opatření. Ústí nad Labem bude směřovat k rozvoji ICT či zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb a ve spolupráci s ostatními nositeli projektů k zvýšení adaptability pracovní síly, rovnosti šancí, rozvoji vědy a vzdělávání. Proto budeme využívat také operační programy využívající fond ESF - OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost či OP Lidské zdroje a zaměstnanost, případně Integrovaný operační program.

Jako město s pevně vybudovaným zahraničním partnerstvím (zejména saské město Chemnitz) chce Ústí nad Labem financovat společně přeshraniční aktivity z programu Ziel 3 / Cíl 3 (nástupce po někdejšímu programu Interreg III A).

Očekávaná rizika a problémy

Jako při každém dlouhodobém plánování jsou zřejmá rizika spočívající v nesprávném nastavení systému. Strategické dokumenty a z nich vycházející integrované plány rozvoje musí být ukotveny v systému, který bude fungovat i po změně personálu, politického vedení, hospodářské či sociální situace. Vzhledem k tomu, že se v případě IPRM jedná o dosud neozkoušený nástroj, je potřeba s takovým rizikem počítat a do managementu IPRM zapojit i systém monitoringu, evaluace a usměrňování.

Další potíže mohou souviset s neočekávanými změnami, které ve střednědobém horizontu mohou nastat. Může se jednat o legislativní změny, ale např. také o živelní události, které by kladly zásadní nároky na přeplánování dlouhodobého harmonogramu.

Jak je již notoricky známo, Česká republika má extrémně složitou architekturu Národního strategického referenčního rámce. Se svými 24 operačními programy (!) je zemí s nejtříštěnější strukturou. S tím samozřejmě souvisí nejen byrokratická náročnost a zmnožení počtu řídicích orgánů či zprostředkujících subjektů, ale především rozšířenosti a nejednotnosti celého komplexu dokumentů, počínaje operačními programy, přes implementační dokumenty, příručky pro žadatele a příjemce až po různé směrnice a metodiky. To, co bylo kritizováno z mnoha stran v uplynulém programovém období, se ještě více zkomplikovalo, a to navzdory četným proklamacím mnoha představitelů vyjednávacích týmů a zástupců Ministerstva pro místní rozvoj ČR. S přebujelostí systému souvisí kromě ztížených podmínek pro orientaci žadatelů ještě dva zásadní problémy: za prvé dlouhá doba při schvalování dokumentů a za druhé prakticky nemožné provázání a kooperace řídicích orgánů. To, že Národní strategický referenční rámec byl Evropskou komisí schválen až po uplynutí prvního pololetí roku 2007, by nebyl nejzávažnější problém. Teprve od září proběhne schvalovací proces jednotlivých operačních programů. Více než jednoleté zpoždění samozřejmě s sebou přinese nejen rizika s problematickým čerpáním alokací (prakticky jsme se v prvním roce připravili o výhodu $n+3$ a sklouzli jsme do standardní $n+2$), ale také s nerovnoměrnou aktivitou ekonomických subjektů. Dá se očekávat, že klid před bouří roku 2007 bude vystřídán stavebním a investičním boomem roku 2008. Zásadní problém spočívá v komplikovanosti systému pro žadatele. Především velká města s povinností zpracování IPRM budou ještě několik měsíců netrpělivě očekávat, jak bude probíhat komunikace mezi řídicími orgány při zajišťování bonifikace projektů zahrnutých v IPRM a financovaných z různých OP.

Úřednický přístup při plánování systému vítězí nad pragmatickým. Mnohá omezení, která pro žadatele vyvstávají, vznikají jen z omezení „procesních“. Účel se často podřizuje nástrojům. Na obranu těch, kteří systém připravují, je ovšem potřeba dodat, že i řídicí orgány jsou pod neustálým tlakem řady předpisů a nevhodně nastavených termínů. Zdá se, že jedinou konkurenční výhodou českých žadatelů může být jen jejich nadprůměrná flexibilita a schopnost neustále se přizpůsobovat proměnlivým podmínkám.

Všechna významná regionální centra proto připravují své integrované plány rozvoje bez jakékoli metodické opory s využitím vlastních zkušeností, sdílení best practices a na základě svého nejlepšího vědomí. Metodika, kterou MMR slibovalo do února roku 2007, je stále abstraktním materiálem. Města mohou jen doufat, že bude připravena ku prospěchu věci, za účasti Svazu měst a obcí, všech dotčených řídicích orgánů a za účelem opravdy integrovaného rozvoje měst a v důsledku i celých českých regionů.

Mgr. Jan Kubata
Primátor

Příloha 3 – Regionální politika z pohledu EPP-ED

Vznik, cíle a vývoj

Posilování ekonomické a sociální soudržnosti je považováno za jeden z pilířů Smlouvy o Evropské unii, jehož cílem je podpora harmonického rozvoje celého Společenství. Ve smlouvě se konkrétně stanovuje, že se činnost Unie bude zaměřovat na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na podporu rozvoje nejvíce znevýhodněných regionů, včetně venkovských.

Základy regionální politiky byly položeny v roce 1988 ve formě doprovodné politiky Společenství, která se uskutečňovala prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj (a Fondu soudržnosti) v nejméně rozvinutých regionech Unie z hlediska HDP na jednoho obyvatele a pomohla snížit rozdíly mezi regiony. Například každé euro vynaložené strukturálními fondy v nejméně prosperujících regionech přineslo zvýšení HDP těchto oblastí o 1,33 eura. To dokazuje, že pomoc Společenství je v této oblasti skutečně přínosem.

Strukturální fondy spolufinancují víceleté programy připravené ve spolupráci s regiony. Hlavním cílem těchto programů je vzdělávání a zvýšení předpokladů k získání zaměstnání, konkurenceschopnost podniků, investice do technologií a inovací, infrastruktura a služby v souvislosti s udržitelným regionálním rozvojem, se zaměřením na revitalizaci produktivní struktury, která, pokud vůbec existuje, je obvykle velmi slabá.

V rámci regionální politiky poskytuje Společenství další nástroje podpory, které jsou určeny k posílení spolupráce mezi různými evropskými regiony, na opravu chátrající městské zástavby a na pomoc lidem postiženým přírodními katastrofami. Poslanecký klub ELS-ED sehrál klíčovou roli při vytváření nástroje s názvem Fond solidarity EU, který pomáhá obnovit normální životní podmínky v regionech postižených katastrofami.

Za více než 15 let a za aktivní a silné podpory ELS-ED implementace regionální politiky zlepšila situaci méně prosperujících členských států a regionů a pomohla vytvořit oblast solidarity mezi evropskými občany. Díky Strukturálním fondům a Fondu soudržnosti byl ekonomický růst v zemích soudržnosti vyšší než průměr v EU.

Nicméně právě v těchto zemích se zvětšují rozdíly mezi bohatšími a chudšími regiony. Například míra nezaměstnanosti v některých z těchto regionů často přesahuje 20 %. Totéž lze říci o výzkumu, inovacích, vzdělávání a infrastruktuře, což brzdí rozvoj v těchto regionech.

Rozšíření EU ještě zvýrazní ekonomické odlišnosti a nerovnosti v úrovni rozvoje – zatímco se počet obyvatel a rozloha Unie o třetinu zvýší, její hrubý domácí produkt (HDP) vzroste o pouhých 5%.

Nové náročné úkoly

Poslanecký klub ELS-ED již připravuje nový finanční rámec EU pro období po roce 2006 v přesvědčení, že politika soudržnosti zůstane z politického i finančního hlediska pro EU prioritou. Skupina je toho názoru, že solidarita mezi národy je klíčovým prvkem politiky soudržnosti a že odstranění ekonomických a sociálních nerovností je nejučinnějším prostředkem k dosažení tohoto cíle.

Aby byl tento náročný úkol splněn, musí, podle názoru klubu ELS-ED, Evropská unie zajistit prostředky na realizaci svých plánů a získat odpovídající finanční zdroje, bez nichž by regionální politika nebyla ani důvěryhodná ani efektivní. Poslanecký klub ELS-ED se domnívá, že v souvislosti s rozšířenou Unií by měla regionální politika pomáhat podporovat méně rozvinuté regiony, ať se nacházejí kdekoli v Evropě.

Regionální politika by také měla zohledňovat trvalé geografické znevýhodnění určitých regionů. Vzdálenost (okrajové oblasti), přístupnost (ostrovy a horské oblasti) nebo demografické rysy (oblasti s nízkou hustotou obyvatelstva) některých regionů Unie mohou být skutečnou překážkou jejich harmonického a rovnoměrného rozvoje. Poslanecký klub ELS-ED tomu přikládá velkou důležitost a je přesvědčen, že právě v důsledku zvláštních geografických podmínek často vznikají další problémy z hlediska konkurenceschopnosti těchto regionů.

Regionální politika by měla být koncipována tak, aby se úspěšně vyrovnala s problémy globalizace, transformace výroby a změn ve struktuře populace naší společnosti. Jejím cílem by měla být vyšší a kvalitnější zaměstnanost, začlenění do společnosti, rovné příležitosti a harmonický rozvoj celé Unie.

Prioritou by měla být spolupráce mezi státy a regiony. Není pochyb, že efektivní spolupráce mezi regiony prostřednictvím výměny zkušeností a společné realizace projektů je z hlediska regionálního rozvoje významným přínosem. Poslanecký klub ELS-ED se domnívá, že ekonomický rozvoj, podpora zaměstnanosti, problémy měst, cestovní ruch, spolupráce v sociálních a kulturních záležitostech a v oblasti ochrany životního prostředí jsou hlavními cíli přeshraniční a meziregionální spolupráce.

Poslanecký klub ELS-ED si je vědom vlivu cestovního ruchu na zaměstnanost, jeho důležitosti pro malé a střední podniky, které jsou oporou tohoto sektoru, a pro malé firmy a podnikatelskou činnost, která je s cestovním ruchem přímo nebo nepřímo spojena, např. rukodělná a řemeslná výroba, obchod, zemědělství a služby.

Skupina EPP-ED se proto domnívá, že je mimořádně důležité, aby potřeby odvětví cestovního ruchu – s přihlédnutím k zásadě subsidiarity – byly více začleněny do jiných politik Společenství s cílem chránit a rozvíjet kulturní, historické, architektonické a přírodní bohatství a dědictví, kterým evropské regiony oplývají a které činí z našeho světadílu vyhledávaný cíl zahraničních turistů.

Náš manifest

Skupina EPP-ED bude nadále usilovat o to, aby vznikla politická unie, která by ještě více

podporovala méně preferované regiony naší Unie. Přístup skupiny EPP-ED k regionální politice se soustřeďuje hlavně na opatření, která podporují růst a zaměstnanost, meziregionální a přeshraniční spolupráci, obnovu městské zástavby a územní plánování. Náročné sociální a ekonomické úkoly, které vytyčili zakladatelé Evropy před 50 lety, jsou závazkem, jehož splnění věnujeme naší veškerou energii. Zůstaneme věrni naší politice a budeme se snažit vytvořit Unii, která nabízí reálné vyhlídky na ekonomickou a společenskou prosperitu všem občanům ve všech regionech naší Unie.

Kontakt:

Kancelář poslance EP Oldřicha Vlasáka

Vančurovo nám. 663, 500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 260 654, Fax: +420 495 220 305

E-mail: info@vlasak.net, Web: www.vlasak.net